ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਦਾ ਜੀਵਣ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

kirpal singh chana

ੴ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਣੀਆਂ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪਛੜੇ ਪਸਿੱਤੇ ਪਿੰਡ ਰਈਆਂ ਦੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਕਿਰਤੀ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਲੁਹਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਘਰ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਸਦਾ ਦੇ ਕੁੱਖੋਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਸ਼ਕ ਜਿਹੀ ਜੰਮੀ। ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਦਾਈ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਂ ਦੇਲ ਦੁੱਖ ਕਰਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ, ਉਸ ਲੋਥੜੇ ਨੂੰ ਛੇਕ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਣ ਪਿਛੋਂ ਮਾਸ ਦੀ ਗੰਢ ਜਿਹੀ ਸਮਝ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਰੂੜੀ ਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੱਸੇ ਨਾਲ ਮਾਤਮੀ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ, ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਖਬਰ ਦੇ ਜਦੋਂ ਸਦਾ ਕੌਰ ਕੋਲ ਪਰਤੀ ਉਸ ਨੇ ਨਾਲ ਇਕ ਬਾਲ ਪਿਆ ਤਕਿਆ ਹਸਦਾ ਸੀ।

'ਕਬੀਰ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਐਸੇ ਠਾਕੁਰ ਜਾਕੇ
ਮਾਈ ਨ ਬਾਪੈ ਹੈ।'

ਸੋਹਣਾ ਪੂਰਬ, ਸਮਤ ਨੈਣ, ਖੰਡੇ ਜੇਹਾ ਸੁੰਦਰ ਨੱਕ ਨੂਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਜੇਹੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇਖਕੇ ਦੁਨ ਸੰਤ ਪੱਕ, ਜੋ ਤਾ ਅਸੰਤ ਸੋਹਣੇ ਅੰਗ ਆਸ ਤਰ ਕਿਸੇ ਬਾਲ ਦੇ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠੇ, ਦਾਈ ਇਸ ਤਰਾਂ ਇਸ ਸੋਹਣੇ ਬਾਲ ਨੂੰ ਦੇਖ ਚਕ੍ਰਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਇਹ ਬਾਲ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨੂਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਸਧਾਰਨ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ? ਅਸਲ ਤਰ ਕਈ ਬਾਲ ਸੋਹਣੇ ਹੁੰਦਾ ਵਿਚ ਸਜਣੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇਹਾ ਮੈਂ ਕਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਡਿਠਾ। ਇਹ ਤੇਰੇ ਸਾਸ ਦੀ ਨੰਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨੂਰ ਹੈ। ਸੋਨੂੰ ਤਾਂ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਇਹ ਬਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪ ਰਬ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਦਾਈ ਨੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਖੋਲ ਦੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਹਾ ਜਾਓ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖੋ, "ਜੱਸਾ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਿੱਖ ਨੇ ਘਰ ਬਾਰ ਤਾਂ ਸਭੁ ਨ ਤਿਆਗਣਾ ਹੈ ਪਰ ਆਸ ਬਾਕੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਖਿਰੁ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਸੁਰਤ ਪਾਈ ਹੈ।"

ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸੱਦਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਜੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਨਿਵਾਰਨ ਹਿਤ ਇਹ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ~~ਸਗ~~ ਸਗੋਂ ਆਪ ਨਰਾਇਣ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਚਮਤਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ 'ਰਾਮ ਸਿੰਘ' ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸਰਬਸੁਖ ਜੋ ਰਾਮ ਜੀ, ਰਮਈਏ ਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਰੂਪ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :-

ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ :- ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਸੰਮਤ 1872 ਬਿਕ੍ਰਮੀ
ਮੁਤਾਬਿਕ 3 ਫਰਵਰੀ 1816 ਈ.

ਜਨਮ ਸਮਾਂ :- ਸਵੇਰੇ 4:10 ਵਜੇ

ਜਨਮ ਸਥਾਨ :- ਪਿੰਡ ਰਈਆ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਲੁਧਿਆਣਾ
ਪੰਜਾਬ - ਭਾਰਤਵਰਸ਼

ਦਿਨ :- ਵੀਰਵਾਰ ਬਸੰਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ

ਆਪ ਜਦੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਲੇਟੇ ਆਪ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਉਚੀ ਗਰਦਨ ਕਰਕੇ ਦੇਖਣ. ਉਪਰ ਤੱਕਦੇ, ਸਤ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਚੌਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਰੋਣ ਦਾ ਤਾਂ ਆਪ ਨਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਸਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੱਸ ਹੱਸ ਕਰਦੀਆਂ ਖਿੜੀਆਂ - ਅੱਖਾਂ ਇਉਂ ਆਪ ਦੀਆਂ ਲਿਸ਼ਕਿਆ ਸਨ।

ਕਰਾਮਾਤ :- ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਗਾਈਆਂ ਨਾਲ ਖੇਤਣ ਲਗ ਪਏ, ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦੋ ਕੋਹਾਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਵਲ ਵਿਚ

ਪਰੰਤੂ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਉੱਥੇ ਦਾ ਸਾਧੂ ਸਿੱਧਾ ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਨਗਰ-ਸੁਗਰ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਕ ਖਿੱਦੀ ਤੇ ਇਕ ਸੋਟੀ ਕਾਰਨ ਵਿਚਾਲੇ ਨਗਰ-ਸੁਗਰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸ ਦੇ ਸੰਨ ਕਿ ਸਾਡ ਸੁਧਰੇ ਖਿੱਦੀ ਕਾਰਨ ਬਾਰ ਸੁਗਰ ਦੀ ਇਕ ਤੇ ਸੋਟੀ ਕਾਰਨ ਬਾਰ ਸੋਟੇ ਜੋਰ ਨਗਰਾਂ ਦੇ ਬਾਸੀ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਦੇ ਦੇਖ ਸਾਧੂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਇਹ ਕਿਸ ਦਾ ਬਾਲ ਹੈ? ਮੁੰਡਿਆਂ ਆਖਿਆ ਇਹ ਬਾਬੇ ਜੱਸੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ। ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਸਾਕ ਆਪ ਦੇ ਬਾਲ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਾਧੂ ਨੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਾਈ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕਰ ਆਏ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਭੈਣੀ ਕੋਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਿੰਡ ਥੋੜਾ ਹੀ ਹੈ? ਮਾਮੂਲੀ ਜੇਹਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਭੋਲੀਏ, ਸੈਂਕੜਾਂ ਉਸ ਪਿੰਡ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਵੇਖਣਾ ਬਣਨਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਔਂਦਾ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਉਸ ਪਿੰਡ ਜਿਥੇ ਅਨੰਦ ਸੁੰਦਰ ਬਾਲ ਖੇਡਦਾ ਹੋਇਆ। ਰਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਗਨ ਭੇਜ ਕੇ ਕੁੜਮਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵਜਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਵਿਆਹ: ਅਗੇ ਸਤਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮੰਗਣੀ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਪਰੇਤਾ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗਾਹਣੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸਾਹੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਗੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਕੁੜਮਾਂ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੇ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈਆਂ ਪਰਤਾਈਆਂ ਰਸਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਸਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਬੜੇ ਸੁਹਣੇ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੇ ਗੀਤ ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ

ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਪਰੇਤੀ ਪਖੀ ਤਾਂ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਸੂਰਤ ਦੇਖ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਗਏ। ਸਭੇ ਕਹੀ ਭਾਈ ਸਾਹਬ ਜੱਸੜੀ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਤੇ ਰਸ਼ਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤੇ ਆਖਦੇ ਸਨ, ਸਾਡੀ ਇਹ ਸਮਝੋਂ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਆਪ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਾਕਾਰ ਹੋਕੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ~~ਕ~~ ਹਿਤ ਆਇਆ ਹੈ।

ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ~~ਖ~~ ਤੋੜਨ
ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੋ 'ਸਭ ਪਹਿਲ' ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਗਏ।

ਬਾਲ ਵਿਆਹ:-

ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਈ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੂਰਜ ਦੀ ਸਾਖਸ਼ਾ ਔਰਤ ਰਹੀ। [illegible] ਦਾ ਖੰਡੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦਾਵੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਰਸਮ ਸਮਾਜ ਕਾਰੂ ਨੇਤੀ ਰਸਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਖੜੀ ਹੈ, ਇਹ ਹੀ ਬਣੇ ਉਪਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਨਾਂ ਆਮ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਆਪਣਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਇਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਬਣਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਦੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਬਾਹਰਲੇ ਆਗੂ ਤਕ ਜਿਹਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਆਗੂ ਸੁਧਾਰਕ ਨਹੀਂ। ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਰੋਕੂ ਨਾਅਰਾ ਲਾਇਆ ਹੋਏ ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਉਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਵਾਂਗ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੋਏ।

ਇਸ ਤਰਕ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਸਲਾਹਨਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਫੁਰਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਰੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਕੀਤਾ, ਉਸ ਵਿਚ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜ ਤੇ ਖਾਸ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ, ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਰਜ ਸੌਂਪਿਆ ਕਿ ਜੋ ਪੰਚਾਂ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟ ਕੁੜੀ ਕੋਈ ਨਾ ਵਿਆਹੇ। ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਇਸ ਤੇ ਖਾਸ ਅਮਲ ਕਰਾਇਆ। ਅਜ ਭਾਰਤ ਪੰਥ ਵਿਚ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਅਣਜੋੜ ਵਿਆਹ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਬਾਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਚੋਜ:- ਅੱਠ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਜਿਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਏਕਾਂਤ ਸਥਾਨ ਬੈਠ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਬੈਠਣ, ਅਤੇ ਸਦਾ ਭਜਨ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹਿਣਾ। ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ, ਜੋ ਬਚਨ ਕਰਨ ਉਹ ਪੂਰਾ ਹੋਏ ਬਿਨਾ ਨਾ ਰਹੇ, ਬੁੱਲ੍ਹ ਸਦਾ ਫਰਕਦੇ ਰਹਿਣ, ਖੇਡ ਖਿਡੌਣੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਗੀ ਰਹੇ, ਗਲਾਂ ਬਹੁਤ ਘਟ ਕਰਦੇ। ਬਾਹਰ ਅੰਦਰ ਜਾਣਾ ਤੇ ਉਥੇ ਤੇ ਜੋਟੀ ਜਾਣ ਦੇ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਤੇ ਸਬਰ ਦੀ ਰਹੀ ਤਰ ਪਕੜਨੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਜੇਹੀ ਸਮਾਧੀ ਲਗਦੀ ਕਿ ਘਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁਧ ਬੁਧ ਵਿਸਰ ਜਾਂਦੀ। ਕਿਤੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਜਾਂ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਬੈਠਿਆਂ ਰਹਿਣਾ ਅੰਦਰ ਦੇ ਕੋਠਿਆਂ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ, ਰਾਤ ਕਟਣ ਲਗਿਆਂ ਸੁਸਤਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸੇਤ ਆਉ-ਭਗਤ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨੀ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿਲਾ ਜੋਰ ਕਿਸੇ ਬਾਲ ਦਾਂ ਸੁਭਾਵ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਤੇ ਸਦਾ ਤਕਿਆ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰਖਦੇ, ਤੇ ਸਦਾ ਰਖਣ ਦਾਂ ਜਤਨ ਕਰਦੇ। ਜੇ ਕੁਝ ਕੁ ਦੀ ਕਦੇ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਇਸ ਕਦਰ ਜਾਂਦੀ। ਆਪ ਦੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਪਿਆਰ ਰਖਦੇ ਆਸਂ ਸੋਚੀ ਦੇਖ ਕੇ ਆਖਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਕਰਮਚ ਤੇ ਗਲ ਬਣਗੀ ਹੈ।

7.:=

ਭੁਗਾਂ: ਸਾਧ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਤਰ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਪਰੀ ਸਿੰਘ)

ਤੈਬਾ: ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਖੇਤੀ ਉਤੇਮ ਰੋਗ

ਸਾਧ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਤੈਦ ਲਾਗਗ ਦੱਸ ਇਸਾਰੀ ਪੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਤੀ ਸ੍ਰੀ ਗਬਕ ਸਿੰਘ ਕਾਰਨ ਪਕਟਨ ਇਥੇ ਮਸਾਦਾਗ ਸੀ। ਮਦ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗਬਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਤੈਦੀ ਮਾਗਿਬ ਆਕੀਏ ਮਗਗਮ ਦਕ ਟੈਥ ਦੇ ਆਖਿਗ ਤੁਰੇ। ਇਕ ਇਥ ਸਾਧਏ ਇਏ ਅਮਾਗ ਮਦਾਨ ਤਾਂ ਸੈਗ ਏਥਦ ਇਥੇ ਇਦਰ ਲਗੀ। ਆਇਆ। ਇਦੇ ਇ। ਦਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਗਬਕ ਸਿੰਘ ਮਗਗਮ ਨੂੰ ਦਇਟ ਕੱਗਾ ਸੇ ਇਕੇ ਇਰੇਤੇ ਸਾਧ ਸੈਗ ਨਾਕ ਕਾਰਨ ਖਕੈ ਤਾਂ ਫੈਦਰ ਲੋਗਾਕ ਸਿੰਘ ਸਾਧ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਗੇ।

ਖੱਤੇ: ਸਾਧ ਜੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੜਦੀਆਂ ਖੇਤੀ ਲਇਦਾ ਤੇ ਦਜਾ ਰੋਤਸੀ।

ਅਨੋਖੀਆਂ: ਇਕ ਇਨ ਮਦ ਸਾਧ ਲੋਗ ਤੇ ਰੋਟੀ ਪਕਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮਾਦਾਗ ਦਾ ਅਸਵਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣ ਆ ਗਿਆ। ਆਟ ਦੇ ਥਿਸਨ ਇਗ, ਪਿਗਿਲੇ ਸੁਖਦੇਗ ਜੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣ ਇਥੇ ਸਾਧ ਨੇ ਸਗ ਨਗਿਦ ਕਈ ਆਇਆ, ਓਹ ਜਾ ਦੇ ਗਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇ ਆਇਆ, ਜਿਦ ਦਗਨ ਤੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਨੇ ਆਪੀ ਲੋਗ ਓਤੇ ਇਰਪਾਨ ਨਾਕ ਕਦੀਰ ਦਾਗ ਦੇ ਇਗ ਕਢ ਸਮਾਦਾਗ ਸਾਗਬ ਏਪਗ ਸਾਧ ਪੁਸਾਏ ਪਕਾ ਕਹੇ: ਸਮਾਦਾਗ ਲੋਗ ਦਾ ਸਦਗਨ ਰੈਗ ਏਸਦੇ ਖਰਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸਨ ਹੀ ਸਨ ਇਥੇ ਪਾਤਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਗਸੋਲੀ ਸੰਸਦ ਖੈਨਾ।

ਦੰਕ ਇਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਇਦ ਸੁਗਟੇ ਨੂੰ ਬਕਦੀ ਸਈ ਇਥੇ ਲਾਕ ਸਾਨ ਦੇ ਸਾਧ ਨੇ ਜਾ ਏਂਛਿਆ। ਸੁਣ ਨੂੰ ਗੁਸਰ ਹੋਦ ਸਸੇਂ ਬਕਦ ਤੇ ਸਟ ਦੀ ਜਾਟ ਬਖਾਈ। ਹੋਰ ਦਈ ਰੈਤਰਾਂ ਨੇ ਸਗਦਾਨ ਗਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਧ ਦਾ ਸੈਗਈ ਬਖਦਾ ਇੱਤਾ ਇਕ ਇਨ ਗਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਧ ਕਾਨੇ ਤੋਂ ਸੂਰ

7. ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਰ ਦੇ ਤੀਸਰਾ ਪੱਟ ਚੀਰ ਦਿਤਾ, ਅਤੇ
ਦੇਖ ਹੋਣ ਲਗੇ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ ਕਿ
ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਸਤਾਰ ਪਾੜ ਕੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ ਦਿਤੀ
ਮੁਸਕਰਾ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, "ਜਦੋਂ ਤੁਸਾਂ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂਥੋਂ ਦੁਖ
ਤੁਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਮੈਂ ਜਾਗਦੀ ਨਹੀਂ ਜੀ"
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ - "ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਠੀਕ ਆਖਾਂ"
ਜਦੋਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਆਪ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਧਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ "ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ! ਤੇਰੀ ਪੱਟ ਵਿਚੋਂ ਬੱਚਾ ਈ?
ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ, "ਭਗਵਾਨ ਆਪ ਜੀ ਤਰਸਵਾਨ ਸਾਰ ਦੇ
ਤੁਸ ਗਏ ਹੋ? ਸੋਰ ਪੱਟ ਪਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜੇ?"
ਆਖਣ ਲਗੇ, "ਅੱਛਾ ਫੇਰ ਖੋਲ੍ਹ ਪੱਟੀ, ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਾ ਜ਼ਖ਼ਮ ਕੋਈ ਈ ਨਾ
ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁਛਿਆ - ਭਗਵਾਨ, ਇਹ ਕੀ?
ਦਰਸ ਹੋਇਆ ਸੰਗੀ ਤੇਰੀ ਕੋਈ ਉਸਮਨੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ
ਗਲ ਹੈ। ਕੀਹ ਦੀਨ ਇਆਲ? ਸੰਗੀ ਸੈਂਕਾਂ ਨਮਿਤ ਕਰੋ।

ਮੂਰਖੀ ਦੀ ਮੂਰਤ :

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ - "ਤੂੰ ਦੇਖਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਜਸ ਵਿਚ ਕੀ ਜ਼ਹਿਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ? ਦਸਗੀਆ ਵਾਲੇ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਤਖ਼ਤ ਬਾਣੀ ਤੇ ਗੁਪ ਆਧਾਰ ਦਿਗਰ ਫੱਤ ਦੇ ਰੰਗ ਰਲੀਆਂ ਸਨ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਸ ਸੁਭਾਵ ਤੇ ਦੇਸ਼ਦਾ ਜਿਸਨ ਸ਼ੌਕ ਤੇ ਹੈ ਜਸ ਦੇ ਖਾਸ - ਖਾਸ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਹਥਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਚੁਕੇ ਹਨ ਪਿਤੇ ਮੁਸਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਦੇਵਿਆਂ ਦੀ ਜੀਤ ਦੇ ਥਾਂ ਤਤਵਾਦੀ ਰਾਹੇ ਸਿੰਗਾਰ ਸਰੂਪ ਕਰਨ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਭ ਪਏ ਹਨ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਜਾਣੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਹੋ
ਚੁਕੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹਿੱਸਾ
ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਚਾਲੀ
ਅਰਸਾ ਸੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਖਤਮ ਹੋਣ
ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੋਣ
ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਤੇਗੀ ਜੋਤ ਅਦੀਨੀ
ਸੀ। ਪਰ ਤੇਗੀ ਸਾਹਿਬ ਲੋੜ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਤੇਗਾ
ਪਏ ਪਾਣੇ ਦੇ ਮੂਲੀ ਦੀ ਮੂਲ ਰੀਤੀ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਪਾਲ ਤੇ ਪੰਛੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ

ਇਕ ਦਿਨ ਦੇਵਰ ਨੇ–
ਨਿਰਾਲ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਇਕ ਸੋਨ
ਚਿੜੀਆਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਆਪ ਨੂੰ ਦਾ ਦੇਣਾ ਤੋਂ ਇਕ
ਆਪ ਹਰਾ ਵਿਚ ਹਰਾ ਵਿਲਾਸ ਵਿਚ ਸਿਰੋਂ,
ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਨ ਜੋ ਹੋਣ ਦੇਖਦੇ ਰਹੀ ਆਸਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ
ਜਾਂਗ ਉਪਰੀਆਂ ਮੁਫਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ
ਭਾਸਦੀਆਂ ਸਨ, ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ
ਆਪ ਨੇ ਦੇਵਰ ਨੂੰ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀਤਾ ਕਿ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਕੇ ਖਾਂ ਦੇਖੋ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਨਾਸ਼ ਵਿਚ
ਵਿਕਾਸ ਹੋਏ, ਪਰ ਉਹ ਵਿਗਿਆਨੀ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ
ਰਹੇ? ਅੰਦਰ ਆਪ ਵਿਚ ਕਿਨ ਦੇਵਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਖਾਂ
ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਾ ਖੰਡਾਂ ਤੇ ਵਿਰਧਾਣ ਵਟਾ ਕਿਆਏ, ਬਾਬਾ ਸਤਿ
ਸਨ ਉਥੇ ਅਵਿਆ ਦੇ ਵੀ ਆਸ਼ਰ ਸਨ, ਵਿਆਸ
ਵੀ ਲੱਖੇ ਮੰਨ, ਆਪ ਦੀ ਵਿਸ ਆਦਤ
ਖਿਰ ਪਿਛੇ ਫੁਲਾਂਵਿਆ ਤੇ ਪੂਰੇ ਸਿਖ ਜੋਦ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਿਤਾ
ਜੋ? ਫਿਰ ਵਿਚ ਹੋ ਦੇ ਆਖਣ ਲਗੇ। ਮੈਂ ਸ਼ਸਤਰ
ਵਟਾਇਆ ਦੀਤਾ ਸੀ; ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਨਾਂ ਦੇ ਪਰ ਜਾ ਦੇ ਬਣੇ
ਗੁਸੇ ਵਿਚ ਆਖਣ ਲਗੇ, ਉਹ ਤੇ ਸਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸਾਂ ਵਿਚ ਦੀ
ਦੀਤਾ? ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਤਰਦੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਣਾ ਤੇ
ਰਣੇ ਕੌਂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੂਜੇ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਜੀ ਸਤਿ
ਸ਼ਸਤਰ ਦੇ ਵਿਚ, ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਆਪ ਨੇ ਸਸਤਰਾਂ
ਅਸਾਂ ਵਿਚ ਦਿਤਾ, ਵਿਚ ਤਾਂ ਸੱਤ ਜਾਣ ਦੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ। ਰੱਖ
ਤੁਪੱਕ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਵੀ ਸੌ ਨਹੀ ਦੇਂਦਾ। ਬਾਬਾ ਸਤਿ ਸਿੰਘ
ਅਰਦਾਸ ਜੀ ਅਰਦਾਸ ਸੌਖ ਤਾ ਬਣੇ ਤੇਰੇ ਪਰੇ ... ਲੋਂ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ:

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਾਦਾ, ਨੱਥਾ ਜੀ, ਜੋ ਚਾਰ ਭਰਾ ਸਨ। ਨੱਥਾ ਜੀ, ਜੱਸਾ ਜੀ, ਕਿਸ਼ਨਾ ਜੀ ਤੇ ਸਮਾਦੀਆਂ ਜੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਹਲੂਵਾਲੀਏ ਸਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ, ਮਾਤਾ ਸਦਾ ਕੌਰ ਜੀ ਪਿੰਡ ਠੀਕਰੀਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਜੱਸਾਂ ਜੀ, ਪਿੰਡ ਪਰੋਤਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਪਹਿਲੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜੋ ਅੱਠ ਦਿਨ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਦੋ ਧੀਆਂ ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਤੇ ਬੀਬੀ ਦਯਾ ਕੌਰ ਹੋਈਆਂ। ਅੱਜ ਵੀ ਬੀਬੀ ਨੰਦਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਦਯਾ ਕੌਰ ਦੇ ਪਤੀ ਸ. ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਦੇ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਦਯਾ ਕੌਰ ਜੀ ਵਿਆਹ ਪਿਛੋਂ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ : ਸਦਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਨੇਕ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਸਾਤਵਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸਤਰੀ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸਦਗੁਣੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਥੱਲੇ ਆਪ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਪੋਸ਼ਣਾ ਹੋਈ। ਗੁਰਬਾਣੀ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਤਾ ਦੀ ਗੋਦ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ

ਬਚਪਨ: ਆਪਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਆਪ ਲਿਖ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰਗਟ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮੰਗਣੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਜੋ ਪਿੰਡ ਪਰੋੜਾਂ ਦੇ ਸਰਦੂ ਤਰਖਾਣ ਦੀ ਸਪੁਤਰੀ ਬੀਬੀ ਜੱਸੋ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸਤ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਦੀ ਵੀ ਹੋ ਗਈ।

ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਆਮ ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਗੱਲ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਈ, ਆਪ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋਚਦੇ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲੋਂ ਆਪ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਵਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਘਰ-ਦਿਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਚਾਰਣ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਵਿਚ ਵਟਾਉਂਦੇ।

20 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਦੇ ਭਣਵਈਏ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਕੰਵਰ ਨੌ ਨਿਹਾਲ ਦੀ ਪਲਟਨ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ। ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਪ ਦਾ 1836 ਤੋਂ 1845 ਈ. ਤੱਕ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਨਾਲ
੧੮੩੬ ੧੮੪੫
ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮਾਜ, ਰਾਜਨੀਤ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਸਮਝਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪ ਦਾ ਹਜ਼ਰੋ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਆਪ ਬਣੇ। ਫੌਜ ਵਿਚ ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਬਹੁਤ ਫੈਲੀ ਅਤੇ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਗੁਟ ਬਣ ਗਿਆ ਆਪ ਦੀ ਰਜਮੈਂਟ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਰਜਮੈਂਟ ਰਖ ਦੇ

12.

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਉਸ ਵਿਚ ਨੇਮ ਧਰਮ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਅਸਮਾਈ ਤੋਰੇ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਹਾਈ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖੇ ਨਾਮ ਦਰਬਾਰ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਇਖਲਾਕ ਨਾਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਅਲੋਪ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਹਥੋਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਤਿਆਗ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਨ। 18 ਦਸੰਬਰ 1845 ਨੂੰ ਮੁਦਕੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਹੋਈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਮੁੜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਵਾਪਿਸ ਆ ਗਏ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਆ ਕੇ ਵਾੜੀ ਨੀਤੀ, ਦਬਾਉਵਾਲੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਨ ਵਧਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਦੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਆਪ ਦੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਧੁੰਮ ਬਹੁਤ ਫੈਲ ਚੁਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪੈਣ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਆਪ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਹਥੋਂ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਰਾਜ ਸ਼ਕਤੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਦੇਸ਼ਾਂ ਤਕ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਆਜ਼ਾਦ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਵਾਸਤੇ ਅਸਲੋਂ ਨਵਾਂ ਨਾਹਰਾ ਅਪਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਵਾਸਤੇ ਸੰਨ 1857 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ।

— ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਬਲਵਾਨ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਨਰੋਏ ਸਰੀਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸਦਾ ਮੰਤਵ ਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣਾ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਉੱਚਾ ਕਰਨਾ, ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨੀਆਂ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਲ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਜਬਰਦਸਤ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣਾ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਾਮਿਲਵਰਤਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ।

ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰੀਤ :

1863 ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿਧਾਂ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰੀਤ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ 2-3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਖੋਟੇ ਜ਼ਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ 6 ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸ਼ਾਤ ਪਾਠ ਦੇ ਦੀਪਨ ਤੇਲ ਦੇ ਕੀਤੇ. ਗਏ ਇਥੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੁਰਾਣੀ ਰੀਤ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਰਾਤ ਆਈ ਨਾ ਵੇਦੀ ਹੋਰ ਰਸਮ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਚੋਟ ਪਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਜਾ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਵਾਈ, ਫਲਸਰੂਪ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਮੇਲਾ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀ-ਪਾਈਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਪ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿਤੀ।

<u>ਅਜ਼ਾਦ ਡਾਕ ਸਾਕ</u> ਰਖਣੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਪੁਲਿਸ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਸੂਹਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਵਾਲੀ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸੂਬੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਪਰਚਾਰ ਦੀ ਧੂਮ ਪਾ ਦਿਤੀ। ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਉਂ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦੇਸਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭ ਸਾਖੀ ਸਾਖੀ ਇਸਤਿਹਾਰ ਤਬ
ਆਈ ਲੋਗ ਸਿਖ ਖਾਈ ਆਸਮਾਈ ਤੌਸ ਜੀ
ਸਾਸਈ ਦੁਆਬੇ ਮਾਝੇ ਪੋਠਹਾਰ ਕੇ ਅਪਾਰ
ਸਿਖ ਕੀਏ ਬੇਸੁਮਾਰ ਤੀਨ ਲਾਖ ਅੱਸ ਭੀ
ਸੂਬੇ ਕੀਨੇ ਬਾਈ ਇਕ ਅਫਸਰ ਸਾਰ ਤਿਨਾਈ
ਉਨ ਕੀ ਮਸ਼ਵਰ ਮੈ ਤਸੀਰ ਖਾਈ ਦੇਸ ਜੀ
[illegible] ਸਬਦ [illegible]

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਫੌਜਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵਾਂਗ ਸੋਚੀਆਂ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ

ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਆਪ ਨੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲੋਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਦਾਵਰਤ ਲੰਗਰ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਜਿਥੋਂ ਅਜ ਤੱਕ ਭੁੱਖੇ ਪਿਆਸੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੱਖ ਲੋਕ ਹੁਣ ਵੰਨ ਆਪ ਦੇ ਫੈਲੇ ਜੋਨ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਆਪ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਰਫੁੱਲਤ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਲੋਕ ਆਪ ਦੇ ਪਿਛੇ ਆ ਜੁੜੇ। ਏਸੇ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਬਾਗਤੇ ਆਪ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਇਕ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਪਕੜੀ ਜਾਂਦੀ।

ਸੰਨ 1869-71 ਦੇ ਵਿਚ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਬਹੁਤ ਸੀ ਜ਼ੋਰ ਫੜਦੀ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਤਰੇ ਸਰਦਾਰ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੋੜ ਦਿਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਵਲੋਂ ਵਜ਼ੀਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਬਾਹਰ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸੰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਅਪ੍ਰੈਲ 1870 ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਭਾਈਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਪਹਿਰ ਨਾਲ ਭੇਜਾ ਵਲੋਂ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਰਹਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਤੌਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਸੰਨ 1857 ਦੇ ਸੀ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਆਂ ਦਲੇਰਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਪੈ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗੜਬੜੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੀ ਵਿਤਕਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਖਰਚਾ ਦਾ ਇਵਜ਼ਾ ਵਧ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਵਾਸਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਾਇਕੋਟ ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਰਾਇਕੋਟ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀਆਂ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਵਿਖੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਸਿੱਖ ਫ਼ਕੀਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ,

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮੁਖੀ ਸੂਬਿਆਂ ਸਹਿਤ 17 ਜਨਵਰੀ 1872 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਕੈਦੀ ਬਣਾਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ 18 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਤੜਕੇ 4 ਵਜੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਥੋਂ ਫਿਰ ਇਕ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਰੱਖ ਇਕ ਵੱਖਰ ਬਾਅਦ ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਸ ਦੇ ਅਗੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਬਰਮਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰੰਗੂਨ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵਿਚ ਖਾਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤਾਰਦਾਨਾਂ ਦੇ ਉਸ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਆਖਰੀ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਫਰ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਤਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਾ ਲਗਾ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਹ ਕਢ ਲਈ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਫਾਂਧ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਆਪ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਰਾਹਿਸ ਰਖਦ ਕਰਦੀ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਤੋੜ ਨਾ ਸਕੀ ਅਤੇ ਕੈਦੀ ਬਣਾਕੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲੰਡਨ ਪੁਜਦੀ ਰਹੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪ 29 ਨਵੰਬਰ 1885 ਨੂੰ ਮਰਗੋਈ ਵਿਖੇ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ. ਪਰ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਕਰਵਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੀਵਤ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਨ 1871 ਵਿਚ ਛਪੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਮਿਸਟਰ ਜੇ ਡਬਲਯੂ ਮੈਕਨਬ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੰਬਾਲਾ ਨੇ ਇਵੇਂ ਕੀਤਾ ਹੈ,

"ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਚਲਾਕ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ! ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

17. ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਖੱਟਾ ਰਹੂੰਗਾ ਦਿਮਾਗ ਲਾਊਂਗਾ, ਰੋਟੀਆਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਲਊਂਗਾ, ਰਹਿਣਾ ਆਊਂਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਰਗੜਨ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ।

“ ਸਾਡੇ ਬਚੀਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦੇਣਾ ਜੋ ਪੰਜਾਂ ਸੱਤਾਂ ਬਰਸ ਤੇ ਘੱਟ ਰੋਟੀ ਖੁਣੋ ਨਾ ਦਿਆਂ ਕਰੋ। ਬਾਲੂ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ। ਪੈਂਠ ਰੋਜ਼ ਗੁਰੂ ਦਾ ਕਰਮ। ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾਂ ਆਪ ਦਾ ਤਰੀਕੀ ਹੁਕਮ ਜੀ ਸਭ ਸਗੋਂ ਵਿਦਿਆ ਆਪ ਨੇ ਖੁਦੀ ਸਿਤਾ ਨਹੀਂ ਜਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ।”

ਆਪ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ।

“ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦੇਣਾ। ਬਾਣੀ ਨਿਤ ਕਰਨ ਸਭ ਬੱਚੇ, ਬਾਲੇ, ਸਾਰੀ ਬੀਬੀ। ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਸਭੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਾ ਦੇਣੇ।”

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਣ ਅਤੇ ਸ੍ਵਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਹੀ ਲਿਆ ਸੀ। ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਇਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।

“ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ ਚਲਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।”

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਛੀ ਸਮਾਨ, ਪਛਮੀ ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਆਪਦੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਆਪਦੇ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਬਾਰੇ :- ਏਸੇ ਹੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ :-

"ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਸੁਣ ਤੋਹਿ ਸੁਣਾਊਂ, ਤੋਹੇ ਮਨ ਦਾ ਭਰਮ ਮਿਟਾਊਂ।
ਇਕ ਸਮਸੇ ਗੁਰੂ ਹੋਏ ਅਵਤਾਰ, ਹੋਏਂ ਨਹਿ ਪ੍ਰਗਟੇ ਸੰਸਾਰ।

ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਸੰਤ ਅੰਸ਼ਿਕ ਅਵਤਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਲਿਖਾ ਕਿ :- ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਹੋਇ ਨਾਮਾ, ਬਾਣੀ ਸੁਣਿ ਭੱਜੀ ਹੈ ਧਾਮਾ।

ਅਰਥਾਤ:- ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਸਤਿਜੁਗੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕਰਤਾ ਸਾਰਾ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਾਂਗ ਅਵਤਾਰ ਕਿ ਬੱਚਾ ਆਖਿਤਿਆ ਬਾਣੀਆਂ ਸਾਰਾ ਬੜਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਸੂਝੀ ਸਬਦ ਉਚਰੇਗਾ।...)

ਅਥਵਾ :- "ਕਲਜੁਗਿ ਮੈਂ ਸਤਿਜੁਗ ਵਰਤਾਊਂ, ਤਬੀ ਬਾਣੀਆਂ ਧਾਪ ਕਰਾਊਂ।"
ਅਗੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਸੁਣ :-
"ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੇਹੂ ਲੀਵਨ ਤੇਰੈ, ਆਵਨੀ ਏਕ ਰਸੈਈ ਕਰੈ।"
ਲਿਸ ਵਰਤ ਕੇ ਸਿੱਖ :- "ਰਣਿਆਣ ਰਲ ਕਰਨ ਧਰ ਭਾਰੀ ਜਿਸ ਕਰੇ: ਅੱਸੀ ਸੀਸ ਸਰੋ ਲੇਸ ਧਾਰੀ।"
ਏਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਸਿੰਘ :-
"ਸਮੰਤ ਅਠਾਰਹ ਸਭ ਆਏ, ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਸ਼ ਲੇਕ ਪ੍ਰਗਟੇਸ ਸਿਧਾਏ।"

ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਬਾਬਤ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬਚਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਭਿਓਰਤ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸਫਲਤਾ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਲੱਗੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਦ ਨਦੇੜ ਤੋਂ ਅਗਿਆਤਵਾਸ ਹੋ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ 146 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਮਗਰੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੇ ਰਹਿਤ ਹੋਇਆ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਿ ਰੱਖ ਕੇ ਨਾਲੇ ਦੀ ਵਿਰੁਧੀ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਸੋਢੀ ਸੋਤੇ ਸੰਗਤਿ ਵਾਲੇ ਰਸਮਈ ਤੇ ਆਨੰਦਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਹੋਏ ਸਿਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੱਥ ਤੋਂ ਦਾਪ ਸਿਰਫ਼ ਨਸ਼ਾ ਅਦਾਬ

20.

ਕੀਤਾ ਜੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੁਛ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ: (ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲਣੀ)

ਸੰਮਤ 1896 (27 ਜੂਨ 1839) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਧਰੰਗ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਤਖਤ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਬੈਠਾ ਤੇ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੁਖ ਮੰਤ੍ਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਪਟ ਨੀਤੀ ਦਾ ਬੀਜ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਖੰਡਰ ਵਿਚ ਬੀਜ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਇਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇਵਰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਥਾਂ ਰਾਜ ਤਖਤ ਤੇ ਬਿਠਾਲ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪੁੱਤ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੇ ਗਮਗੀਨ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਸਾਲ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿ ਕੇ ਜਦ ਮਹਾਰਾਜ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਮੁੜਦੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਡਿਉਢੀ ਦਾ ਛੱਜਾ ਡਿਗਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੁੜਦੇ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦੇ ਸੌਂ ਗਿਆ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ 18 ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ 1841 ਨੂੰ ਰਾਜ ਤਖਤ ਤੇ ਬਿਠਾਲ ਦਿੱਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਜਿਵੇਂ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਭਵਿਖਤ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸਲ ਦਰਬਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੰਮਤ 1898 ਨੂੰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਰਜਮੈਂਟ ਦੇ ਕੁਛ ਜਵਾਨ ਸ਼ਾਹੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਾਸਤੇ ਪਸ਼ੌਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹਜ਼ਾਰੇ ਮੁਕਾਮ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਜਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਹਜ਼ਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਰਮ ਪਈ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਫਜ਼ਲ ਦੇਵੀ ਦੀ ਆਤਮ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਗਈ ਦੇ ਫੈਲੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਰਤ ਰਹਿਣ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਬਾਬਤ ਦੱਸ ਪਈ ਸੀ। ਉੱਠ ਕੇ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਪਰਗਟ ਨੇ ਇੱਕ ਦੇ ਇਕ ਸਾਹਿਬ ਹਜ਼ਾਰੇ ਠਹਿਰਨਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਛ ਸਾਖੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਵਾਰਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ :-

" ਸੰਮਤ ਅਠਾਰਾਂ ਸੈ ਅਨਾਨਵੇ ਮੇਂ ਪਰਗਟਨ,
ਗਾਦੀ ਥੀ ਸੈ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਰਾਜ ਦਾਜ ਜਿਤ ਮੇਂ।
ਸੰਤਨ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਸਾ ਭਗਤ
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਰਣਨ ਕੇ ਆਵੈਂ ਜਾਹਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਹੈਂ। "

ਪੰਜਾਬ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੱਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਸ ਸੁਨ ਸੋਤੀ,
ਦੇਖਿਕ ਬੰਤਰ, ਸੁਤ ਸਸ ਹਜ਼ਰਾਇਵੇਂ।
ਪ੍ਰਗ ਪ੍ਰਨਿਖ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਗਖੇ ਭੰਗਨ ਸੈਂ ਬੂਬ ਰੰਗਿਓ
ਬਣਤਾਗ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਗਖੇ ਗਹਿ ਪਗ ਜਾਇਵੈਂ।
ਪੰਥ ਆਪਿਦਾਰੀ ਦੀਸ਼ ਅੰਸ਼ ਅਦਤਾਰੀ
ਤਬਿ ਬਾਲਿਕ ਸਿੰਘ ਦੀਓ ਨਾਮ ਸਰਸਾਇਵੈਂ।
ਜਾਸ ਥਾਗ ਬੰਦਨ ਕ੍ਰਿਸ ਭੇਦ ਭੰਦਨ ਕੇ
ਦਾਇ ਸਿਮਰਨ ਕੇ ਦੇਖ ਦੁਖ ਆਇ ਹੈ।

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਕਥਿਤ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰੂਪੀ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਚਾਰ ਲਾਈਨਾਂ ਰੂਪੀ ਕੁੱਜੀ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਕ ਤੇ ਬਾਤਾਂ ਦੇ ਬੰਧਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਦੇ ਜਿਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨੂਰਾਨੀ ਸਰੂਪ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੀਰਘਦਰਸ਼ੀ ਅੰਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਮੱਤੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਪਿਦਾਰੀ ਸ਼ਾਹ ਨੇਕ ਦੀ ਇਮਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸਾਰ ਸਦੇ ਇੱਕ ਸੈਨਿਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਮੱਤੀ ਸਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਯਾਨੀ ਇਤਿਹਾਸ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਵਰਣਨ ਨੂੰ ਗਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਵਿੱਚ ਸਹਿਜ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਹੁਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪ ... ਦੇਸ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਰਦਾਰੀ ਆਇਆ, ਉਤਰ ਗਇਆ ਸੋਰ ਸਨ ਦਾ ਸੀਸਾ ਸਫਾ ਤੇ
ਦਮਨ ਪਾਇਆ" ਰਾਗ ਆਸਾ ਮ: ੫ ਇਸੇ ਕਥਾ ਸੁਦਾ ਦੇ
ਪ੍ਰਤਾਖ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ! ਜਦੋਂ ਰੂਸ ਆਪੀਆਂ ਸਮੇਤ ਰਾਮ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਕਥਾ
ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ
ਬਚਨ ਕੀਤਾ:
ਅਜ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ
ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸਤਿਸੰਗੀ ਏ ਅਜਿਹੇ
ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਅਸਚਰਜ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਲਿਆ ਤਾਂ
ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਹੋਰ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ
ਕੌਣ ਸ਼ਖ਼ਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਇਤਨਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈ?
ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੀ ਏਥੇ ਆਇਆ ਕਦੇ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ?
ਕਥਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ
ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਏਧਰ ਸੰਗਤ
ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਗੁਰੂ ਇਆਣਦੀ ਰੂਪ
ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਨ ਲਗੇ! ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸਪਰ
ਜਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੇ
ਅਰਜ਼ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਤੇ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਅਪਰਾਧੀ ਆਦ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ
ਸਤਕਾਰ ਤੇ ਉੱਚ ਰੱਖ ਦੇ ਵਿਨਾ ਇਸ ਗੁਰਮਤ ਦੀ ਦਾਤ
ਬਖ਼ਸ਼ੀ, ਤੇ ਹੋਰ ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ
ਘਰੋਂ ਪੱਕ ਪੱਕੇ ਤੇ ਨਾਮੀਆਂ ਸਿਆਣੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ
ਜਦ ਇਹ ਸਮਗਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਦੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਛਕਿਆਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ
ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਫ਼ਰਮਾਇਆ, ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਇਹ ਆਪ ਜੀ
ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਜੀ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੌਂਪ ਦੇ ਗਏ ਹੋਏ
ਸਨ। ਇਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਤਰਸੇਵਕ ੨੧ ਸਾਲ ਤੇ ਗਏ
ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੋਗੀ ਅਵਤਾਰ
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਧਾਰਾ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਆਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਗੁਰੂਤਾ ਕੁੰਜੀ ਵਸਤੂ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦੇਵੀ, ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਉਹ

ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਗਿਆਰਵੇਂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਜ਼ਰੋ ਪਸ਼ੌਰ ਵਿਚ ਜੋ ਰਹਿ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਨਿਰਭੈਤਾ ਅਤੇ ਏਥੇ ਆਏ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਈ ਜਾਂਦੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਬਚਨ ਅੱਜ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ! ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਬਾਰਵੇਂ ਤਖਤ ਨਸ਼ੀਨ ਹੋਕੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਗੁਰਮਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਅਸਲ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰੋਗੇ।

ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਈਸ਼ਵਰ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਰਸਨ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਲੈਣ ਤੇ ਗੁਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜੋ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ "ਦਰਸਨ, ਪਰਸਨ, ਹਰਸਨ, ਸਰਸਨ, ਰੰਗ ਰੰਗੀ ਕਰਤਾਰੈ" ਦੇ ਸਭ ਭਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਮ ਸੰਗਮ ਵਿਚ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈਕੇ ਫਿਰ ਪਲਟਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਲਟਨ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਇਹ ਸਭ ਵਰਤਾਰਾ ਸੰਮਤ 1898 ਦੇ ਆਖਰੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ।

ਪਲਟਨ ਤੋਂ ਫਾਰਗ :

ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਗੁਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੀ ਰਜਮੈਂਟ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਤੇ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈਆਂ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਲਟਨ ਪਿਸ਼ੌਰ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਆਫਕਾ ਉਗਰਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਫੌਜਾਂ ਸਮੇਤ ਵਾਪਸ ਫਿਰੋਜ਼ ਆ ਰਹੇ। ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਉੱਧਰ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਡੋਗਰੇ ਵੱਲੋਂ ਬੀਜੇ ਫੁੱਟ ਦੇ ਬੀਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕਾਫੀ ਡੂੰਘੀਆਂ ਸਨ। ਤੇ ਸੰਧਾਂਵਾਲੀਏ ਸਰਦਾਰਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਅਧੀਨ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ 15 ਸਤੰਬਰ ਸੰਨ 1843 ਨੂੰ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਗੋਲੀ ਸਾਰ ਦੇ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਦਰਬਾਰ ਬੁਰਕਾ ਨਗਰੀ ਦਾ ਰੋਸ਼ਨ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਮਾਂ ਤਖਤ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਵੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਛੋਟਾ ਪੁਤਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਡੋਗਰਿਆਂ ਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰਲਮਿਲੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਬਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮਝਾਉਣੀ ਨਾਲ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ਪਰ ਭਵਿੱਖਤ ਬਚਨ ਕਹਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਂਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰ ਫੌਜ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਅਤੇ ਅਫਸੋਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਜਿਤਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀ ਵਿਉਂਤਾਂ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਸੀ।

ਏਸ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਅਧੀਨ ਸਭ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸੁਰਖੀ ਦੀ ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ ਖਾਲਸਾ ਦਰਬਾਰ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਈ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਫੁਟ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਿਆਂ ਫਿਰ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਮਝਾਇਆ ਦੱਸੋ ਇਹ ਜੰਗ ਏਸੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਇਤਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਬਚਨ ਦੇ ਅੰਤ ਧਿਆਨ ਲਗਾਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜੰਗ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੁੱਦਕੀ ਦੇ ਪਾਸ ਲਾਲ ਰਸ਼ਾਨ ਪ੍ਰਸਾਦ!

ਪਰ ਸਰਦਾਰੀ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਜਨਰਲ ਪਾਸੋਂ ਰਸ਼ਾਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਦਾ ਦੇ ਸਮਝਾਉਣ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਰਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜੇ ਤੋਰ ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਜੀ ਰਸ਼ਾਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਲੀ ਚੰਗੀ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜੀ ਹੋਈ ਮੋਟੀ ਲਾਲ ਅਫੀਮ ਦੇ ਦੇ ਕੁੰਜੀ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, " ਸਰਦਾਰੋ ਪੁੱਛੋ ਲਾਲ ਰਸ਼ਾਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਵਾਲੇ ਪਾਸੀ ਹੋ ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਤਾਉਂਦੇ ਹੋ? ਅਸਰਾਰ ਐਸੇ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਤਰਨਤਾ ਵਿਸ਼ ਜਗ

ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ? ਜਦ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀਮ ਰਸਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸੱਦਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਰਬ ਜੈਸ਼ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਸੋਨੇ ਦਾਸ ਹੋਰ ਦੇਵੀ ਭਾਂਡਾ ਵਿਹਾਜ਼ਾ ਨੇ ਹੋਣ ਦਰਦੇ ਸੈ ਪੈਰ ਫਾਲੇ ਨਸੀਬ ਨਾਲ ਹੀ ਚਾਸਨੀ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਸੀ ਨਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਏ।

ਮੁਦਕੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਮੇਂ ਭਵਿੱਖਤ ਬਾਣੀ :-

ਜਦ ਫੌਜ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਨੂੰ ਫੌਜੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਫਲ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਘੱਤੀ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਵਿੱਚ ਨ ਬਣੇ ਜਦ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ « ਮਹਾਤਮਾ ਰਫਲ ਕਿਉਂ ਸੁੱਟੀ ਹੈ, ਤੇ ਫੌਜੀ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ?" ਇਹਨਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਜੰਗ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤੋੜਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਰਫਲ ਆਪ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਫਲਾਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਛੱਡ ਜਾਵੋਗੇ। ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ ਸੰਨ 1845 ਦੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਤੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਕਾਰਨ ਹਾਰਨੀ ਪਈ ਉੱਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੀ ਰਫਲ ਦਰਿਆ ਦੀ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਭੈਣੀ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ● ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ :-

ਦੀਨ ਬਾਨ ਜਗ ਕੇ ਅਸਾਰ ਸੁਖ ਤਾਂਹਿ
ਧਾਰ ਸ਼ੁਭਾਚਾਰ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਕੀਨ ਰਹਿ ਹੈਂ।
ਸਤਿ ਸਰਬੀ ਸਿਉਂ ਰੁਗਨੀ ਕਿਤ ਦੇਵ ਰਸ
ਦਾਬੀ ਇਕਰੀਰੀ ਛਾਬੀ ਖੁਸੀ ਤੇ ਅਸਹਿ ਹੈ।
ਰੋਪ ਦੀਨ ਵਿੰਦੀ ਨਿਰੋਧ ਸਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੋਧ
ਸੋਧ ਸੁਧ ਹੋਨ ਨਦੀ ਸਰ ਤਟ ਬਹਿ ਹੈਂ।
ਸੀਹ ਨਾਮ ਜਪ ਸਹਿ ਤਨ ਤਾਪੇ ਤਪ ਸਹਿ
ਸਨ ਸਰਿਧਧ ਸਹਿ ਖੂਬ ~~ਅਥ~~ ਗਾਬਾਜੋ ਗਹਿਓ

ਆਸਥਾਤ!- ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਨਿਵਾਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈਆ ਜੈਰਾਮ ਤੇ ਨਵਾਬ ਲੋਧੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵਾਸਤੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਤਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਦ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ "ਰਾਮ ਪਾਲਿ ਕਰੇ ਮੇਲ ਸਤ ਚੀਤ ਨਿਰੰਜਨ ਨਾਲ" ਵਾਲੀ ਮਹਤ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ।

ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ (ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ) ਦੀ ਸਾਜਨਾ.

ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਮਤ 1902 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1914 ਤੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਪੰਥਕ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦੇ ਫੌਜ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਰਹੇ। ਤੇ ਸੰਮਤ 1914 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਜਾਇਆ ਅਨੁਸਾਰ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾ ਭਾਈ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜਾ ਬਾਬਾ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਆਲੋਮੁਗਰ, ਬਾਬਾ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਚੱਕ, ਭਾਈ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕਾਂ, ਭਾਈ ਸੁਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਜੌਰ ਨੂੰ ਛਕਾਇਆ।

ਭਾਈ ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਰਬਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰਜਾਮਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਆਖਦਾ ਚੀਨੀ ਘੋੜੀ ਦੀ ਅਸਵਾਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਲੈਣ ਵਸਤ ਲੱਗਾ, ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਰਸੂਲ ਸਹਿਬ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਤਾਂ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੇਤ ਏਥੋਂ 800 ਮੀਲ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਰਤ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਆਏ। ਇਸੇ ਸੁੱਧਿਆਤ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਰੱਬ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ

ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਜੋ ਚੰਗੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਖ ਕੇ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਠਹਿਰ ਗਏ। ਜਿੱਥੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਆ ਭਬਕ ਮਾਰੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਤੇ ਝਪਟ ਪਿਆ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਚੀਰ ਫਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਉਹ ਬਚਨ ਯਾਦ ਆਇਆ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਤੇ ਤੋਰਨ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ "ਸਾਚੇ ਗੁਰੂ ਰਖਵਾਲੇ ਤੇਰੇ" ਸੋ ਬਾਕੀ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ" ਇਕ ਦੋ ਬਾਰ ਜਿਨ ਇਕ ਮਨ ਧਿਆਇਓ ਕਾਲ ਫਾਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨ ਆਵੇ" ਦੇ ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਿਆ। ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਦਾ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਆਪਣਾ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ "ਰਖੇ ਰਖਣ ਆਪ ਆ ਸਕੇ"
ਅਰਥ: "ਬਿਖਮ ਰਾਹੁ ਬਿਖੜੇ ਵਿਚ ਕਾਮੀ ਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘੇਰੀ"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਅਗਲਾ ਦਿਨ ਜੋ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕਦਮ ਬੀਤੀ ਘਟਨਾ ਤੇ ਅਸਚਰਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦਿਨ ਨਾਲ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਪਹੁੰਚਾ ਸੀ ਉੱਥੇ ਜੋ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਗੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸੁੱਖਆਤ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਤੇ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ।

ਭਾਈ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁਣਾਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚ ਬੀਤੀ, ਤੇ ਅਸਚਰਜ ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਸਾਨੂੰ ੧੦ ਵਕਤ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਹਰਿ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਗਤ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਦਿਨ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਬੀਤੀ ਘਟਨਾ ਸੁਣਦੇ ਸੁਣਦੀ ਤੇਰੀ ਤੇ ਸੰਗਤ ਸੀਨਾ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਅਸਚਰਜ ਸਾਰਾ ਹਰੀ ਚੰਦ ਦੇ ਆਪਣੀ ਦੇਖੀ ਸੀ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਤਖ਼ਤ ਦਮਦਮੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਅਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਰੀਤ ਤੋਰੀ

ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪਸ਼ੌਰ ਤੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ 16 ਸਾਲਾਂ ਬਾਦ ਤੇ ਫੌਜੋਂ [illegible] ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਬਾਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ।

ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

"ਕੀਸਦ ਬਰਸ ਜਬ ਸਰਸ ਬਿਤਾਏ ਔਸ,
ਬੰਦਗੀ ਜੁਗਤ ਜਾਪ ਕੀਨੇ ਮਨ ਮਾਹਿ ਹੈਂ।
ਦਾਸੀ ਜੋਤਿ ਨਾਮ ਕੀ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ਇਹ ਸਿਖ ਸੋਢੀ,
ਭਾਸੀ ਬਾਣੀ ਮੈਂ ਤਾਸੀਰ ਤਖ਼ਤ ਪ੍ਰਕਾਸਿ ਹੈਂ॥
ਭਣੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ਬਾਣੀ ਖਾਸ ਜੋ ਸੁਣੀ ਤਾਹਿ,
ਏਤ ਨਾਮ ਕੀਹਨ ਹੈ ਸੀਖ ਲੋਗ ਤਾਹਿ ਹੈਂ।
ਪੰਥ ~~ਪੰਥ~~ ਗੁਰ ਦਸਮ ਦੀ ਰਸਮ ਚਲਾਏ ਜਗ,
ਖਸਮ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਤੈ ਖਾਸ ਜੋਂ ਦਖਾਹਿ ਹੈਂ॥"

ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣ ਤੱਕ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਤੱਕ ਕਰੀਬ 20 ਸਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਖ਼ਤ ਬਾਣੀ ਕਹਿਆਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਖ਼ਤ ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਸੇਵਾਂ ਉਤੇ ਨਿਹਚਾ ਜਾਣ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਫਿਰ ~~ਚੀਕ~~ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ।

ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ

29.

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਸਾਖਿਆਤ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ:

"ਏਹੁ ਨਾਮ ਜੀਵਨ ਕੇ ਸੌਖ ਤੇਰਾ ਕਾਇਐ।
ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਕਸਮ ਕੀ ਰਸਮ ਬਣਾਏ ਜਗ,
ਖਸਮ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਤੂੰ ਖਾਲਸੋਂ ਸਜਾਇ ਹੈਂ।"

ਕਲਿਜੁਗ ਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ

ਠਾਕੁਰ ਜੀ, 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ' ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਏਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ, ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਾਮ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵਜਾਉਣ, ਗਊ ਗਰੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਤੇ ਸੁਧਾਰਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਜਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਈ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦ ਆਖਾਂਗਾ:

"ਕਲਿਜੁਗ ਮੈਂ ਸਤਿਜੁਗ ਵਰਤਾਊਂ
ਤਬੀ ਖਾਲਸਾ ਰੂਪ ਕਰਾਊਂ..."

ਮਿਸੀਂ (ਯੂਰਪ) ਵਿੱਚ ਰਸ਼ੀਏ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਦਸਤਾਰਬੰਦੀ

ਬਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਏਹ ਕਹਿ ਕੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੰਮਤ 1898 ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਗ ਪੱਕ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਹੀ ਰੱਖਦੇ। ਜਦ ਭੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਰਸ਼ੀਏ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਸਭੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਨੂੰ ਦਿਲਾਂ ਨੇ ਸੋਚ ਲਿਆ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜਸੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਨਗਰ ਗਿਲੀ ਜ਼ਿਲਾ ਸਿਆਲਕੋਟ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਨਮਿਤ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਸਾਂਝੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਰਸਤੇ
ਬਾਕੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਹੱਥੀਂ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ
ਦਸਤਾਰ ਬੰਦੀ ਦੀ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਲਾ ਸਿਆਲਕੋਟ ਦਾ
ਦੇਗ ਇਲਾਕਾ ਤੇ ਪੂਰੀ ਸੰਗ ਪੰਜ ਨਾਲ ਸਹਿਤ ਕਿੱਤਾ
ਜਿਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜ਼ਿਲਾ
ਸਿਆਲਕੋਟ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਲ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ
ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਦਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ
ਨਾਮ ਦਾ ਆਪ ਧਰੂ ਕੂਕਾ ਦਾ ਇੱਕ ਆਪਣੇ ਹੈ ਜੋ ਚੇਲਿਆਂ
ਤੋਂ ਚੰਦਾ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਸੋਹਣ ਰਵੱਈਏ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਇਸੇ
ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਉਸ ਨਾਲ ਦੇ ਮਗਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ
ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਹਨ! ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ
ਉਹ ਮਗਰ ਸਮੇਤ ਵੈਸਾਖੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ
ਰਿਪੋਰਟ ਪੰਜ ਅਪ੍ਰੈਲ 1863 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਭੇਜੀ ਗਈ" ਉਸਤੋਂ
ਬਾਦ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਰੇ ਦਫ਼ਤਰ ਏਟ ਸਾਹਿਬ
ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਵਾਲੇ ਪਤਨਾਮ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
ਏਦੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ
ਬੇਸ਼ੱਕ ਵਿਚ ਵਿਚ ਡ. ਸਿੱਖਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਗਿਆਨੀ
ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਮਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ
ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

" ਪਾਏ ਏਹ ਦਰਸ ਪ੍ਰਸੰਸ ਦਾ ਇਸੰਸ ਵਿਚ
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੇਸ ਏਨ ਲਾਗਏ।
ਤੱਕ ਫਤਵਾਇ ਰਖਵਾਏ ਦੇਸ ਸੋਹਣੀ ਦੇ
ਸੁਧਾ ਫਰ ਬਾਏ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਜਿਨੇ
ਜਾਗਏ।
ਫੌਜਿਉ ਸਭ ਤਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੀਏ ਤਾਂਤਿ ਦੇ
ਆਪਾਰੀ

मिंध्य पंथ विम्पारिठी ताभ गम पागजे।
ढीम, ठंग, पेंमउ, भगध, आम, चेंमे जागी
ढगी उभि चोरे मेंउ मठिभ्रुग मा गजे,"

देमे मरिगउ विच मूी मतिगुरु गम मिंध्य मी हे मउ तामपागीआं
दामडे जेठ किंधिमा गजिउ ताभा ही भागी वीउा:

मतिउनामा

गजिउनामा पाठमागी वाग्दी
१ॐ मतिगुठ पृमादि

किषउम गम मिंध्य, जेठ मर्मूज धारमा जी वेंदी दा
मर्मूज धाकमे भी रे मूी दागिगुरु भी दा धाकमा मूी
दागिगुरु भी दी ढडे ढुकाधी पृमाल रगली जी।
जेठ गजिउनामा मर्मूज मेंगउ रे दामडे किंधिमा वेंदी उे
पिढकी गउ उठवे गाइदा रकाविं रेठ वराले जेवि माकिंदा
दे दागी गाइदा भांमता। मराल धमउ माजि रे माला
दाउल रगली, ढेठ विमनाल रगला।
वादी पइली, मे रेंठ न जेदे उां रेंठ रग मेंदी,
मगध आधी वीवें मगध हे। मपु मापु दुग रे ग्माहे
रेंठ रगले। गजिगाम माग्उी मेंगिका, वेउली उां मदूग
जी रेंठ रगली उा मेंरु मेंडेपु मढेन गधला। उमाल
माडे पजिग रगला गुरु मवे दा। जेठ पगधी पी वेंद
मापदी मालदी। पुगविमा जडु गुरु जी हे मागे
जी किंध ढडिमा पु, जडु पगविमा नालदा ढीम
मुमाग ढीमु गावि। मे देदी उमालु पुढवे न रगुगा
ढीमदा मूज दुजी जगली दाला जेउिगा। जेठ जी रिमे
हे मदा विढदा लगी वेंरुदा। धिमा रगली, वेंरु
देदुकु मजि माहा मठदा। मे देदी माढे दुरु, उा
ढी धिमा रगली, उुमा दा गेंढर गुरु पु। जि दधउ

ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਛਪਾਉਣ ਦੀ ਕਰਨੀ। ਜਦ ਵਖਤ ਵਿਚਾਰ
ਸੁਣਾਉਂਦਾ, ਜਦ ਇਸ ਸਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ। ਸੰਗਤ ਜਗ ਕਰਨਾ
ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੋਵਦਾ। ਭਾਂਡੇ ਹੋਰ ਜਿਆਦਾ ਚੰਗੇ ਵਿਚ
ਚਜਨ ਪੌਦਿਆਂ ਧਰਨਾ। ਅਤ ਹੋਸ
ਚੰਗਾ ਹੋਵਦਾ ਹੋਸ ਦੀ ਜਗਾ ਸਰਦੀ ਬੀ ਕਰਨਾ। ਪਹਿਲੇ
ਪਾਣੀ ਆਂ ਥੰਗੀ ਦੀ ਪਾਣੀ ਹੋਸ ਵਿਚ ਪਸਾਰ ਦੀ
ਇਸ ਪੰਛੀਆਂ ਉਤੇ ਬਾਣੀ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਆਵਨੀ, ਹੋਸ
ਚੰਗੀ ਚਿਤੁ ਅਰਾਮ ਤਸੱਲਤ ਪੜਨੀ ਚਤੁਰਾਈ, ਸੰਧੂ ਸਾਧੂ
ਸਤਦਾ ਅਗਰੇ ਨਾਮ ਜੀ ਜਗਤ ਦਾ ਇੱਕਾ ਹੋਵੇ ਆਵਣੀ, ਆਨੂੰਤੀਆਂ ਪਾਵੇ
ਹੋਈ ਸੰਗਾ ਕਰਨ ਹੋਰ ਜਾਗੀ ਚੋਗੀ ਤਾਂ ਇਸੇ ਦੀ ਚਾਂ। ਸੋ
ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਨਹੀਂ ਫਰਨ ਹੋਵਦਾ। ਸੰਗਤ ਸੰਗਦਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ
ਸਤਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸਰਾਮ ਕਰਨੀ ਜੀ ਵੀ ਆਵਣੀ ਵੇਖੇ
ਆਇਆ ਸੰਗਾ ਹੀ ਨ ਰਹੇ। ਹੋਰ ਜੀ ਸੰਗੀ ਸਤ ਬਹੁਤ
ਚੰਗੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਸਤ ਵਿਚ ਕਸਕ ਸੱਦਾ ਜੀ।
ਹੋਰ ਜੀ ਸਤਨ ਜਸ ਜੋੜਨ ਪਰਮੇਸਰ ਅਗੇ, ਜੋ ਹੇ
ਸਗਗਸ! ਅਰਥ ਪਰਮੁ ਬਖਸ਼ਣਾ ਕਰੇ ਜੀ। ਹੋਰ ਕਰਾਂ
ਰਖਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਪਾ ਵੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੁਣਦਾ, ਹੋਰ ਜੀ ਇਸੇ
ਦਾ ਸਦਾ ਕਰਮ ਛਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜੀ ਇਸੇ
ਨੂੰ ਪੀ ਭੈਦੀ ਦਾ ਪੰਸਾ ਨਹੀਂ ਸੱਦੀ ਦਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ
ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਰਾਮ ਸਾਮ ਨਹੀਂ
ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪੈਰ ਰੰਖਣਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜਗ ਰਸ।

ਸਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਛੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ

ਇਸ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਇਸਾਫ਼ਾ ਹੋਰ ਦੀ ਬਹੁਤ
ਸਾਰੇ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਸਹਾਚਾਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀਵਾਨਾਂ ਸਮੇਂ ਸਤ
ਸਾਧ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ। ਏਸੇ ਹੀ ਸਾਲ ਸੰਬਤ 1920
ਬਿਕ੍ਰਮੀ (ਸੰਨ 1863) ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿਚ
ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਰਹਿਤ ਪਦਾ ਕੇ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਤੇ ਇਹ 4 ਜੂਨ ਸੰਨ 1863 (ਸੰਮਤ 1920) ਨੂੰ ਖੋਟੇ ਨਗਰ ਜ਼ਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੋਤਰੀ ਸਮੇਤ 6 ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹੋਏ ਜਿਸਦੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਸੀ :

ਅਨੰਦ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਰੀਤੀ

ਪਹਿਲਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਵੇਦੀ ਰਚੀ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਗਨੀ ਬਾਲ ਕੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸਦਾ ਨੇਮੀ ਖੂਹ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਸੁੱਚੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨ ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਜ ਕੇ, ਸਾਰੇ ਅੱਗ ਬਾਲੀ ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਤ੍ਰਿਆਗੀ ਪੋਥੀਆਂ ਤੋਂ ਜਪੁ ਜਾਪੁ, ਚੌਪਈ, ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ, ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ, ਦੂਸਰਾ ਉਗ੍ਰਦੰਤੀ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਸਤੀਆਂ ਦਿਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਾ ਟਕੂਏ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋ ਸਿੰਘ ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਸਨ ਸਿੰਘ ਬੈਠ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ। ਦੋਵਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਿੰਘ ਸਮੱਗਰੀ ਵਾਲੇ ਪਿੜੀ ਦੀਆਂ ਆਹੂਤੀਆਂ ਪਾਵੇ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸਿੰਘ ਆਹੂਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਦਾ ਥੋੜਾ ਥੋੜਾ ਘਿਉ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਦੇਵੇ ਤਮਾਮ ਕਰਨ।

ਆਸ੍ਰਿਤ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ

ਬਾਦ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਜਪੁ ਜਾਪੁ, ਚੌਪਈ ਸਵੱਯੇ 10 ਤੇ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਸ੍ਰਿਤ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਸਤਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਦੇਗ ਕਿਆ ਦੇ ਵੇਦੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸੇ ਚਾਰ ਕਰਦੇ ਕਰਦੀਆਂ ਦੇ ਵੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਬਸਤ੍ਰ ਵਿਛਾ ਕਰਦੇ ਕਰਦੀ ਨੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੱਸ ਦੇ ਅਸੀਸ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਜਾਏ ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਸਿਖਤਾਬ ਦੀਤਾ ਜਾਏ ਤਪੱਸੇ ਸੱਜੇ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਵੱਲ ਵੇਦੀ ਸੰਗਤ ਵਾਲੇ ਰਹਿਣ ਦੇਤ ਦੁਆਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲਾਵਾਂ 4 ਸ਼ਬਦਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਫੇਰੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਸਮੇਂ ਲੋਗ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵਰ ਨੂੰ ਦੇ ਇਹ ਦਸਤਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਦੇ ਕਰਦੇ ਤੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਫਿਰੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਚੋਂ ਤੋਂ ਉਖਾੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਮਨ ਮਤੀ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਅੰਦਰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਬਣਿਆ।

ਰਾਜਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ

ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰਾਜ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਵਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਤੁਰਕੀ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਂ ਕੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਪਾਠ ਦੇ ਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਥਾਂ ਸਮੇਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਗਏ। ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਤੇ ਆਰਾਮ ਸਹੂਲਤਾਂ ਛੱਡਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਰ੍ਹਵੇਂ ਤਖਤ ਨਸ਼ੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਦ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰਜਵਾੜਿਆਂ ਸਰਦਾਰਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ, ਬਲਕਿ ਸਿੱਖ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ, ਸਾਹੂਕਾਰਾਂ ਤੇ ਰਈਸਾਂ ਨੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਆਕਾਸ਼ੀ ਦਾਤ ਬਲਕਿ ਇਹੀ ਸਮਝਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਰਸਿਕ, ਸਦਾਚਾਰਕ, ਸੁਧਾਰਕ ਤੇ ਵਤਨ ਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚੰਡ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਬਾਹੂ ਧਾੜ ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਉੱਥੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੇ ਪਾਲਤੂ ਹਮਾਇਤੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਾਹੂ ਬਲ ਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਪਾਰਸਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਕ ਨੂੰ ਨਿਸਫਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਖ਼ਤੀ

ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਹਿੰਸਕਤਾ ਰੱਖਦੇ ਅਪਣਾ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾਂ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮਿ. ਮੈਕਨਬ ਨੇ ਪੰਜ ਅਪ੍ਰੈਲ 1863 ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਉਸਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਤਕ ਸਾਰੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੌਕੰਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸਨ, ਉਸ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਉੱਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ. ਦੇ ਜਾਸੂਸ ਪੁਲੀਸ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੌਰੇ ਤਕ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸਨ ਚੌਕੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 6 ਕਤੂਰੇ ਕਤੂਰੀਆਂ ਦੇ ਗੁਰਮਤ ਮੋਤੀ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਰਾਖਾ ਰਖਵਾਏ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਥਾਣੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਗਟ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ~~ਰਿਪੋ~~ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਚੌਂਕੇ ਨਗਰ ਵਿਚ 6 ਇਆਣਾ ਆਪਣੀ ਗੋਤੀ ਨਾਲ ਰਖਦਾ ਹੈ ਜਾਣੇ ਇਕਸਤੀ ਜੱਗ ਦੇ ਤਾਰਾ ਜਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਬਰਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਵਰਗੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਤੇ 21-22 ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਹਰ ਪੇਸ਼ੀ ਜੋ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉੱਤੇ ਵਰ੍ਹੀ ਏਸੇ ਨਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਡੀ. ਸੀ. ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਆਰਡਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਆਰਡਰ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਤੋਂ 1867 ਤੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਅਮਲ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਰਗਹੇ ਤਖ਼ਤ ਨਸ਼ੀਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕੀਤੇ ਗੁਰਮਤ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਬਦਸਤੂਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਤੇ ਫਿਰ 22 ਸੂਬੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਡੀ. ਸੀ. ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਅਬ ਆਪਕਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੈਸਾ ਹੋਗਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਮ ਸਬ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੇਰੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਸੂਬੇ ਕਰਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਗਰ ਇਨਕੋ ਭੀ ਆਪੇ ਆਪਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਤੋ ਫਿਰ ਆਪਕਾ ਕਾਮ ਕੈਸੇ ਚਲੇਗਾ। ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਿਧੜਕ ਹੋ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਫਿਰ ਕਿਆ! ਮੈਂ ਘਰ ਘਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਸੰਗਤੀ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀ ਚਿਣਗ ਮੈਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਇਸਨੂੰ ਰੋਕੀ ਬੀ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਬੁਝਾ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗੀ, ਫਿਰ ਹਰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਮੱਘਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਜਵਲਤ ਲਾਟਾਂ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਕਲਣਾ ਹੀ ਪਏਗਾ,

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਡੀ. ਸੀ. ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਵਿ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਉਂ ਅੰਕਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਦੇਸ਼ਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਗੀ ਜਾਗੀ ਇਸ ਤਰਹਿ ਉਠ,
ਆਪੇ ਲੋਗ ਸਿਖ ਬਾਣੇ ਅਪਨਾਏਂ ਤੁੱਸ ਜੀ।।
ਸਾਰੇ ਦੁਆਬੇ ਮਾਝੇ ਪੰਚਗਰੰਤੇ ਅਪਾਰ
ਥੀਏ ਸਿਖ ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਤੀਨ ਲਾਖ ਅੱਸ ਜੀ।।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

37.

ਸੂਬੇ ਕੀਨ ਬਾਣੀ ਇਨ ਅਰਥਨ ਸਾਰ ਨਿਆਰੀ
ਉਨ ਕੀ ਸਮਝਨ ਮੈਂ ਤਸੀਰ ਆਈ ਏਸ ਜੀ
ਨਰ ਨਾਰਿ ਸਬਦ ਅਪਾਰ ਪੜ੍ਹੈਂ ਗੁਰੂ ਦੇਰ
ਫੈਲਰੀ ਬਜਾਰਿ ਬਾਂਧਿ ਸੇਧੀਆਂ ਆਵੈਂ ਸਭੀ ॥

ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਣ ਲਹਿਰ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਭਾਵੇਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕੁਨਾਲੀ ਨਾਲ ਰੋਕਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪਰਵਾਹ ਜਿੱਥੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਗਿਆ, ਉੱਥੇ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਭੇਜਣ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਦਸਤੀ ਡਾਕ ਭੇਜਣ ਦਾ ਐਸਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਤੇ ਵੇਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਈ, ਉਹ ਡਾਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਮਤ 1921-22 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਫੌਜੀਆਂ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਰਮਾਈ

ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕੁਝ ਨਰਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਉੱਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਖੁਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੇ ਨਗਰਾਂ ਵਿਚ, ਖੈਰ-ਸਦਾਰ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲਿਆਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਨ ਤੋਂ ਤੋਰ ਲੱਗ ਪਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਸਮੇਂ ਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਂਦਾ, ਉਸਦੀ ਬਾਬਤ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਏਹ ਖਾਲ ਤੀਰਥਾਂ ਪ੍ਰਗਲ ਸਾਧੂ ਖਿਪਤੇ ਹੋ
ਸਾਲ ਹੈਂ ਨ ਦਾਲ ਪੁਲ ਏਤ ਔਰ ਹੋ ਰਖੀ।
ਆਪਸ ਮੈਂ ਏਤ ਕੇਤ ਹੈਂ ਸੰਤੋਤ ਸਾਰ ਲਾਤਾ,
ਰਸ ਲੈਂਦ ਏਰੀ ਇਛਆ ਸਨ ਸਬ ਹੇ ਛਬੀ।
ਸਰੇਨ ਔ ਪਰੇਨ ਮੈਂ ਖਿਧੂੰ ਬੁਲਾਈ ਲਗੀ
ਆਨੰਦ ਪਲਾਏਂ ਭੋਤ ਗੁਰ ਧਰ ਕੀ ਲੱਭੀ।
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੋ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਵਤਾਰ ਧੀਰ ਜਾਨੋ
ਸੋ ਭੀ ਬਤਾਏ ਉਹ ਸਾਲ ਹੈਂ ਸਭੀ।

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਤ ਹੋ ਦੇ ਆਤੇ ਸਿੱਖ ਦਾਸਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿ:

" ਸਵੀਆ ਰੋਗ ਫਾਰਦੀਆਂ
ਸਭੀ ਰੋਗ ਏਦਸ ਸਮੀਤਾਂ ਗਿਰਾਓ।
ਤੁਰੀ ਏਕ ਆਵਾਜ਼, ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਾਓ॥"

" ਇਸੁ ਊਠੇ ਸਿੰਘ ਭਕਤਾਰ ਹੈ, ਸਭਅਗ ਤਮ ਧਾਨਾ॥
ਸਭੀ ਏਦਸ ਰੋਗ ਸਮੀਤ, ਫਾਰਿ ਹੈ ਕੇਹੁ ਸੈਦਾਨਾ॥"

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਇਸਮ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦੱਖ ਦੱਖ ਲਗਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਸੋਸੀਲ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਚਾਏ ਹੋਏ ਧੀਰ ਖਾਨੇ ਤੇ ਸਵੀਆ ਵਿੱਚ ਬਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ ਤੇ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਰਤ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਫਾਰਦ ਕੀ ਈ ਸੁਣਿਸ ਚਲਾਈ, ਪਰ ਇਸੇ ਨੂੰ ਰੂਪ ਪਤਾ ਨ ਲਗਦਾ ਕਿ ਸਵੀਆਂ ਰੋਗ ਰਤ ਨੂੰ ਕੌਣ ਫਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਏਸੇ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਿੰਡ ਰਸੂਈਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਏ ਨਾਮਧਾਰੀ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਸਖੀ ਸਰਵਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਪੈਂਸਲ ਦਾ ਉਹ ਸਦਾ ਰਹਿ ਪੱਕਾ ਪਿੱਤਲ ਦਾ ਟੱਲ ਜੋ ਤੋੜਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਰਵਰੀਏ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਈਸਾਈ ~~ਆਦਿ ਸਬ~~ ਪੱਕਾ ਆਦਿਕ ਵਿਸ਼ਾਂ ਇਸੇ ਤੇਰ ਭਾਵ ਦੇ ਰਾਹ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਦੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

" ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਤੁਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਜਣਾ ਟੱਲ ਨੇੜੇ ਤਖਤਪੋਸ਼ ਉੱਤੇ, ਪੈਰਾਂ ਪਰਨੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਦੂਸਰੇ ਤੁਰਕ ਨੇ ਉਸਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਟੱਲ ਵਾਲੇ ਸੰਗਲ ਨੂੰ ਸਹੇੜਾ ਪਾਇਆ ਤੇ ਤੀਸਰੇ ਨੇ ਪਾਸੇ ਵਲੋਂ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਐਸਾ ਸਖਤ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਟੱਲ ਵਾਲੇ ਸੰਗਲ ~~ਨੂੰ ਸਹੇੜਾ ਪਾਕੇ~~ ਨਾਲੋਂ ਵਿਚੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਜਿਵੇਂ ਘਿਓ ਨਾਲੋਂ ਵਾਲ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਐਸੀ ਕਲਾ ਵਰਤਾਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਿਆ ਜੋ ਤਸਾਨਾਂ ਦੇਵੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਸ਼ੁਰੂ ਜੋ ਨਰ ਆਤੇ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਦੀ ਪਾਰ ਦੀਵਾਰੋਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਏ ਏਹ ਸਿੰਘ ਟੱਲ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਅੱਗੇ ਬਾਬਾ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਪੌੜੀਆਂ ਵਾਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਟੱਲ ਨੂੰ ਪੌੜੀ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਤੱਸਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਰਹਿਆਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿਸਦਾ। ਵੱਡਾ ਜੋਰ ਲਾਗ ਬਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਇਕ ਸੱਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੇਸ ਵਲ ਅੱਜ ਵੀ ਸੋ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰਮ ਤੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਵਿਕੀਆਂ ਦੂ ਪਾਲਗਾਂ ਰੋਗਾਂ ਤੇ ਸਮਾਪਾਂ ਨੂੰ ਛਾਣਿਆ ਉਸਦਾ। ਪਿਤਾਰ ਰੰਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, ਇਸ ਕੁਰਸ ਉਤੇ ਸਰਦਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਹੀ ਕਾਬੂ ਨਾ ਪਾ ਸਕੀ।

ਇਤਿਆਦਿਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਸੁਧਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਵਰਤ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਚਲਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

" ਤਸਨ ਦੱਸੋ ਤੂੰ ਕੋਈ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੇ ਪੈ ਤੂੰ ਬਾਹੂ,
ਸੰਗਤੇਂ ਦੇ ਰੱਖ ਵੈਂਹ ਨਹੁੰ ਤਬਲਾ ਲਗੀ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਤੌਂ ਸਦੈਸ ਏਸ ਰਾਤ ਜੇਤੇ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਆਹਿ ਰਾਖੇ ਸ੍ਰਮਨ ਪਰੀ।
ਰਾਖ ਤੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਦ ਸ਼ੁਦਰ ਉਦ੍ਰੈ ਆਕ,
ਦਫ ਦੜਾ ਦਰਦ ਸਦਏ ਨਾਰ ਸਤ ਜੋਤਰੀ।
ਖਿਨਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਔਨ ਜਕ ਨੈਣੀ ਬੇਣੀ ਵਾਰੀ,
ਸਾਂਝ ਰਾਖ ਤੌਂ ਨ ਦਉ ਜਗ ਸੈਂ ਸਰੀ।"

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਠਰਾਠ ਨੇ ਜੋ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਸੰਨ 1863 ਵਿੱਚ ਲਾਈ ਸੀ ਉਹ ਏ ਛਾਈ ਸਾਲ ਸੰਨ 1865-66 ਤਦ ਜੋ ਢਿਲ ਨਰਮ ਦਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੋਲਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ (ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਤੇ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਤੇ ਪਰਿਕਾ ਹੋਲਾ ਸੰਮਤ 1922 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਖੋਟਿਆਂ (ਜਿਥੇ ਅਨੰਦ ਸਰਖਾਰਾ ਦਾ ਅਨੰਤ ਕੀਤਾ ਸੀ) ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਦੀਪਮਾਲਾ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿਧ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸੰਕੇ ਹੋਣ ਲਗ ਪਏ।

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਰਤਾਵ

ਸਗੋਂ ਸੰਨ 1867 ਵਾਲੀ ਦੀਪਮਾਲਾ ਸਮੇਂ ਜਦ ਪ੍ਰਬਾਰ ਤੇ ਖਿਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰੋਕਣ ਤੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਏ। ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ :-

" ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਜਿਤ, ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਪਨੇ ਤਿਤ
ਭੇਟ ਦੇਵੈਂ ਸੋ ਅਸਿੱਤ, ਚੀਨ ਕੋਊ ਕੋਨ ਹੂੰ ॥
ਦਮਦਮੇ ਆਦਿਕ ਸੁਰਤਸਰ ਸੰਗਤਿ ਪਰ ਆਦਿ
ਸਬੈ ਥਾਇ ਦੇਤ, ਤਾਂਹਿ ਸੰਗ ਐਨ ਹੂੰ ॥
ਹੋਤੁ ਹੈ ਅਸੂਯ ਤੈ, ਨਸੂਯ ਤਬੈ ਤਾਂਹਿ ਬਡ
ਗਾਦਸ ਪੁਜਾਰੀ ਸਬੈ, ਜੀਵੈ ਬਿਨ ਚੈਨ ਹੂੰ ॥
ਕਿੰਪਣੀ ਦਸਿਸ਼ਨਰ ਦੇਤ ਵਾਕ ਗਦੇਦਾਰ
ਪੰਸ਼ਵਾਈ ਮਾਂਹਿ, ਤਾਂਹਿ ਦੇ ਸ ਜੈਨ ਹੂੰ ॥

ਅਥਵਾ :-

" ਅਦਬ ਹਿਰਜਾਤ ਇਤਿਸ਼ਾਸ ਗਪੈ ਵਾਹਿ
ਸੰਗ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਨ ਭਾਏ ਬੋਲਬੇ ਦਰੈਂ।
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਥਾਹਿ ਅਰਦਾਸ ਇਤਬਾਰ ਪਾਇ,
ਬਡੋ ਹੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੰਥ ਕੀਤਿ ਏਸ ਸੋ ਤਰੈਂ,
ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਭੇਟ ਜੋ ਦੇ ਗਏ ਸਕਿ ਸੁਰਦੁਆਰੇ,
ਜਿਨਦੈ ਪੁਜਾਰੀਓ ਕੇ ਦਰਸੋਂ ਅੱਸ ਹੂੰ ਧਰੇ।
ਤਾਕ ਪਰਾ ਦਰਵਾਜ ਏਤੁ ਤਨਖਾਹ ਏਤੁ
ਦਸਤਾਰ ਉਤਾਰੈ ਨ ਰਾਕ ਵਿਸੋ ਦੇ ਧਰੈ। "

ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਰਖਾ ਤਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਏ ਲਿਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ :

" ਦਰਸੋਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਉਰੋਂ ਬਾਤ ਨ ਸਾਤ ਸੋ ਤੋ,
ਏਤੁ ਤਨਖਾਹਿ ਦਿਕ ਸਖਾ ਸੰਗ ਸੇ ਰਾਖੋਂ।

42. ਤੁਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇਰੂ ਮਾਰਿਆ ਦਾ ਜੋ ਸਤਿ ਸਮਾਜ ਸਿਰੋਮਣਿ
ਤਾਂ ਪਰਖਦੇ ਹੈ ਇਤ ਜੋ ਰਸਖੇ,
ਪਾਰਤੇ ਨ ਦੂਰ ਦੇਉ ਨੀਕ ਰੰਗ ਸੰਗ
ਨੀਕਾ ਸਿਰੋਪਾਉ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਗੇ ਲਿਆ ਪਰਖੇ।
ਜਹੀ ਤਾਂ ਜੈਉ ਲਿਸ ਸੀਸ ਪਰ ਧਾਰ ਲੀਓ
ਤੇ ਭੀ ਪ੍ਰਜਾਰੀਓ ਨੇ ਵਿਤਕਾਰਤੇ ਦਸਖੇ ॥

ਅਰਥਾਤ: ਭਾਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਸਮਾਜ ਸਿੱਖ ਸਤਿ ਵਲੋਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨੀਕਾ ਸਿਰੋਪਾਉ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਉੱਤੇ ਵੀ ਧਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਪ੍ਰਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਈਰਖਾ ਵੱਡੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂਵੇਂ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ, ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਐਸ ਜੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਰਹੇ ਜਬ ਏਸ ਰਹੇ
ਸੰਗਤ ਭਲੀ ਸੈ ਬਾਣੀ ਤੇਈ ਸਭ ਜੰਗ ਹੈ।
ਦੀਪ ਸਮਾਜ ਚੌਕੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦੀ ਪਰ ਸੁਪਾਸਰ
ਆਖੇ ਰਾਦਸਾਂ ਨੇ ਦੇਨੀ ਧਾਤਰ ਸੁ ਰੰਗ ਹੈ।
ਭਿਤਰਖੇ ਬਾਹਰ ਧਾਈ ਵਿੰਤ ਦਰਵਾਜੇ ਨੂੰ ਤੇ,
ਬੀਸਰ ਰਜ਼ਾਰ ਦੂਰ ਸਿੰਘ ਧਜੇ ਸੰਗ ਹੈ।
ਪ੍ਰਸਾਦ ਛੋਟ ਸੈ ਆਪਾਰ ਜਬ ਦਸਬਾਰ ਆਖੇ
ਤੈ ਪ੍ਰਜਾਰੀਓ ਸੈ ਦੀਨ ਜੋ ਦੁਫੰਗ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ:
ਦੇਵੀ ਵੀ ਰਜਾਰੇਂ ਜੀ ਭੂਪੈਂ ਵਿਸ਼ਵਤ ਸਾਂਗੌ
ਦੇਵੀ ਤਨਖਾਹਿ ਚਾਰ ਪਾਂਚ ਲਾਖ ਸੰਗ ਹੈ।
ਤੇਵਿਹੈ ਸਸਤ ਦੇਵੀ ਦੂਰ ਨ ਭਿਤਾਰੈ ਪਾਰ
ਸਿਖ ਨ ਦਰਵੈ ਤੇਰ ਪਾਰੈ ਲੀਕ ਰੰਗ ਹੈ।
ਦਰਖੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਏਰੁ ਵਾਤ ਸਭ ਗੁਰੂਵਸ
ਸ਼ਰਧਿਤ ਨ ਕੇ ਸੈ ਕਰ ਏਤੀ ਏਰੇ ਸਨ ਏਕਾ ਹੈ,
ਤਨਖਾਹਿ ਆਦਿ ਸੇ ਸੈ ਚਤਰ ਖਿਪਾ ਜੇ ਦੇਉ
ਕੇਰੁ ਏਤ ਵਾਹਿ ਦਰਿ ਸਨੀ ਜੇ ਲਿਸੰਗ ਹੈ।

43.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿੱਤੇ

ਜਦੋਂ ਬਗਾਵਤ ਤੇ ਅਣਖੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਠਾਕਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਆਦਿਕ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪੋਤਰੇ ਹੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਸਭ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹੋਏ। ਨੌਕਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਦਿਕ ਲੱਗ ਗਏ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਹਿਬਾ ਵੇਲਾ ਪੂਜਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਦਿਕ ਲੱਗ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕਤ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਸਾਰੇ ਸਾਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਿਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਝਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਦ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਨੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਗਟ ਸੰਤ ਪੰਜ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਗਏ ਤਾਂ ਪੁਜਾਰੀ ਇਹ ਸਮਝ ਦੇ ਕਿ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਇਸ਼ਰਤੀ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉਤੇ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਜੋ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਧੱਕਾ ਤੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਜਦ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਏਸੇ ਸਮਝਣੀ ਹਜ਼ਰਤ ਬਚਨ :-

ਖੀਓ ਤਰਨਾਨ ਇਨ ਬਾਤਨ ਮੈਂ ਨਾਹੀ ਸਖਿ
ਬਹੁਤ ਜਿਹਨ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੂ ਤਬੈ,
ਹਰਿਮੰਦਰ ਆਗੈ ਖਿਰ ਆਪ ਜੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਦੀਓ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਰਤਾਇ ਸਭ ਕੋ ਸਤੌਂ,
ਗਾਵਤੇ ਸਬਦ ਪ੍ਰਦਖਨਾ ਦੈ ਕਰੇ ਫੇਰ
ਐਸੇ ਹੀ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਕੇ ਸੰਗ ਬੀਰ ਇਨ ਤੇ ਆਈ
ਪੰਥ ਰੂਪ ਸਾਜਿ ਦਾਂਜੀ ਡਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਜਾਰੀਓ ਨੇ
ਸੇਕ ਤੋਂਦ ਦੇਤ ਨ ਗਰਮੀ ਸੈਂਟ ਜੋ ਰਹੈਂ।

ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਰੋਕ ਸਕਿਆ ਓਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੇ ਸਤਸੰਗੀ ਦਰਸ਼ਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਕਦਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਮਰ ਵੇਲ ਵਾਂਗੂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ, ਰੂਸ, ਨੇਪਾਲ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਆਦਿਕ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਫੈਲ ਗਿਆ ਤੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮਰ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਬਾਬਤ ਰੂਸ ਸੁਖੀਏ ਚਾਹ ਆਖਣ ਲਗ ਪਏ।

ਮੇਲੇ - ਸਜੱਦੇ

ਹਰ ਸਾਲ ਮੇਲੇ ਹੋਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ

ਸੰਮਤ 1922 ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਪਿੰਡ ਖੋਟੇ ਜ਼ਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਹੋਇਆ
ਸੰਮਤ 1923 ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਹੋਇਆ
ਸੰਮਤ 1924 ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਹੋਇਆ
ਸੰਮਤ 1925 ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਆਨਾਂ ਵਾਲੇ (ਸਿਆਲਕੋਟ) ਹੋਇਆ
ਸੰਮਤ 1926 ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਫਿਰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹੋਇਆ
ਸੰਮਤ 1927 ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ,

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੇਲਿਆਂ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰਮਤ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਸੁਧਾਰਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਜੱਗ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਆਦਿ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਵੀ ਅੱਤੁਟ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਾਰਾਂ ਨਵ ਨਵੀ ਰਚਨਾ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਦ ਦੇ ਸਾਰ ਸਮਾਜ ਚੋਣੇ ਭਾਰੀ ਆਦਿ ਮੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਦੋਗਾਂ ਤੋਖਿਆਂ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਕੀਰਤਨ ਆਦਿ ਸਰੂਪ ਆਦਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਬਦਅਮਨੀ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਆਸਰੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਦੀ ਦੇਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਸੰਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਤੇ ਗਿਆ ਕਿ ਬਦਅਮਨ ਪੱਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਖਾਲਸੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਹੀ ਹਨ।

ਮਾਨਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਮੇਲਾ:

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਮੇਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸਮੇਂ ਜਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚ ਰਹੀ 'ਤੇ ਆਸਵਾਰ ਹੋਏ ਕਰਮਦਾ ਨੂੰ ਕਰਮਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸੂਬਾ ਸਿਆਣੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਘੋੜੇ ਦੀ ਫੇਟ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਬੱਚੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਵਿਚਕੈਤਾ ਬੱਚਾ ਖਾ 'ਤੇ ਜੋ ਮਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੋ ਰਹੀ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਹੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਇਹ ਪਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੁਰਘਟਨਾ 'ਤੇ ਦਯਾ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਫਿਰ ਰਥ ਰਾਹੀਂ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਸਰੇ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਪਾਸ ਪਧਾਰੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਆਈ ਬੜਾ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰ ਰਹੀ ਜੋ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਈ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਸੱਚੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਬੱਚੇ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਜੋ ਉਸਦੇ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਰਨ ਛੁਹਾਇਆ ਤੇ ਚਰਨਾਂ ਕੋ ਦੇ ਆਖਿਆ, 'ਏਹ ਬੱਚਾ ਸਾਡੇ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ਪੰਥ ਪਰਵਾਨ ਹੋਵੇ'' ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਨਾਲ ਉਹ ਬੱਚਾ ਵਿਸਮਾਦ ਹੋਏ ਉਸ ਉਠ ਬੈਠਾ ਜਿਵੇਂ ਤਰਸਵਾਨ ਹੱਥ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਨਾਲ ਸਰਸ਼ਾਰ ਨਦੀ ਉਤੇ ਪੰਧ ਕਰੀ ਆਉਂਦਿਆ ਵਿਸਮਾਦ ਸੰਨ੍ਹੀ ਆਸਾ ਪਾਸਨ ਕਰਕੇ ਅਰਾਮ ਸਾਹਰਾ ਵਿਚ ਉਠ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਚੀਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਮੈਂ ਬੈਰਾਗ ਹੋਏ ਗਈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਸੱਲ ਪੁੱਛ ਦੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਖਰਾਸ ਵਾਲੇ ਦੀ ਘਟਨਾ

ਮਹਰਾਜੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਖਰਾਸ ਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਇਸਥਾਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਖਾੜਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸਮਰਥ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰੇ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸੈਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੰਤ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਸੰਮਤ 1926 ਦੇ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਆਪਣੇ ਨਗਰ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸਦਾ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ। ਖਰਾਸ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਿੰਡ ਰੁਪਾਏ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋ ਗਏ। ਜਦ ਰੁਪਾਏ ਤੋਂ ਖਰਾਸ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰੋਦਾਲ ਬਾਪਸ਼ ਵਿਦਾਂ ਦੀ ਲਿਹਾਜ਼ੀ ਵਾਸਤੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਤੁਰਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲਿਹਾਜ਼ੀ ਚੰਗੀ ਨ ਲੱਗੀ ਪਰਿਸ਼ਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਜਦ ਉਹ ਨ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਦੁਖ ਸੰਤੋਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਰ ਧੱਕਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਚਾਹੇ ਜਾ ਕੇ ਬੜੀ ਰਮਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਮ

47. = ਕਪਤਾਨ ਮਿ. ਟਾਈਨ ਸਮਿਥ ਨੇ ਪੰਦਰਾਂ ਘੋੜ ਸਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵੀਹ
ਪਿਆਦੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਲੈ ਕੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ ਪੰਜ੍ਹ 44 ਸਿੱਖ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ
ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਨਕਦੀ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਆਦਿ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ
ਵਿਚ ਲੈ ਲਏ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ
ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਵੇਂ ਦੀਵਾਨ ਕੰਪਸ਼ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਤੇ ਮਿ. ਟਾਈਨ
ਸਮਿਥ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ~~ਦਿਵ~~ ਦਿਵਾਉਣੀ
ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਮਿ. ਕਾਰਡੇਨ ਜਾਏਜ਼ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ
ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਵਲ ਸੱਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕੈਦ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲੱਗਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਫੜ ਫੜਾਈਆਂ
ਹੋਣ ਸੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਮੇਂ
ਜੋ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਹੋਈ, ਉਸਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ
ਕੋਈ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਨ ਦੇ ਸਕੇ ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਨੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੂਸਰੀ ਵਿਚ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਬਾਬਤ 28 ਕਬਿਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖ
ਤੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਭ ਹੋਰ
ਲਿਖਾਰੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਅਗੋਂ ਵਾਸਤੇ
ਲਿਖਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਸਚ ਵਿਚ ਉਹ ਕਬਿਤ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰੂਪੀ ਸਾਗਰ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ
ਬੂੰਦ ਮਾਤ੍ਰ ਦੀ ਸਮੱਰਥਾ ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਸੰਨ 1863 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ
ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ
ਦੀਆਂ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਤੇ
ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਹਨ! ਪਰ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਨ ਜਿਵੇਂ
ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਹਕੂਮਤ ਵੇਲੇ ਕੂੜ ਨਾਨਕ ਪੰਥ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ

ਨਸ਼ੀਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤਕ ਮੁਗ਼ਲੀਆ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਤੇ ਚਿਠੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਤਖ਼ਤ ਨਸ਼ੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੁਰਮ ਬਿਆਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅੱਗੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਧੌਂਸ ਫ਼ਰਮਾਇਸ਼ ਦਾ ਡਰ ਤੇ ਦਬ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੰਮੂ - ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਰਾਜੇ, ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ

ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਦੂਤ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਾਬਲ ਤੇ ਰੂਸ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸਰੀਂ ਗਏ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਵੀ ਦੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਬਹੁਤ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ ਅੰਦਰੋਂ ਦਰਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੂਕਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰਾਜ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਤੇ ਰਾਣੇ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਫ਼ੌਜੀ ਫ਼ਾਇਦਾ ਤੇ ਦੇ ਸੱਕਾਂ ਤੇ ਇਕ ਜੱਥਾ ਖਿੱਚਣਾਂ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੂ. ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕੂਕਾ ਰਾਹੀਂ ਵਾਲੇ ਚਿੱਠੀ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਗਾਤ ਵਜੋਂ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਇਸ ਰਾਹੇ ਵਜੋਂ ਦੀਸਤੀ ਪੀਨ ਚਾਬ ਦੇ ਖਾਨ ਦੇ ਪੋਸ਼ਾਕਾਂ ਤੇ ਇਕ ਹਾਰ ਘੋੜਾ ਫ਼ੌਜੀ ਫ਼ਾਇਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ~~ਵੱਜੋ~~ ਵਜੋਂ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤੇ ਇਸਦੇ

= ਨਾਲ ਮੇਲ ਦੀ ਕਦੀ ਗਰਮੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਕਾਬਲ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਮਦ

ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਹੋਏ ਵਖ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਬਲ ਵਲੋਂ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਏਥ ਦੇ ਦਪਤਰ ਭੇਜੀ ਡੀ. ਆਈ ਜੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ:

"ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਫਰ ਸੰਬੰਧੀ ਠੀਕ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਿਆ, ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਪੱਕੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪੰਥ ਤਨਖਾਹ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚੋਂ ਤਰ ਪੁੱਜ ਚੁਕੀ ਹੈ।"

ਸ੍ਰੀਮਾਨ, ਰਾਵਲ, ਨੂੰ ਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ, ਲਖਨਊ ਬਨਾਰਸ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੁਪਤ ਤੌਰ ਤੇ ਮੇਲ - ਮਿਲਾਪ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਰਾਣੀ ਝਾਂਸੀ ਅਤੇ ਤਾਂਤੀਆ ਟੋਪੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ

ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਲੇਖਕ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਂਤੀਆ ਟੋਪੇ ਤੇ ਰਾਣੀ ਝਾਂਸੀ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸੰਮਤ 1928 ਦਾ ਆਤੰਕ ਸਾਲ

ਸੰਮਤ 1898 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਮਤ 1928 ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਰ੍ਹਵੇਂ ਜਾਮੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਅਥਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਖਾਤਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਨ ਤੇ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਅਨੂਠੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੋ ਜੰਗ ਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਨ ਬਖਸ਼ ਦੇਸ਼ ਵਸਦੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

- ਜਿਵੇਂ ਬਾਲੂ ਸੰਧਿਆ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਮੁਲਕਾਂ ਉਠੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤਰੀਕੇ ਜਗਤ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਚੇਰੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਸੁਧਾਰਕ, ਸਦਾਚਾਰਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੋਚਣੀ ਦੇ ਅਸਰ ਦੀ ਖਬਰ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁੱਜ ਚੁਕ ਪਈ । ਪਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਰਸੀਏ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰ ਸੀ ਸੰਮਤ 1927 ਦੇ ਜੋੜ ਵਿਚ ਜਦ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੇ ਅਗਿੰਦੇ ਸਾਲ ਦੇ ਜੋੜ ਬਾਬਤ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤਾਦੇ ਦੇ ਸਮਾਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਉਸ ਵਿਚ ਹੈ ਦੇ ਬਖਸ਼ ਕੀਤਾ, "ਪਰਸਾਦ ਮਿਲ ਜੋੜ ਹੋਣਾ" ਅਸਚਰਜ ਬਾਤਸਾ ਜੀ ! ਏਥੇ ਭਾਵੀ ਨੂੰ ਕੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ? ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਇਸ ਜੋੜ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਫੇਰੀ ਹੀ ਸੰਮਤ 1928 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਬਾਅਦ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ।

ਰਾਏਕੋਟ ਬੁੱਚੜਖਾਨੇ ਦੇ ਬੁੱਚੜ ਸੋਧੇ ਅਤੇ ਰਾਏਕੋਟ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਾ

ਪਿਛੇ ਜ਼ਿਕਰ ਦੇ ਸੰਤ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਜਿਗਰਾ ਜਿਤਣਾ ਸਰਬਲੋਹੀ ਸਿੰਘ ਲੈ ਗਏ ਸਨ, ਉਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਕਤ ਧਰਮ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਜਿਗਰਾ ਕੁਝ ਆਤਮਸਨੇਹੀ ਸਫਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਲੈ ਗਏ ਸਨ । ਆਖਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤਾ ਕਰਕੇ 1 ਸਾਵਣ ਸੰਮਤ 1928 ਨੂੰ ਸੁਖਣੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਲਾ ਨੇੜੇ ਬਣੇ ਰਾਏਕੋਟ ਵਿਖੇ ਬੁੱਚੜ ਖਾਨੇ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ 4-5 ਬੁੱਚੜਾਂ ਨੂੰ ਜਹਾਨ ਰਾਏਕੋਟ ਵਿਖੇ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕੰਮ ਦਾ ਫੌਜੀ ਵਾਂਗ ਹੋ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖਬਰ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

5! ਦਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਦਾਰ ਨੋਟ: ਦੇਣ ਰੂਪ ਇਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਤ ਦੇ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਸੂਬਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਆਨੀ ਤੇ ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨਾਈ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਕੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਤੇ ਬੇਵਿਸਾਸਾ ਸੁਰਦਮਾ ਛਕ। ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਏਕੋਟ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੂਬਾ ਗਿਆਨੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹੀਦ

ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਚਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤਰੀਕਾ ਜੋ ਵਿਖਾਲ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੁੱਚੜਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਸੀ। ਜਿਸਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਇਹ ਚਾਰੇ ਸਿੰਘ 31 ਭਾਦੋਂ ਸੰਮਤ 1928 (15 ਸਤੰਬਰ 1871) ਨੂੰ ਰਾਮਬਾਗ ਨੇੜੇ ਬੋਹੜ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਸੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਪਾ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ, ਮਾਤਾ ਸੱਸਾਂ ਜੀ ਦੀ ਵਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸੇਵਾ

ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਈਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਗਿਆਨੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ 26 ਨਵੰਬਰ ਸੰਨ 1871 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵਿਚ ~~ਕੋਲ~~ ਬੋਹੜ ਨਾਲ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਏਕੋਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

52. ਖ਼ਬਰਾਂ ਜਿਉਂ ਸਭ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਭਾਈ ਦੇ ਆਸਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਿਸਾਰ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਸਭ ਜੀ ਸਭ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਧਰ ਸੂ. ਜੋਗ ਸਿੰਘ, ਕਰਿਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਤਾਵਿਆਂ ਦੀ ਸੱਖਾ ਧਰਮ ਜੇਤ ਅਤੇ ਦੇਸ਼, ਕੌਮ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਖਾਤਰ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਕੁਦਰਤਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਥ ਦੇ ਸਜੇਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਤਾ ਜੱਸਾਂ ਜੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਮਿਤ ਸੇਵਾ ਕਿ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਵਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ 27-28-29 ਪੋਹ ਤੇ 1 ਮਾਘ ਸੰਮਤ 1928 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਕੇ ਸੱਦੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ~~ਸਿਖ~~ ਸਿਖ ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਜੇਹੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾਲਾਪ

1 ਮਾਘ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 25 ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਮਿਤ ਪਾ ਕੇ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਕੇ, ਭਾਈ ਦੇ ਆਸਰ ਨਾਨਕ ਰੰਗ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਆਪ ਸਮਤਾਵਿਆਂ ਧਾਮ ਆਏ। ਸੂ. ਜੋਗ ਸਿੰਘ ਕਰਿਦਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ! ਰਾਜਗੀ ਨ ਰਹੇ, ਅਸੇ ਧਰੀਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰਾ ਦੇਸ਼ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹੂ ਬਲ ਤੇ ਸਮਝੋ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੇ ਹੈ ਕਿ ਤਜਾਤ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸਮਤਾਵਿਆਂ ਰਵੇ ਸਭ ਦੀ ਉਡੀਕ ਰਹੇ। ਪਰ ਸਮਤਾਵਿਆਂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਸਿਖਰ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

53. ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸੀ. ਉਹ ਹਰਦੇਵ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਾਸ
ਰਹਦੇ ਨਿਧਿਆਈ ਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਕੀਆਂ ਪਾਣਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੁਣਸ਼
ਆ ਦੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ।
ਸ੍ਰ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਸੱਚਿਆ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਏਧਰ ਸਾਨੂੰ ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਨ੍ਹਾ ਕਰ
ਰਹੇ ਹੋ. ਓਧਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਧਰਮ
ਹੇਤ ਸੀਸ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਰ ਗਏ ਹਨ. ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰੀਏ?
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰ. ਦੀ ਅਰਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, "ਚੰਗਾ
ਇਸ ਜਿਹੇ ਤੁਰਕੀ ਸਰਕਾਰ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ
ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਦਾ। ਸ੍ਰ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ
ਇਸ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ. ਇਹਦੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਕੇ
ਫੜਾ ਦਿਓ, ਇਸ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੋ ਏਥੀ ਜਾਂ ਸਕੇ।
ਏਧਰ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਇਹ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੋ ਰਿਹਾ
ਸੀ ਓਧਰ ਨਗਰ ਦੇ ਦੋਂਹ ਓਤੇ ਭਾਈ ਨੈਣ ਸਿੰਘ ਖੁਸ਼ਿਆਈ
ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਿੰਘਣੀ ਮਾਈ ਇਕ ਵੈਰ ਇਕ ਕਿਸੇ ਸਟੇਂ ਤੇ
ਆਪਣੇ ਦੁੱਧੇ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਕੇ ਫਿਰੰਗਾਂ ਇਥ ਹੋਗਾ
ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਫਿਰੰਗੇ ਧਰਮ ਦਾ ਜਰਾਜ ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ
ਹੈ। ਜਰਾਜ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਇਹ ਵੇਲਾ ਸੁਣ ਦੇ ਹਰ ਕਹੀ.
ਜੋ ਆਖਿਆ। ਸਾਈ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ
ਦੇ ਹੋ ਵੀ ਚਾਤਰ ਸਰੀਰ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋ ਗਏ।
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦੇ ਹੋ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਵਾਹ
ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਦੇ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ
ਆਪਣੇ ਕਰ ਕਰਦਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘਣ ਵਰਤਾਇਆ। ਸਿੰਘਣ ਵਰਤਾਉਣ
ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ
ਤੇ ਆ ਬਿਰਾਜੇ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੁਣੇ ਸਾਂ ਚਲੇ
ਦੇ ਇਕਪਾਸ ਨਾਲ ਇਕ ਕਦਮ ਇੱਕ ਦੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਜਿਸਨੇ ਧਰਮ ਹੇਤ ਸੀਸ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਸੱਜੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਬਚਨ ਨਾਲ ਦੋਵੀ ਸਭਾ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੰਘ ਸ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਦਾਸ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਆ ਗਏ। ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ।

ਇਹ 2 ਮਾਘ 1928 ਸੰਮਤ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਤਗੁਰਾਂ ਦੇ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਸਲੋਤਰਾਂ ਹੱਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਲੇ ਪਾਏ। ਸਤਗੁਰਾਂ ਦੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੀਤੀ ਨਿਪੁੰਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੂਬੇ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੁਰਨ ਦੇ ਦੇ ਭੇਜਿਆ ਕਿ " ਕੂਕੇ ਸਤਗੁਰੂ ਸਾਰੇ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਬਾਬਤ ਸਲੋਤਰਾਂ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕੀ ਕਰਨਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰ ਲਵੇ। ਸੂਬੇ ਨੇ ਵਾਪਸ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਆ ਕੇ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਜੋ ਡੀ. ਸੀ. ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਦੇਣ ਗਏ ਸਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਹੀ ਰੱਖ ਲਿਆ।

ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸਲੋਤਰ ਦੇ ਸੂ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤਰੇਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਵੇਲੇ ਸੈਂ. ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੂਕੂ ਹਥਿਆਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਤਰਸੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸੂਰਮੀ ਜਥਾ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਲੋਤਰ ਪਹੁੰਚਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਸੂ. ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸਟਾਲੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ, ਸ ਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛ ਦੇ ਸਾਰੀ ਇਹ ਦੌਰ ਨੇ ਸੂ. ਦੀ ਧੁਤਧੁਤੀ ਤੇ ਪੁੱਠਾ ਸਫਾ ਸੰਗ ਜੜ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੂ. ਦੇ ਦਿਲੇ ਵਿੱਚ ਰੋਸਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਇਸ ਹਲਕਾ ਵਰਤੀ ਵਿੱਚ ਕੂਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਟਾ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

55. ਸੱਗੀਆਂ ਤੇ ਮਗੋਂ ਭਾਈ ਨੰਦ ਮਿੰਘ ਵਿਕੇ ਵਿਚ ਜੀ ਸ਼ਗੀਰ ਤੋ
ਗਿਆ ਤੇ ਮੂ. ਜੀਗ ਮਿੰਘ ਨੇ ਤਬੇਲੇ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚ ਘੋੜਾ, ਖੋਜਕ
ਦੇ ਭਮਤੇ ਮਢਾਰ ਹੋ ਦੇ ਵਿਦ ਪਾਸੇ ਢਲੋਂ ਤਿਗੀ ਰੋਈ ਰੰਪ
ਢਲੋਂ ਜਦ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਥਾਕੀ ਦੇ ਮਿੰਘ ਵੀ ਬਮਦਾਰ ਦੇ
ਨੌਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਅਗਫਿੰਦੇ ਤੂਸੇ ਗਲੇ ਗਜੀਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ
ਮਏ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਵਿਤਸਾਰ ਵੀ ਸੁਪਿਆਈ ਪੁੱਜ ਗਈ
ਇਸ ਜਖੇ ਨੇ 3 ਸਾਖ ਦੀ ਗਤ ਦਾ ਦੂਫ ਸਮਾਂ ਗੱਢੋਂ ਇਤ
ਦੂਫ ਖਿਗ ਆਰਾਮ ਦਰ ਦੇ 4 ਸਾਖ ਨੂੰ ਪੂਗਤ ਵੇਲੇ ਅਕੇਸਰਦੇਪਕ
ਦੇ ਘਾਟ ਵਲੇ ਪਾਸੇ ਚਲੇ। ਐਸਾ ਥੋੜ ਵਿਤਾ। ਆਤੇ ਘਾਟ
ਦੇ ਦੂਫ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਤੇ ਘਾਟਦਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇ ਖਿੜੀ
ਆਗਾਂ ਦੇ ਅੱਗਲੇ ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਏ। ਇਸ ਜੱਲੇ ਗੱਲੇ ਵਿਚ
ਭਾਏਂ ਦੂਫ ਮਿੰਘ ਹੀ ਢੱਟਣ ਜੋਏ ਪਰ ਸ਼ਗੀਰ ਨ ਰੇਈ ਜੋਇਆ
ਮੂ. ਜੀਗ ਮਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਜਖੇ ਦੀ ਦਮਾਠ ਦਰ ਗਏ ਸਨ।
ਭਾਏਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਗਈ ਆਬਾਦੀ ਸੀ,
ਪਰ ਆਗਿਆਂ ਨੇ ਆਪੋ - ਆਪਣੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ
ਤੇ ਅੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵੜ ਗਏ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿਆਟਲ ਵਿਖੇ

ਆਪ ਜਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਸਤਾਨੇ
ਸਿੰਘ ਸ਼ਰੀਰੀ ਗਾਨੇ ਬੈਨ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਤੈਂਦੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਕੇਰਦੇਟਲ ਨੂੰ
ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖੇ ਵਿਨਾਂ ਦੇ ਤਰਤੇ ਤੇ
ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਮੁਖੋ ਰੱਖਾ ਸਿੰਘ ਗਜੀ ਲੁਧਿਆਣੇ
ਡੀ. ਸੀ. ਰਾਵਲ ਨੂੰ ਤੇਜ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਵਿਰਨਾਂ
ਦਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਏ, ਭੂਖੇ ਭੂਸੇਂ ਵਰਤ ਤੋਂ ਜੋ ਨਿੱਜੀ
ਤੌਰ ਤੇ ਸਸਤਾਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਬਾਬਤ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ
ਜਾਣਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮੁਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਨੂੰਗ ਨਾਲ

56. ਸੂਹੀਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘੜੀ ਘੜੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਦਿਨ ਸਮਰਾਲੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਦਾ ਦਰਜਾਮਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ੇਰਪੁਰ ਆਏ ਤੇ 5 ਮਾਘ ਨੂੰ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੂਬਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸਿਆਣੇ ਪਿੰਡ ਭਾਈ ਬੇਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਣ ਤਕ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਸਾਹੁ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਚੁਕਾ ਸੀ, 5 ਮਾਘ 1928 ਸੰਮਤ ਨੂੰ ਜਦ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਗਰਜ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਾਈਂ ਦੇ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਸਿਆਣੇ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਬੜੇ ਤਰਸ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਤੋਪਾਂ ਸੰਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਸਮਰਾਲਿਆਂ ਦਾਗੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਤੇ ਦੂਸਰਾਰ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਢਹਿਰ ਚਿਣਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਅਜੇ ਕੁਝ ਜਦ ਢਹਿਰ ਦੇਸ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਆਣੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਦਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਰੂਪ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਆ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਫ਼ਤਹਿ ਬਖ਼ਸ਼ਤ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਉਹ ਦਰਸ਼ਨ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ, ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਖਿਰ ਉਹ ਦਰਸ਼ਨ ਘੁੰਮਦਾ ਘੁੰਮਾਉਂਦਾ ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਭਾਈ ਦੇਸ ਤਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹੀ ੯੫ ਸਦੀ ਏਹ ਸੰਤੋਖੀ ਜਾਏ" ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ

57. ਹੈ। ਸਗੋਂ ਰੂਪ ਦਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਉਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਵਾਪਸ
ਦਵਾਇਆਂ ਜਿਸ ਅਸ ਇਸ ਰੂਪ ਤਾਂ ਜਿਤੇ ਜਿਸ ਜਗ
ਫਰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਖਿੱਚ ਲਈ ਸੰਗਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਿਆਦੂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ
ਜਦ ਰਾਜਸ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੇ ਬੰਦ ਹੋ
ਰਹੀ ਤਾਂ 5 ਸਾਲ ਨੂੰ ਸੱਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੂਬਿਆਂ ਸਮੇਤ ਘੋੜੀਆਂ
ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਫਲੇ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਏ।
ਆਰੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੇਖੋ ਪਰਬੱਧ
ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਆਫਸਰ ਅਧੀਨ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ
ਸ਼ਾਹ ਫਲੀ ਖਾਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ,
ਲੁਸਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਆਗਿਆ ਜੋ ਨੁਪਿਆਏ
ਪਰਬੱਧ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮ ਦੱਸ ਦਿਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਵਕਤ ਤਾਰੀ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਜਾਤੀ
ਨੂੰ ਗੱਡਾ ਜੋੜ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਤਾ ਅਤੇ
ਲਾਲ ਜੀ ਸਾਰੀ ਦਰਸੋ ਵਲੇ। ਤਿਆਰ ਦਰਦੇ ਲਿਆਂਦੀ
ਰਾਲੀ ਦਬੰਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਘਰ ਭੇਜ
ਦਿੱਤਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਦ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਤਾਣਾ
ਵਰਤਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ: "ਕਿ ਤੁਰ ਚਲਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੀਤਮ
ਗਲ ਇਕ ਰਾਲੀ ਦਬੰਲੀ ਪਾ ਕੇ।" ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਸਤ
ਸਾਰੀ ਤਾਰੀ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਹੋਣਗ ਦਰਦੇ ਰੋਣ ਲਗੇ.

ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! "ਰੋਗ ਵਿਛੋੜਾ ਜਰਨ ਨ ਜੋਸੀ
ਸਰ ਜਾਵੇਂਗੇ ਖਿਲਸਾਦੇ"

ਪ੍ਰੇਮ ਰਾਵਣ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ

ਓਧਰ ਸਭੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸਨ
ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵੈਰਾਗੀ
ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋ ਰਹੀ। ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤਰਖ ਸਮਾਨ ਤਿਆਰ ਸਰਦਾਰ ਬੁਧ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੋ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ
ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਥਾਂ ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ
ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਜੋ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਵੇਗੀ
ਮੈਂ ਇਕਬਾਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਜਿਥੇ ਭੇਜੇਗੀ ਉਥੇ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਜੋ
ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗੀ, ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਾਂਗਾ, ਪਰ ਆਪ
ਜੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਨਾ ਜਾਵੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਸੰਗਤ
ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰੋ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਗੁਰਤਾ ਸੌਂਪਣਾ।

ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਤੱਕ ਕੇ
ਅਵਤਾਰ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਤੇ ਭਰਥ ਦੇ
ਵਾਲੇ ਮਿਲਾਪ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤਮਾਨ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਰਤ ਜੀ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ
ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਗਰ ਸਭੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਚਾਰ
ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਨਕ ਰਾਜ
ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਕਮਾਏ ਤਪ
ਵਾਸਤੇ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਪਰਿਆਂ ਹੀ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਇਸੇ
ਵਾਸਤੇ ਉਸੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਮੈਂ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਸੇ
ਥਾਂ ਇਸ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤੀ ਹੋਰ ਦੇਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ
ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਹੁਣ ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

59.

ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ

ਉਂਜ ਸਤ ਸੰਗਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖੇ ਕਿ ਸਭ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਇਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਵਿਚ ਆਵਾਂਗਾ, ਜ਼ਰੂਰ ਆਵਾਂਗਾ !! ਜ਼ਰੂਰ ਆਵਾਂਗਾ !!! ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਵੀ ਰੂਪ ਵੀ ਆਖੇ ਸੈਂ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਈ ਜਾਪੂ ਜਾ ਦੇ ਆਇਆ ਜਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਰਖਣਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੂਕਿਆਂ - ਸੇਵਕਾਂ ਸਮੇਤ ਜਲਾਵਤਨ ਇਤਿਆਦਿ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰਾਮ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਤੱਪਤ ਜ਼ਮੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਈਂ ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਗਰਬਵੀ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸੂਬਾ ਬਾਬਾ ਫਕਰੀ ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮੇਤ ਗੱਡੇ ਉੱਤੇ ਬਹਾਕੇ ਤੇ ਦੇ ਰਾਤ 5 ਮਾਘ ਤੇ 6 ਮਾਘ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਜਿਸ ਕਿ :-

ਤਰ ਗਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨ ਸੀਸ ਸਜਾਏ
ਰੋਂਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਰੱਖ ਪਾ ਕੇ
ਨਾਲ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁੱਧ ਹੋਇਆ ਪਿਤਾ ਜੀ ਹੋਏ ਚੱਕਰੀ
ਇਸੇ ਨ ਦੇਵੀ 'ਆਤਮਾ' ਜੱਸਾ ਦੇਵੇ ਧੀਰਜ ਆ ਦੇ।

ਉੱਥੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜੋ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਲਿਖ ਵੱਗਿਆ ਸਮੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਏ ਘੰਟੇ ਰਸਤਾ ਪੁੱਛਦੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਰੇਲ ਵਿਚ ਬਿਠਾਲ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜੇ ਇਨ ਸੂਬਾ ਰੂੜ ਸਿੰਘ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸੂਬਾ ... ਸਿੰਘ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary Namdharielibrary@gmail.com

60:- ਸੂਬਾ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਸਾਧ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ
ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ [illegible] ਤੋਂ
[illegible] ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ
ਬਾਹਰ ਖੁਫ਼ੀਏ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਚੱਪਾ
ਚੱਪਾ ਥਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ।
ਡੇਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਸੰਗਤੀਆਂ ਗਈ। ਸਭਨਾਂ
ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਡੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ
ਦੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਪੱਕਾ
ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਸੰਮਤ 1928
ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ
ਅਸਹਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੜਾ ਕਰੜਾਈਆਂ ਤੇ ਕਠਨਾਈਆਂ
ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ
ਵਾਲਾ ਸੀ, ਪਰ 6 ਮਾਘ ਸੰਮਤ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨੀਆਂ
ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਕੈਦ ਵਕਤ ਤੋਂ 1928 ਤੋਂ ਬਾਦ
ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ
ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ (ਜਿਥੋਂ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੈ) ਸਿਰਫ਼
ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਚ ਨਿਗਰਾਨ ਬੈਠੇ ਪੱਕੇ
ਤੌਰ ਉਤੇ ਖਿਲ ਵਿਖਾਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਿਸਦੇ
ਕਾਰਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਦਿਲਾਸ ਦਾ
ਆਪਦੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹੀ ਦੰਡ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ
ਗਿਆ

61. ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦੂਰ ਰਸ ਨਤੀਜੇ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਮਤ 1891 (ਜਨਮ ਸਾਲ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਮਤ 1928 ਤਕ ਜੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਾਲੂ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਨਸੀਬ ਵਲੋਂ ਬਰਸਾਤ ਨ ਕਰ ਸਕੇ, ਪਰ ਅਜ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਦੂਰ ਰਸ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ:

1. ਘਰ ਘਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਭੂਮੀ ਵਾਂਗੂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਚਾਲੂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।

2. ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜਗੱਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਵੀ ਤਰਕੀਬਨ ਸੌਆਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੂਕੀ ਸਾਹਿਬ ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਉਸਨ ਬੰਦਗੀ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਸਤਿਕਾਰ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ 4-5 ਸਾਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

3. ਸੰਮਤ 1914 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ 5 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਭਰੀ ਸਜਾਵਟ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕੀਤਾ।

4. ਸੰਮਤ 1918 ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਆਪਣੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਸੰਗਤਾਂ ਸਮੇਤ ਜਾ ਕੇ ਅਨੰਦਾਂ ਅਨੰਦਿਤ ਜੋੜ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਕੇ ...

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary Namdharielibrary@gmail.com

ਰੋਕਾ ।

5. ਸੰਮਤ 1920 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸਿਆਣੂ ਨਗਰ ਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਦਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ । ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਕਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤ ਧਾਰਨ ਕਰਵਾਈ ਤੇ ਇਸ ਖੰਡੇ ਛਕਣ ਜਾ ਕੇ ਵਿਹਾਰ ਧਧਤੀ ਵਾਲੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਕਰਕੇ 6 ਸਤਰੇ ਗੁਰੂ ਸਮਝਾਇਆ ਦੇ ਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਆਸੂਸ ਤਿਆਰ ਦੇ ਸਮੂਹ ਅੰਤਰਜਾਤੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਪੱਧਰ ਤੋੜਿਆ । ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸੀਨ

6. ਸੰਮਤ 1923 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਸਾਦਗੀ ਤੋਰਿਆ । ਆਪਣਾ ਗੁਰਮਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲਦੇ ਛੋਤੇ ਤਮਾਕੂ, ਮਾਸ, ਸ਼ਰਾਬ, ਆਦਿ ਕੁਰਹਤਾਂ ਦੂਰ ਕਰਾਇਆ ।

7. ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਣੇ ਰੂਪ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਚੋਰੀ ਚਕਾਰੀ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਚੋਰ ਧਾੜੇ, ਸ਼ਰੀਆਂ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਇਆ ਰੋਕਾ ।

8. ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਵਾਸਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਸਤਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਚਹਿਰੀਆਂ, ਨੌਕਰੀਆਂ, ਡਾਕਖਾਨਿਆਂ ਆਦਿ ਦਾਂ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਨੇ ਖਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਘੇਰਿਆ, ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ,

9. ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਜਿਕ, ਸੁਧਾਰਕ, ਸਦਾਚਾਰਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ 22 ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਡੀ. ਸੀ. ਨੇ ਉੱਚੀ ਸਰਕਾਰ ਆ ਦੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਬਿਕ੍ਰਿਆ! ਮੈਂ ਘਰੇ ਘਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਸਗੋਂ ਚਾਰ ਗੁੱਣ ਜਿਹੜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਅੱਗ [illegible] ਦੇਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਬੁਝਾ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਇਹ ਰਸਮ ਸੁਰਖਰੀ ਰੋਗੀ ਤੇ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਇਹੋ ਅੱਗ ਭਾਂਬੜ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਇਸ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਭਸਮ ਕਰਕੇ ਉਡਾ ਦੇਵੇਗੀ? ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਵਾਕ ਸੱਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

10. ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤੀ ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਾਰੀ ਦੇ ਸ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਲਵਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਥਰ ਦੇ ਛਾਪੇ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਟਾਈਪ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਬਣਵਾ ਕੇ ਸੈਂਚੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਜਿਸਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਅੱਜ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਪੂਰਨਮਤ ਜੋੜੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣਤ ਹੋਈਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕੀਆਂ ਹਨ।

11. ਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਦੌਰੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੇ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀਆਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਨੂੰ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਕਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਰੁਪਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਵੀਆਂ ਬਣਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਪੂਰਨਮਤ ਕਰਵਾਈਆਂ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮੀ ਬਣਾਇਆ। ਕਈ ਥਾਂ ਨਵੀਆਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਚਾਲੂ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ।

12. ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਢੰਗ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਥਾਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਸੇ ਵਕਤ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

13. ਸੰਗਤੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬਣ, ਫੈਸ਼ਨ, ਵਟਾ ਵਰਨ ਆਦਿ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰਤ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਗਰਤ ਕੀਤਾ।

14. ਹਰੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਦੂਜੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ 1922 ਤੋਂ ਬਖਸ਼ ਕੀਤਾ ਕੇ ਤੁੰਪ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੋਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਨਾਖਤ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ।

15. ਪੰਥਕ ਸਮਾਚਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਦ ਵੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤਾਂ ਸਮੇਤ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਨਿਰਮਲੇ ਪੁਜਾਰੀ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਤਰਲਾ ਕਰਦੇ ਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗਾਵਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਤਖ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾ ਰੱਖੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਮਤ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਜਿਤਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲਵੋ, ਪਰ ਆਪ ਕੱਬੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਜ਼ੋਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੰਮਤ 1928 ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਦੇਸ ਗਮਨ ਕੀਤਾ। ਸੰਮਤ 1929-30 ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਕਾਇਮ ਹੋਈ ਤੇ ਓਹ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਈ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਦ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਅਮਰ ਵੇਲ ਵਾਂਗੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਵਾਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਾਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

16. ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਬਾਬਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਵਿੱਖਤ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਿਹੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ੋਰਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਮਗਰ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਜ਼ੋਰਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

66 ਹੋਵੇਗੀ ਸਾਰਾ ਸਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਪਰਜਿਆਂ ਸਭ ਦਾ ਨਵੀਂ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਵੇਗਾ,

ਇਸ ਅਹਿੰਸਕ ਵਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਭ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਟੁੱਟੇ ਟੁੱਟੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦੀ [illegible] ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਅਜੋਕ ਸੁਤੰਤਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਇਸ ਰਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਦੇਤੇ ਆਪਣਾ ਅਹਿੰਸਕ ਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਸਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੂਹਾਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਾਹਿ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਕਾਵੇ ਦੇਸ਼ ਸਾਰੇ ਵਰਤਣ ਰਹਿਣ ਸੁਸ਼ਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰੇ ਆਸ਼ਿਰਵਾਦ ਹਨ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬਤ ਦੱਸ ਰਹੇ ਕਾਸਪਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਮਰਾਟੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ :-

"ਅਕਾਲਾਬਾਦ ਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦੇ ਸੰਗਤ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਿਆਕਤਪੁਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਤਿਪਣੀ ਦੀਸਸਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਲੁੱਤ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸੰਦਰਸ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਰਵਾਂ ਪੁੱਛੀਆਂ ਤਾਂ ਲੱਗਭਗ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਵਾਬ ਇਕੋ ਗੱਲ ਦਿੰਦੀ, ਕਿ ਜਦ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੂਬੇ ਜਲਾਵਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹੋਰ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਸੌਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਇਆ ਜੋ ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਨਗਰਾਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਸਕੱਤਰ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ।

" ਬਹੁਤਿਆਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਪੱਕੇ ਸ਼ੱਕੀਆਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਨਾਲ ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਸੁਦਰਸ਼ਾ ਸੌ ਦੂਰ ਅਸਾਧਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਪਤਲਾ ਹੀ ਬੋਲੇਗਾ ਜੋੜੇਗਾ ! ਪਹਿਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਾਥ ਪ੍ਰਸੰਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਾ ਵਧੇਗੀ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਖੇਚਲੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਦਰੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਗਾਵਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਵਿਚ ਢੰਗ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 1414 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ~~ਇਲਾ~~ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਰਜਵਾੜਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਰਦਾਰਾਂ, ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ, ਰਈਸਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਫਾਦਾਰੀ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਰੋਧਮਈ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ। ਉਹ ਮਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਨ:

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸੰਤ

੫ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਆਲੇਆਂ ਮੰਡੀਆ ਨਾਲ ਸੰਬਧਤ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਬੋਲਦੀ ਗਵਾਹ ਹਨ, ਜਿਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ [illegible] ਏਥੇ ਸਬੰਧ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਹੀਂ ਅੰਗ ਦਰਸ਼ ਪੁੱਜਿਆ ਵਿਚ ਤੋਂ ਇਆਂ ਸਾਤੇ ਤੁੱਲਣਾ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦ ਹਨ ਕਿਉਂ ਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆ। ਉਹ ਆਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਤੁੱਥੇ ਨਸਰਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬੋਲਤ ਦੀਤਾ। ਜੋ ਸਾਡੀਆ ਸਤਦਰਸ ਦੀਆਂ ਪਰਸਾਦੀ ਹਾਂ, ਜਿ ਉਸਨੂੰ ਨੇਰ ਵਾਰਸਾਦੀਆਂ ਕਰਦੇ ਆਖੀਆ। ਇਸੇ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰੀਆਂ ਦੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਤਾਂਵੇ ਇਸ ਸੰਗਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਤਦਰਸ ਦੇ ਵਾਢੀ ਨਾਮ ਬੰਨ, ਪਰ ਨਸੂਨੇ ਵਜੋਂ ਖਾਸ ਨਾਮ ਦੇਹ ਸਨ ਆਸੀਂ ਹਾਂ

ਢਪਗੀਸ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਂ ਵਾਲੀਏ
ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਇਆਲ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਏ
ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜਫਰਵਾਲ
ਸੰਗਲ ਸਿੰਘ ਰਮਗੜ੍ਹੀਆ
ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਵਾਲੀਆ
ਆਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਿੱਧ ਪ੍ਰਸਤ ਸਿੱਖ ਸਤਦਰਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕਾਈ ਵੱਖੋ ਵੱਖੋ ਸਾਂਧਾਇਆਂ ਤੇ ਤੋਇਆਂ ਦੇ ਸਤਿਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਤਦਰਸ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸੰਭਦੇ ਸਜਾਇਆ ਆਤੇ ਜਿਸ, ਜਿ ਇਸੇ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਵੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

69.

- ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ

ਨਵੀਂ ਰੀਤੀ ਸ਼ਾਦੀ ਧਾਰੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਕਰਮ, ਸੰਘਣਾਂ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ

ਸਦਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ ਜੀ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਧਰਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ ਫੇਰ। ਵਿਆਹ ਪ੍ਰਰ ਕਰਿਆਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਜੋਦਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੰਧਯਾਂ ਕਰਿਆਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਦੇ ਸਰਾਂਪ੍ਰਸ਼ ਰਨ, ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਧਰਤ ਨੇਰੀ ਦਾ ਦੰਸ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰਹਿ ਸੱਦਣੇ ਵਿਚੋਧੀਆਂ ਪਰ 2-3 ਸੰਤਾਂ ਸਰਾਂਪ੍ਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਚ ਦੀਆਂ ਕਿਧਤਾਂ ਆਰੇ ਦੀ ਸੱਤਤਾ ਸੰਧਦੀ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲਬਾਣ ਤੋਂ ਰੰਗੂਨ ਆਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ

ਆਧਸਦਾਰ ਤਰਸੀਬਨ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਦੀਆਂ ਉਪਰੰਤ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਕਿਲੇ ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰਾਮ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਤਿਗੁਰੂ 16 ਮਾਰਚ ਸੰਨ 1872 ਨੂੰ ਰੰਗੂਨ ਦੇ ਕਿਲੇ (ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਗਲ ਸਮਰਾਟ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ) ਵਿਚ ਭਾਈ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਰਸੋਈਏ ਸਮੇਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਥੇ ਸੂਬਾ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੂਬਾ ਅਰਿਵਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary Namdharielibrary@gmail.com

ਅਦਨ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਸੂਬਾ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੂਬਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੌਤ ਮਿਲੀ, ਸੂਬਾ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਓਦੋਂ ਦਮ ਦਿੱਤਾ ਜਦ ਕਿ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਸੀਰਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਰਖਕੇ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ

ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੁਝ ਮੁਤੱਸਬੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ, ਰਾਜਿਆਂ, ਸਰਦਾਰਾਂ ਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ ਸੀ, ਉਥੇ ਕੁਝ ਗੈਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਿਰਪੱਖ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਤ ਚੰਗੀ ਚੰਗੀ ਤਵਾਰੀਖਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਸੰਕੇਤ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹਨ:

1. "ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਪੰਥ ਦਾ ਆਗੂ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੁਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਰਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ, ਪਰਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਰੂਪ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਖੁਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

73. "ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰੀ ਰਖਦਾ। ਉਹ ਤੁਰਦੈ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਅਸਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦਸੀ ਵੀਹਾਂ ਆਦਮੀ ਉਸਦੇ ਅਗੇ ਪਿਛੇ ਸੌਂਹਦੇ ਪਿਛੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਵਿਚ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ ਬਾਠ ਦਸਤਰ ਪਹਿਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੁਰਦੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

"ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਰੱਖਾਂ ਦੀ ਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਰੀਂ ਹੈ। ਜਿਸਨੇ ਉਸਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਰੱਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਉਸਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਆਕਰਣ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਫਿਰ ਹੋਵੇਗਾ।" ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਬਿਨਾਂ ਕਰੀ

ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਏ ਵਾਲੇ ਫਿਰ ਵਲੋਂ ਰਹੇ ਇਸੇ ਆਪਣਾ ਆਪੂ ਵਿਚ ਕਰੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

2. ਮੁਨਸ਼ੀ ਕਨ੍ਹੱਈਆ ਲਾਲ ਹਕੀਕਤ ਅਲਫ ਪਾਰੀ ਤੀਜਾ ਭਾਗ 1880 ਤੀਜਾ ਭਾਗ ਦੇ ਪੰਨੇ 431 ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

"ਭਾਵੇਂ ਹਜ਼ਰਤ ਸਮੀਰ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਆਸਥਾਤ ਜ਼ਾਤ ਤੇ ਤਸਥਾਏ ਸਨ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੁਰੰਤ ਪਛਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਪੂ ਵਿਆਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੇਲੇ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਜ਼ਰਤ

ਜ਼ਮੀਰ ਨੇ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਮੈਂ ਅਗੁਣੀਆਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਬੰਦਾ। ਪਰ ਅਜੇ ਹੋਰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸ ਹੋਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਉਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋੜਿਆ।"

3. ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਜੀ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ :-

"ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਲਈ ਅਜ ਤੋਂ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ 75 ਸਾਲ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਰਨ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਉਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਗਟਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਿਸਦੀ ਅਸਲੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇਣੀ ਪਈ ਸੀ"

4. ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸੁਰਗਵਾਸੀ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ :-

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਨੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਤ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਉੱਚਾ ... ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

73. ਇਥੋਂ ਆਪ ਮੋਢੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਲੜ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਛੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਂ ਮਿਲਵਰਤਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪੜ੍ਹਾਈ।”

5. ਸ੍ਰ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਈ. ਸੀ. ਐੱਸ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਪਤ ਸ੍ਰਿੰਗ' ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :

“ਸਿਖ ਗੁਰੂਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ- ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਿਛੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਡੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮਰਦ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ। ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਜਾਤੀ ਲਈ ਜੋ ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹਨ, ਉਹ ਛੱਡ ਵੀ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮਰਦ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ. ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸਫ ਵਿਚ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।”

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਕਾਮਰੇਡ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਵਿਚਾਰ:

“ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਸਤ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸੇ ਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰਦਾ ਸੀ, ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਲੜ ਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਦਲਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਏਥੇ ਨਵਾਂ ਏਕਤਾ, ਉਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸਦਾ ਵਿਚ ਤੱਤਵ ਤੇ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੋਵੇ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਅੱਜ ਕੁਰਬਾਨੀ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ! ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਏਕਤ ਦੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰੇਮ ਏਕ ਤੇ ਸਿਰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਡਾ. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ. ਏ. ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਲਿਖਦੇ ਹਨ “ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਜਿੰਨਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਤਨਾ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਪਰਹੇਜ਼ੀ ਅਮਲ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਮੁੜ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੀ ਬਰਕਤ ਅੱਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਸਫਲ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

75

ਸੰਸਾਰ ਵਿਆਕਤੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਪਰਕ ਦੀ ਤੋੜ ਨੂੰ ਅਜ ਵੀ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ,

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਸੁਸੰਵਾਦੀ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਗੁਰੂਮਤ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ, ਵਿਵਹਾਰਕ, ਸੁਧਾਰਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਨਿਯਮ ਰਾਇਜ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੈਪਾਏ ਦੀ ਗੋਸਟ ਵਿਚ ਜੋ ਭਵਿੱਖਤ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ:-

"ਬੱਚਾ ਅਜਿਹਿਆ ਬਾਰਵਾਂ ਜਾਮਾ ਗੁਰੂ ਆਵੇਗਾ, ਪਹਿਰੇਗਾ ਸਚ ਤੇ ਨਿਆਂਗਾ, ਆਪ ਦੇ ਜਪਾਵੇਗਾ ਨਾਮ, ਨਿਰਲੇਪ ਹੀ ਰਹੇਗਾ, ਅਤੇ ਸੂਰੀ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੇਗਾ,
ਬੱਚਾ ਬਾਰ੍ਹਵਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰੇ ਕਰਦੇ ਸਾਰਾ ਦਸੇਗਾ, ਜੋ ਕੋਈ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਫਰਦੀ ਸਿਰ ਤੇ ਫਲੇਗਾ ਸੋਈ ਉਸ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸਿਮਰੇਗਾ।"

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖਤ ਬਚਨਾਂ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ

"ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਟਸਿ ਪੁਰਖੁ ਤੇ ਆਇ ਸੇ ਸਤਗਿਨ ਕੇ ਸਿਰ ਮੌਰ
ਸੁਰਤਿ ਸੰਨੌਤੀ ਆਰਿਗੇ ਆਇ ਇਹੈ ਨਹੀ ਔਰ"

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

78. ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਖੰਡ ਪਾਠ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੰਗੂਨ ਭੇਜ ਕੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਕ ਸਪਾਹੀ ਚੌਕੀ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਦਿ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ, ਪਾਠ, ਕੀਰਤਨ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣੀ ਇਸ ਲਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜ ਪੂਰੇ ਕਰਦੇ।

ਰੰਗੂਨ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਕਈ ਸੌ ਤੱਕ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੇ ਜਤਨ ਹੋਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਠ ਗੁਪਤ ਹੋਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਫੇਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਸਤਗੁਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤੇਰੇ ਜਿਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੋਂਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਲਿਖਦੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਰੰਗੂਨ ਭੇਜੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜੀ ਜੋ ਸ਼ਾਹੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ' ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿਸ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ

ਪ੍ਰਥਮੇ ਪਾਠ ਸੁਧਾਇਕੇ ਕਰਨਾ ਔਰ ਬੀੜ ਲਿਖਤ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਛਾਪੇ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਰਖਣੀ। ਜੋ ਪਾਠੀ ਬੀੜਾ ਫੜੇ ਤਾਂ ਕੇਸੀ ਨ੍ਹਾਕੇ ਫੜੇ। ਜੋੜਿਆਂ ਤਾਈਂ ਲੱਤਾਂ ਕੂਹਣੀਆਂ ਤਾਈਂ ਬਾਹਾਂ ਪੌਂਚਿਆਂ ਤੇ ਧੋਕੇ ਰਖੇ ਸੁੱਚੇ ਲੀੜੇ ਪਾਠੀ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਿਮਰਤ ਦਾ ਵੇਦੀ ਕਰਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਠ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਜਗਾ ਦੂਜਾ ਆਦਮੀ ਫਿਰੇ ਰੱਖ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਅਨਰਾਗੀਆਂ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਾ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਨਾ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ। ਪਾਠੀ ਪੂਰੇ ਰਖਣੇ, ਅਠ ਪੌੜੀ ਫੇਰ ਇਸ ਸੇ ਵੱਧ ਨਾ ਸੁਣੇ। ਅਗਰ ਤਾ ਪੈਰਾਂ ਸਮੇਤ ਛਾਪੇ ਨਹੀਂ ਬਾਹਾਂ ਜੀ ਪੁਟ ਨਾ ਰਖਣੇ। ਚੌਕੀ ਦੁਸਾਲ ਪੌਰ ਰਹੇ। ਜੋ ਰਖਾਣੇ ਰਖਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪੌਣ। ਪਾਂਚ ਪਾਠੀ, ਪਾਂਚ

78

ਪ੍ਰਥਮੇ ਸਿੰਘ ਸਾਜੇ ਸੋਧੀ ਹੋਇਕੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਕੇ
ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ, ਸੰਧੂ, ਸਾਧੂ, ਸੋਢੀ, ਸਰਦੇਖੇਂ ਕਸੇਂ ਪੰਜ ਦੂਜੇ
ਪੜ੍ਹਕੇ ਪੰਜ ਪੌੜੇ ਅੰਨਦ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ। ਪਾਠੀ ਪੁਧੀਏ ਲਾਂਗਰੀ ਅਤੇ
ਪਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਜੋਗ
ਗਾਤਮ ਪਾ ਕੇ। ਪ੍ਰਥਮੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਗਾਸੇ ਤੁਰ ਲਏ
ਸਦਾ ਟੁਪਦੇ ਕਾਂ ਰਫ਼ਤਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤਾਲਿਆਂ ਕਥਦਾ। ਪਾਠੀ
ਅਤੇ ਪੁਧੀਆਂ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਤਾਲਿਆਂ
ਆਏ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗੇ। ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਨ
ਵਾਲੇ ਕਾ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕੀਤਾ ਹੋਏ, ਸੰਧ ਹੋਇਕੇ ਅਰਦਾਸਾ
ਕਰੇ ਛਾਗਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕਾ ਸਿਮ ਛਬਤ ਅਰਦਾਸੀਆਂ
ਕਰੇ ਕਿ ਅੰਬਰ ਪਾਠ ਤੁਰਿਆ ਹੈ ਛੁੱਟੀ ਛਬਤ
ਪਾਠੀ ਅਤੇ ਪੁਧੀਆਂ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਗਾ ਜਾਇਕੇ। ਪਾਠੀ
ਅਤੇ ਪੁਧੀਆਂ ਅਗੇ ਤੁਰ ਏਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ,
ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਤੁਰ ਲਏ ਪਾਠੀ ਅਤੇ ਪੁਧੀਏ ਥੀਂ।
ਜਦ ਹੋਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕਰਕੇ ਲਗੇ। ਏਕ
ਟੁਪਦੀਆਂ ਸੈਂਸੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਏ ਹੋਨ ਗਏ। ਪਾਠੀ
ਪੈਠ ਗਏ ਪੜਨਾ ਨਾ ਛੁੱਟੀਆਂ ਜਾਏ। ਤੁਰ ਅੰਬਰ
ਲਗਾ ਸਾਤ ਸੈਂਧ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤਰ ਤਰਾ ਸੇ ਵਿਚਾਰ
ਛਕਾਏ। ਨਿਤ ਵਿਚਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਠ ਕਾ ਅਰਦਾਸ ਸੌ
ਖੁਲੇ ਪਾਠ ਕਿੰਨਾ ਛਕ ਹੋਂ ਜੇ ਵਿਚਾਰ ਪੈ ਜਾਏ ਕੋ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਫਿਰ ਪਾਠ ਖੁਲੇ ਸਿੰਘਾ ਮਗਤਮ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਬਿਘਨ
ਧਚੌਦਾ ਚਾਗੀਦੇ। ਪਾਠੀ ਰਾਗਲਾ ਪਾਠ ਰਗਨ ਦਾਲੇ ਹੈਦ
ਰਿਗੁਰਿ ਮੌਲਾਂ ਧੱਗਗ ਮੈ ਤੇਗ ਪਾਬਿੰਦ ਰਾ ਮਗਤਮ ਹੈ।
ਪੱਗੇ ਘਾਲੇ ਨੂੰ ਚਾਗੀਦੇ ਮਾਲਾ ਢੋਗ। ਗਮਨਾ ਰਾ ਭਾਨ
ਰਗੇ। ਪਰਿਗਾਂ ਪਤੇਗ ਗਿੰਦ ਤਾ ਪਾਠੀ ਮੌਨਤ ਏਦੇ
ਤੇ ਟੱਲੀ ਦਜਾਦੇ। ਪਗਿੇ ਬਾਲਾ ਜਾਇਰੇ ਖਬਗ ਏਦੇ,
ਪਾਠੀ ਇਮਲਾਨ ਰਗਰੇ ਤਿਆਗ ਹੋ ਗੋ। ਜਾਂ ਪਤੇਗ
ਆਗ ਪੁਪੀਦੇ ਹੇ ਮੰਦ ਲੈ ਆਦੇ। ਟੰਲੀ ਦਜਾਦੇ। ਚਾਠੀ
ਪਾਠੀ ਪੁਪੀਆ ਤੁਰ ਲੈਦ ਤੇ ਜੋਗੇ ਛੇਠਨ ਛੇਗ ਦੀ
ਆਗਰਾਮਾ ਰਗਨ। ਮੁਗਮ ਈਆਂ ਗਿਗਮਾਂ ਨਾਲ ਮਦਾ
ਗੁਪਦੇ ਰਾ ਰਤਾਗ ਪੂਗਾਰ ਦਗਤਾਇ ਏਦੇ ਆਗਰਾਮਾ
ਰਗਰ। ਜੇ ਚੀਤਾ ਆਦੇ ਪਾਠੀ ਪੁਪੀਦੇ ਰੈਂ ਤਾਂ ਪਗਿੇ
ਘਾਲੇ ਰੇ ਤੁਰ ਏ ਰੇ ਚੀਤਾ ਛੇਤ ਰੇ ਰੈਲੀ
ਨਾਲ ਗੋਛਿਆਂ ਤਾਈ ਲਤਾਂ ਆਗ ਰੁਗਈਆਂ ਤਾਈ
ਘਾਗਾਂ ਪੌਰ ਚੂਲੇ ਰਗੇ। ਗੁੰਮਾਲ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮੂੰਹ
ਪੈਤਾ ਹੈਇਆ ਪੌਥ ਰੇ ਤਾਂ ਤਾਇਆ ਜਾਏ। ਸਿੰਘ
ਪਾਥਂ ਰੱਰੇ ਈ ਗੀਤੀ ਮੇਂ ਪਗਪਰ ਹੈਦਦ। ਰਤਾਗ
ਪਗਮਾਇ ਰਗ ਰੇ ਤਾਇਆ ਪਗੇ। ਤੇਗ ਗੁਸ
ਮਾਗਿਬ ਰਾ ਪੌਦ ਮੇ ਪਗਿਲੇ ਈ ਏ ਰੇ ਲਾਈਦਲ

[illegible]

[illegible] 3 [illegible] 1863 [illegible]

[illegible] 30 - 31 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ਈ ਪਤਿਤਾਂ ਵਲੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ 3 ਜੂਨ 1863 ਈ. ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਖੋਟੇ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰੀਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਅੱਜ ਪਤਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖਦਾ ਲੱਗਤ ਜਿਵੇਂ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :

ਅਨੰਦ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਸੈਂ ਬਿਪਰਨ ਪੜ੍ਹਾਵੈਂ ਕਾਜ। ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਾਵੈਂ ਰੀਤਿ ਗੁਰ ਧੁਰ ਕੀ ਸਜੀ ॥

ਸਰਦਾਰ ਨਾਭਾ ਨੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ-ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਦਾਸ ਕੀਤੇ ਬਾਦ ਦੀ ਤੋਸ ਗਵਾਹੀ ਕਰੀ ਜੀ ਸਿਫ਼ਤ ਰਹੀ, ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਟਿੱਕਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੇਵਕ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 13 ਦਸੰਬਰ 1908 ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਦਾਸ ਕੀਤੇ ਸਾਦ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ.

ੳ ਸਾਡੇ ਕੁੱਲ ਪੰਥ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਿਖੇਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਚਲੀ ਆਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੋ ਕਰੇ ਉਹ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸੁਦਾਰ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਇਹ ਪਾਸ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਵਿਸਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਸਦੀਕ ਕੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਅਨੰਦ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਪਰ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦੀ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸਿਖ ਮੈਰਜ ਐਕਟ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ' ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਵਰਣਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

ਪ੍ਰਕਰਣ ਸੇ ਸੰਮਤ 1920 ਬਿਕਰਮੀ, ਮਹੀਨਾ ਜੇਠ, ਸ਼ੁਦੀ ਪੜਵੇ ਪੰਚਮੀ ਆਏ. ਪਰਸੰਗ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਰਮਨਾ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਹੈ। ਦੇਵਤੇ ਹੂੰ ਦੇ ਦੇਵਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਆਪ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ,

ਛੇ ਅਨੰਦ ਪੜ੍ਹਾਏ। ਏਕ ਅਨੰਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਰਖਾਣ ਸਿੰਘ ਕੀ ਲੜਕੀ, ਅਰੋੜਿਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਲੜਕਾ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਪੰਜਾਂ ਸੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੇ ਰੀਤੀ ਤੋਰੀ ਹੈ, ਸਗਲ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਬਣੇਗੀ। ਕਈਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਜੀ ਸਾਰੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਪਤੇ
ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਾਂ ~~ਪੰ~~ ਖੋਟੀਂ ਸਾਰੇ ਸਿਰ ਸੇਂ
ਏਸੀ ਖਾਤਾ ਹੋਇਆ ਅੰਦਰ ਰੀਆਂ ਇਸ ਨਵੀ ਰੀਤੀ ਤੇਸੀ ਹੈ
ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਸਨਾਤਨ ਤੀ ਰੋਤ ਦੀਆ ਹੈ। ਏਥੇ
ਦੇਸ਼ਾ ਅਬਦਸ ਪਖ ਪੱਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਖਾਸ ਸੁਰਾਂ
ਸੱਂ ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਕੰਦੇ ਆਏ ਹੈ। ਏਸ ਗੁਰੂ ਨੇ ਨਿਆਰਾ
ਜੀ ਪਖ ਤੋਰਿਆ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂਮ ਚਿਠੀਆਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇਂ ਭੇਜ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਅਸੀਸਾਂ ਅਤੇ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ। ਜਿਥੇ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਉਤਮਤਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਇਨਸਾਨੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੂੰ ਉਚਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਟੂਕਾਂ ਇਥੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਦਾ ~~ਅਕਸ਼~~ ਅਕਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸਾਂਤਕੀ ਏਹੁ ਸੰਗੀ ਢਹਣੀ,
ਏਦੀ ਵਿਸਰੇ ਤਰੋ ਕਿਇਆ ਕਰੋ ਉਸਦੇ ਬਹੁ ਇਸਮਾਨ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

85 ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਬਾਹਰ ਵੇਖੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਣ ਤਾਂ ਵੀ ਸਬਰ ਕਰ ਜਾਣਾ। ਪ੍ਰੇਮਸਰ ਪਿਆਰਾ ਪੀਰਸ ਦਾਸਿਆਂ ਦੇ ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੈ,

2 ਏਸੀ ਸਖਿਆ ਤੁਸੀ ਆਪ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਤਨ ਪੋਹਰ ਤਾਂ ਸੰਨੂੰ ਬਾਰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਆਖਣਾ

3 ਸਤਦੇ ਸਤਗੁਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖਰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣ ਆਖਿਰੀ ਦੇ ਨਾਲ।

4 ਜੋ ਦੇਖੀ ਨਿਵਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਗਤ ਦਾ ਆਦਰ ਜੀ ਹੈ। ਕਿਸ ਕਿਸ ਦੀ ਨਿਵਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਕਰਨਾ। ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਬਾਰੇ ਧਿਆਨ

5 ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪੀ ਪ੍ਰੇਮਸਰ ਆਰੇ। ਪ੍ਰੇਮਸਰ ਸਤ ਵਡ ਸਦਾ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਸਤ ਵਡ ਦੇਵ ਨੂੰ ਸਮਰਥ ਹੈ।

6 ਬਿਸਮਾਰ ਦੀ ਸੋਦਾ ਕਰਨੀ ਬੜਾ ਹੀ ਪੁੰਨ ਹੈ। ਤਿਆਨ ਬਾਣੀ ਤੁੰ ਬਿਨਾਂ ਤਾਸੇ ਵੇਦੀ ਕਿਤਨਾ ਵੱਸ ਕਰੋ ਇਸਦ ਦਾ ਦਾਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਇਸਦ ਬਹੁਤਾ ਫੀਚੀ ਨੀਤ ਨਹੀਂ ਤਰਦੀ, ਬੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਸਦਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਤਿਸਨਾ ਦੀ ਅੱਗ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਧਰ ਪਿਆਂ ਹੀ ਬਝਦੇ ਅਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਰਗਤੀ ਦੇ ਪਰਸਤ ਹੋਇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਿਨਾ ਤਿਆਨ ਪੁੰਨ ਦੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

7. ਮੂਰਖ ਨਾ ਕਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮੂਰਖ ਸਦੇ। ਇਹ ਕਾਮਦਾ ਸੀਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਜੀਆਂ ਦਾ ਮੂਰਖ ਖਾਵੇ ਤੇ ਕੀਪੇ ਕਬਾਬ ਖੁਸ਼ ਕਰੇ ਹੈਨ?

8. ਕਿਸੇ ਦਾ, ਪਰਾ ਕਰੇ, ਠਗੀ ਕਰੇ ਦੁਖ ਆਦਿਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

9. ਜਥਾ ਸਰਤ, ਭੁੱਖੇ, ਨੰਗੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਣਾ, ਨੰਗੇ ਨੂੰ ਕੱਪੜਾ ਜੋੜਾ ਵੀ ਦੇਣਾ ਜਿੰਨਾ ਸਕੇ। ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਤੇ ਧਨ ਨਹੀਂ ਘਟਦਾ। ਧਨ ਤੇ ਕੁਪਾਤਰ ਕਰਦ ਤੇ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

10. ਜਿਤਨੇ ਸੁਖ ਹੈਨ ਜੋਰ ਦੇ ਪ੍ਰਜੋਰ ਦੇ ਸੋ ਸਾਰੇ ਗੁਰਮਤਿ ਮੈਂ ਹੈਨ ਜਿਤਨੇ ਦੁੱਖ ਹੈਨ ਸੋ ਮਨਮਤਿ ਮੇ ਹੈਨ।

11. ਆਪਣੇ ਬਲੋਂ ਜਗ ਸੀਗੋ ਨਾਲ ਨਰਮਾਈ ਰਖਣੀ। ਥੋੜਾ ਦੁਖ ਪਹੁੰਚੇ ਬਲੋਂ ਗਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਜੇ ਆਪ ਨਰਮਾਈ ਰਖੋਗੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੇਸ ਵੀ ਆਦਰ ਕਰਨਗੇ।

12. ਤਾਈਆਂ ਨੇ ਆਪਸ ਮੈਂ ਅਛੀ ਤਰ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਵਿਰਤੇ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਨਾ ਹੋਇ ਜਾਣਾ ਤੀਸੀ ਤਨੀਆਂ ਦੇ ਆਖੇ।

13. ਬਗਾਨੀ ਆਸ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਨਾ ਕਰਣੀ, ਨਾ ਖੋਹ ਕੇ, ਨਾ ਠਗੀ ਕਰਕੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਪਈ ਵੀ ਸਤੇ

87 = ਤਾਂ ਸਿਮਰੀ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀਮਤੁ ਏਵੀ।

14 = ਰਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਨਾ ਏਦਾ ਏਹ ਚੋਰੀ ਪਾਈ ਤੇ ਭੀ ਬੜਾ ਪਾਪ ਹੈ।

15 ਬਗਾਨੀ ਆਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਏਹ ਬੜਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਹਕ ਬਿਗਾਨਾ ਉਸ ਸੂਆਰ ਉਸ ਗਾਇ। ਸੋ ਤਾਂਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਨੇ ਗਊ ਖਾਇ ਲਈ ਉਸਦਾ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਚਾਹੇ ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਬਾਮਣ, ਖਤਰੀ ਹੋਏ ਭਾਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਏ, ਉਸਦਾ ਪੰਥ ਨਾ ਗੁਰੂ ਰਹੇਗਾ ਨਾ ਪੀਰ ਰਹੇਗਾ। ਪੂਰੀਤ ਚਾਹਣੀ ਭਾਵੇਂ ਪੂਜਾ ਕਰੇ ਭਾਵੇਂ ਨਿਮਾਜ ਪੜ੍ਹੇ, ਕੁਛ ਭੀ ਪਾਇ ਨ ਪੜਿਗਾ। ਨਾਇ ਨਾਇ ਬਾਣੀ ਭੀ ਭਾਵੇਂ ਪੜ੍ਹੇ ਸਤ ਨਿਰਣਤ।

16 ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਚ ਸੋਧ ਦਾ ਵਰਤਣਾ। ਸੁਚ ਸੋਧ ਵਾਲੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਹੀਂ ਛਕਣਾ।

17 ਝੂਠ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਚਕਾਰੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੈ ਪਰ ਝੂਠ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਥੋੜਾ ਹੈ।

18 ਸਿਖੀ ਤਾਂ ਭਾਈ! ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ, ਬਿਨਾ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਨਹੀਂ ਸਾਧ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਨੇ ਬਣੇ ਬਣਾਏ ਰਹੇ ਹੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚੇ ਪਿਤਾ ਰੂਪ ਹਨ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆਂ ਏਹੁ ਸਤਗੁਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਸਤੁ ਹੈ।

19 ਜੋ ਸਦਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਰਤ ਰਹਿਣੀ ਦੇ ਸਾਥ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇਵੇ ਸਮੇਤ ਰੱਖੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਦੇਵੇ ਉਸਦੇ ਲੋਤੀ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਰੂਪੇ ਦਾ। ਫੇਰ ਤਾਂਬੇ ਦਾ। ਫੇਰ ਸੁਵਰਨ ਦਾ। ਫੇਰ ਰੂਪ ਦਾ। ਫੇਰ ਜਲ ਦਾ। ਫੇਰ ਅੰਨ ਦਾ। ਫੇਰ ਵਿਦਨ ਚਰਣ ਪੌਣ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਪਿੰਡਾ ਪੈ ਗਇਆ।

20. ਬਾਣੀ ਸਤ ਹੈ ਤੰਨ ਦਸਨੀ ਜਨਾਨ ਸਮਾਨੇ ਹੈ ਬੂਝ ਬਾਕੇ ਹੈ। ਜੋ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਅਰ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਤ ਸੁਖ ਹੋਵਣਗੇ, ਜਿਸਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਰਕਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਰੀਰ ਕੀ ਆਰੋਗ ਰਹੇਗਾ।

21 ਜੋ ਸਰਬੰਧੀ ਸਰੀਰ ਫੈਲ ਜਾਇ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਪਿਛੇ ਰੋਣਾ ਪਿਟਣਾ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਵਿਰਧ ਬਿਰਧ ਆਵੇ ਜਥਾ ਸਰਤ ਪੌਣ ਦਾਨ ਹੋਰ ਪਾਠ ਜਿਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਸਤ੍ਰ ਪੋਸ਼ਾਕ ਜਿਤਨੀ ਬਣਿ ਆਵੇ ਸੋ ਦੇਣਾ। ਸੋਵੇ ਪਿਛੇ ਤੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਸਨਮੁਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭੀ ਦਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ਰਥ ਪਰੇ ਭੀ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਨਾਲੇ ਸ਼ੁਦਿਆ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸੋਵੇ ਹੋਰਿ ਉਸਨੂੰ ਭੀ ਖੇਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋਇ ਅਰ

੨੧. ਮੇਂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਉਸ ਪਾਣੀ ਦੇ ਉਤੇ ਗਿਰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਣੀ ਆਖਦਾ ਹੈ: ਜੇ ਪ੍ਰੇਮਸਰ ਏਕਾ ਦਾ ਏਵੀ ਹੋਣ ਸਭੇ ਤਾਂ ਅਫਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਗ ਮਿਲਾ ਦਿਵੇ ਫਤਹ।

22 ਤੇਖਾਂ ਦੀ ਸੰਦਾ ਦਸਨੀ ਜਥਾ ਸਰਕਿ। ਤਾਸ ਲਿਵਾ ਈ ਦਸਨ ਦਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਸੰਦਾ ਦਸਨ ਦਾਲੇ ਦੇ ਸੰਦਾ ਦਾ ਫਲ ਲਿਵਾ ਦਾਲੇ ਨੂੰ ਲਿਵਾ ਦਾ। ਆਪ ਸਭ ਦੇ ਸਾਥ ਅਨੰਦ ਗਿਆ।

23 ਸਾਰੇ ਆਦਸੀ ਤਾਂ ਦਏ ਦੀ ਨਗੀ ਗਸੀ ਹੋਏ ਰਿਸੇ ਨਾਲ ਦੀ ਆਪ ਨਾ ਰਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਦਸਨਾ। ਆਪੇ ਗੁੱਸੇ ਜੇ ਏਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਏ।

24 ਤੁਸੀਂ ਨਗੀ ਰਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਤਾਣੀ ਰਖਦਾ। ਜੇ ਏਵੀ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਰਖੇ ਤਾਂ ਇਸਨਾ ਫਬ ਸਾਰੇ, ਆਪੇ ਈ ਗਲ ਸਮਝੇਗਾ।

25 ਸਾਰਾ ਏਦੇ ਜਵਾਬ ਏਦਾ ਬੜਾ ਏਸ਼ ਹੈ।

26 ਠਕਨ ਖਿਲਾ ਦੁਘਾਈ ਦੀ ਢੰਗਾ ਨਗੀ ਦਸਦੀ।

27 ... ਔਸੇ ਸਗੇਸ ਦੀ ਸੰਦਾ ਦਗੇ ਤਾਂ ਦਾ ਘਟ੍ਰਤ ਸਗਤਸ ਤੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿ ਦਗਦੇ ਸਨਿਦ, ਰਿਵੀਰਿ ਸਗੰਦ ਦਾਲਾ ਤਾਂ ਸੰਗ ਸੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਦ ਘਾਉਂ ਨਾ ਇਸਕੇ ਦੂਜੇ ਘਾਉ ਕੇ ਸੰਗ ਸੈਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ

੧੦
ਜੇ ਜਾ ਗਰੀਬ ਹੋਵੇ ਜਾ ਧਨ ਵਾਲ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ
ਸੇਵਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

28 ਦੋਸ਼ ਇੱਕਾ ਦਾ ਬੋਲਣਾ ਵਿਸ਼ ਨਾਲ। ਇਕਾ ਦੇ
ਦਾਸਨੂੰ ਬੋਲਣਾ ਹੈ: ਜੀ ਸੁਣਾ ਹੈ ਇੱਕਾ ਬੋਲਣੇ
ਵਿਚ।

29 ਦੇਵੀ ਤਾਂ ਰੱਬ ਸਾਹਿਬ, ਸੋ ਸਾਥੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਭਾਗਾ
ਨਾਮਜਾਸਾ ਹੈ ਸਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ, ਸਾਰ ਸਾਰੇ
ਲੋਕਾਂ ਦੇ, ਖਾਤਾ ਦੇ ਸਾਰ ਸੋ ਵੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤਿ
ਦੇ ਚਾਸਤੇ ਸਿਮਰੇ ਲੇਖ ਦਿਤਾ ਹੈ।
--- ਵਿਚ ਨਾਮ ਸੰਤ ਲਾਏ ਸੋ ਨਾਮਜਾਸਾ
ਹੋਵੇ ਧਾਮ ਦੇਖ ਸੁਖ ਲਈ ਹੁੰਦਾ।

30 ਲਾਜ ਪਾਠ, ਲੇਖ ਪਾਠ ਤਰਣੇ ਹੈ ਦੇ ਤਾਂ
ਸਤੇ ਰੱਬ ਹੈ ਜਾਣਗੇ।

31 ਸੰਤ ਦੇ ਸਗੀਤ ਰਸਦੇ ਲਾਸੇ ਦਿਤਨੀ ਦੂਰ ਗਏ
ਧਰ ਜੋ ਲਾਜ ਬਾਣੀ ਰਸ ਤਰਣਾ ਹੈ ਦੇ, ਓਹ
ਸੰਤ ਧਾਮ ਹੈ ਸੋ ਉਸਦੇ ਧਾਮ ਗਏ ਸਦਾ ਵੀ।
--- ਵਿਚ ਲਾਜ ਬਾਣੀ ਜੋ ਸੰਤ ਧਾਮ
ਵੀ ਲਾਸੇ ਗਏ ਗਤ ਦਿਨ. ਓਹ ਤਾਂ ਸੰਤ ਦੇ
ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾਣਾ, ਨਾਲੇ ਪਰਮਸਰ ਜੋ ਕੀ

੧।

ਦੁ੍ਰ ਜਾਨਧ।

32 ਪੀਮ੍ਜ ਬਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਬਾਧਾ ਰਸ੍ਨੇ ਹੇ ਤਾਂ ਗਮਜ਼ੀ ਮਤੇ ਪਾਤਮਾਗੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਜੇਵੇਂ ਗਿਆ ਹੈ।

33 ਰੰਡੀ ਏ ਮੰਗਿ ਤੇ ਇਰ ਤਾਂ ਮੀਗ ਨੂੰ ਏਖ ਸਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਪੰਮਾ ਬਗਬਾਦ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੀਕ ਡੀਆ ਪਗਮ ਮਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਖਾ ਨੇਦਾਂ ਮੇ ਬਹੁਤ ਡੰਡੀ ਨੂੰਦੀ ਹੈ।

34 ਰੰਡੀ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਰਗਦੇ ਬਬਧਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਗ ਪਾਟੇ ਦੀ ਈ ਬਾਹਿ ਹੈ ਨਦਾ ਵੇਈ ਬੀ ਨਹੀਂ, ਭਨਾ ਭੁਨਾ ਮੇ ਭੁਨਾ ਆਗੇ ਤਰਫ਼ੇ ਗਿਦਾ।

35 ਜੇ ਮੈਂ ਹੁਰਮ ਦੇਊਂਗਾ ਮੇ ਮੈਂ ਇਸੇ ਦੇ ਬੁਰੇ ਬਾਮਤੇ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ।

36 ਏਤੇ ਬਘਨ ਤਾਂ ਇਰ ਦੇ ਬਾਮਤੇ ਨਹੀ ਮਤਏ ਹੈਨ। ਜੋ ਏਨਾ ਬਘਨਾ ਨੂੰ ਮਨੇਗਾ ਤਿਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਠ ਹੋਊਗਾ।

37 ਪਿਧੇ ਨਾ ਹੋਊ ਮਾਗੇ ਮਰਿਤ ਆ ਰਠੇ ਹੋਦਗੇ ਆਰ ਮਾਗੇ ਈ ਏਰਿਤ ਭੰਜ ਜਾਦਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਧਾਰਮਿਕ ਨੇਤਾ ਤੇ ਯੁਗ ਪਲਟਾਊ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚ ਜਗਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਧਰਮ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਸੰਬੰਧੀ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ ਇਸ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਜੋ ਅਗਵਾਈ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਉਹ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸਾ ਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੰਚਾਲਕ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਜੋ ਅਹਿੰਸਾਵਾਦੀ ਅਸਤਰ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਉਸ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ ਲਹਿਰ ਦਾ ਬੀਜ ਵੀ ਉਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅੱਧ ਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਰਾਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਜੀਵਨ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ-ਜੋਤੀ ਜਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੱਸਵਰੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

੧੩. ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਦੋ ਪੱਖ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੋਏ ਹਨ :- ਇਕ ਨਿਰੋਲ ਸੰਪਰਦਾਈ, ਦੂਜਾ ਨਿਰੋਲ ਰਾਜਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦਾ ਨਵ - ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਦਾਈ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ। ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਰੂਪ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਾਂ ਕੂਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਸੰਧੀ ਉੱਦਈ ਤੋਂ ਅਨੁਭੂਤੀ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਗਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ [illegible] ਮਾਨਣ ਤਾਂ ਆਂਕ ਸਕੇ ਹਨ ; ਪਰ ਰਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਇਸ ਮਹਾਨ ਪਾਵਨ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਚਿਤ੍ਰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕੇ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ [illegible] ਸੰਕੀਰਣਤਾ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਤਿਆਗ ਕਰਦੇ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ [illegible] ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ [illegible] ਸਕੇ। ਤੀਜੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਲੇਖਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰਹੀ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਤੇ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਉਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਣ ਛਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ਇਸ ਕਾਰਨ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

੧੫. ਜੀ ਅਮਿ੍ਸ਼ ਆਮਮਾਮੀ ਮਗਰਾਗ ਦੀਆਂ ਗਿਪੋਗਟਾਂ
ਤੇ ਦੂਰਾ ਕਰਿਗ ਦੇ ਉੱਤਰਾਕੀਨ ਪ੍ਰੰਮਗਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਦੇ ਆਪਾਗ ਤੇ ਜੀ ਇਸ ਮਗਨ ਸੀਦਨ ਕਰਮ
ਦਾ ਮੁਕੰਦਦ ਰਸਨਾ ਚਾਹੀਦੇ
ਕਰਿਗਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰਾਕੀਨ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਦੁਾਂਤੀਦਾਗੀ
ਨਹੀਂ. ਗੰਘਦੀ ਸਸੋ. ਪ੍ਰਾਂਪਤੀ ਦੇਵੀ ਚਾਹਤਾ ਅਸਖ
ਵਿਰਦਾਗ ਅਤੇ ਤ੍ਰੈਮ ਦਾ ਗਤੀਸੀਕ ਆਪਾ ਤੋਂ
ਪ੍ਰੇਸਨਾ ਦੇ ਤ੍ਰਿਮ ਦਾ ਦੂੰਪ ਵਿਚ ਆਖੁੱਟ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ
ਵਪੇਗ ਸੱਤਵਪ੍ਰਸਨ ਹੈ। ਵਿਨਾਂ ਮੈਂਤ ਚੱਖ ਜਾਣਾ
ਨਾਸਪਾਗੀ ਕਰਿਗ ਦੇ ਬਾਨੀ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ
ਵੱਤਸੁੰਕੀ ਤੇ ਵਿਤਗਸਦ ਦੀ ਦੇਵ ਚਾਹਤ ਜੀ
ਸੱਤਤਾ ਗੰਘਵ ਚਾਕੀ ਹੈ।
ਆਸ ਤੌਗ ਤੇ ਵਿਨਦਕਾਬਾ ਦੇ
ਬਾਨੀਆਂ, ਸੁਤੰਤਗਤਾ ਸਗਗਸੀਆਂ ਤੇ ਸਸਾਜ ਦੇ ਪਖ
- ਪ੍ਰਵਸਸੰਦੋ ਨੂੰ ਖੁਗ ਪੁਗਸ ਰਹਿ ਦੇ ਸਨਸਾਹਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਸ ਸਿੰਘ ਵਸਗੋ ਵਿਆਦਤੀ
ਕਦੀ ਵਿਚ ਸੁਚਦ ਸੀਸਤ ਅਗਖ ਗੰਘਵ ਚਾਕਾ
ਸਿਪ ਹੋਵੇਗਾ। ਤ੍ਰਿਹ ਸੱਚੇ ਅਗਖਾਂ ਵਿਚ ਪਰਸ ਪੁਗਖ
ਦਾ ਤ੍ਰਿਹ ਅਦਾਕੀ ਸਰੂਪ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਕ
ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਰਤੂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬੰਨਿਆਂ ਜਾ
ਸਕਦਾ। ਵਿਦਿਹੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤੇ ਆਤਸਿਕ ਜਾਗ੍ਰਤੀ
ਦਾ ਤੰਕਾਗ ਅਜਿਹੇ ਸਗਾਂਪ੍ਰਸਸ ਸੈਸਾਗ ਨੂੰ ਵਗਤਾਉਂਦੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਗਏ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖੁੱਟ ਤੇ ਅਮਿਟ ਛੁਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿ
ਰਹੀ ਵਾਂਗੀ ਯੁਗ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੀ ਉਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਸੋਝੀ
ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ
ਏਨੀ ਬਹੁਰੰਗੀ ਬਹੁਪੱਖੀ ਤੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਆਦਿ
ਸੰਦਰਭਾਂ ਦੇ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਜੋੜਿਆ
ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਵੀ ਦਿਸਦੇ
ਹਨ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਵੀ, ਰਾਜਸੀ ਸੰਗਠਨਾਂ
ਦੇ ਜੋਧੇ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ
ਸਾਧਨ ਦਰਸ਼ਕ ਵੀ। ਇਉਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ
ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ
ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮੂਹ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸੱਤਾ ਦੀ
ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜੋ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਖ਼ਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਧਾਰਮਿਕ
ਆਗੂਆਂ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ, ਮੁਹੰਮਦ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਆਦਿ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਗਨ ਜੋਤ ਦਾ
ਜਾਗਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ

ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਜਗਦੀ ਜੋਤ ਪ੍ਰਦੀਪਤ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਕੀਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਜਿਸਦੇ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਮੁੜ ਪਰਿਵਰਤਨ ਆਏ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਰਗੇ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਫੇਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੰਦਸ਼ੀ ਜੇਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੀਵਨ ਸੱਤਾ ਦਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਾਕੇ, ਮਿਸਲਦਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਜ ਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਇਹ ਸਭ ਉਸ ਜੀਵਨ ਸੋਮੇ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਸੀ। ਪਰ ਹੀ ਇਹ ਜੀਵਨ ਸੱਤਾ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਸੋਤ ਸੀ ਏਨਾ ਨਿਰਬਲ ਤੇ ਪੇਚਦਾਰ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਬਚਾ ਨਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਰਾਜ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਸ ਤੋਂ ਹੀ

ਕਿਤੇ ਵਧੀਕ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਪਤਨ ਹੋ
ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਸਲ
ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ
ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ
ਦੇ ਜੀਵਨ ਅੰਤ ਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ
ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਹਥਿਆ
ਲਿਆ। ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਨਾਟਕੀ ਦੁਖਾਂਤ ਆਪਣੇ
ਨਾਲ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਬੈਠਾ ਹੈ ਜੋ
ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜੀਵਨ ਮੱਤ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ
ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ
ਇਹ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਜਾ
ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ, 'ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ ... ਦੇਗ ਤੇਗ
ਫ਼ਤਹਿ ਨੁਸਰਤ ਬੇਦਰੰਗ ਯਾਫ਼ਤ ਅਜ਼ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ,' ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਉਪਰ
ਅੰਕਿਤ ਦਰਸਾਇਆ ਇਕ ਫੋਕਾ ਆਦਰਸ਼ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ
ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਤੇ
ਸਮਤਾਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿਚ ਸੈਕੂਲਰ ਦੇਸੀ ਨੀਤੀ
ਤਾਂ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ
ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਢਾਂਚਾ ਵਿਚ [illegible] ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ
ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤ ਸਨ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਪਤਨ ਏਡੀ ਛੇਤੀ ਵਾਪਰਿਤ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ, ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ, ਸ. ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਵਰਗੇ ਸਰਦਾਰ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਉੱਚ ਸਰਦਾਰ ਜੀਵਨ ਜੋਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਨ ਸੰਪੂਰਣ ਸੀ, ਪਰ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਡੋਗਰਾ ਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਘੁਟਵੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਗੋਂਦਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਚਾਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਵਾਪਰਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਨ। ਸਿੱਖੀ ਸਿਪਰਟ ਦਾ ਤਿਆਗ ਦਸਤੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਭੂਪਵਾਦੀ ਜੀਵਨ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਆਡੰਬਰ ਨਾਲ ਆ ਜੁੜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਿਆਗ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜਸੀ ਸੰਗਠਨ ਆਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਖੋਖਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਰਾਜਾ ਤੇ ਤਖਤ ਧਰਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਜਨਤਾ ਭਾਵੇਂ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਧੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਮੁੜ ਗੁਲਾਮ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਆਚਰਣਕ
ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਭਰਪੂਰ
ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਵਿਚ ਗੱਦਾਰ ਤੇ ਨਮਕ ਹਰਾਮ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ
ਵਿਪਰੀਤ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ
ਮੁਦਕੀ ਤੇ ਸਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਦਿਤਾ ਪਰ
ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੋਈ ਸੌਖੀ
ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ 1846 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੀ
ਗਈ ਦੂਜੀ ਲੜਾਈ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ [illegible] ਦਾ
ਮੁੜ ਵੇਖਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਤੇ
ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਚੁੰਮ ਚੁੰਮ ਕੇ ਸ਼ਤਰੂਆਂ
ਅੱਗੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ
ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖ
ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਤਮਿਕ [illegible] ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੋ
ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿਤਾ
ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਬਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਭਾਗ
ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢ ਦੀ ਵਾਰ ਰੋਕਣੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਹਿ
ਕਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
ਵਿਚ ਜੋ ਬਸ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ
ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੇਸ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਇਤਾ ਪਵਿੱਤਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸੀ, ਵਤਨ ਵਰਤਾ ਇਤੇ ਰਹੇ ਅਤੇ
ਉਸ ਨੂੰ ਚੀਨੇ- ਚੋ - ਚੀਨ ਵਰਕੇ ਇਸਾਈ ਬਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ
ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਘੇ' ਤੇ ਵਸੇਰ ਦਾਂ ਇੱਕ ਸ਼ਾਇਆ ਗਿਆ।
ਇਸ ਤੋਂ ਈ ਬਘੋਰ ਜਦੋਂ 1857 ਇਕ ਸਾਰੇ ਉਤਰੀ
ਭਾਰਤ ਇਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਢਿਆ
ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੱਖਾ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰੇਹਾ
ਸੀ ਕੇ ਦਈ ਉਸ ਸੈਨ - ਸਮੈਨ ਹੋਣੀ ਰਤ ਇਕ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁੰਘ ਇਕ ਸੱਖ
ਦਾ ਬਇਰਸਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਨ ਤੇ ਜਾ ਪਡਦਾ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਘਾਂਗ
ਜੀ ਨਜੀਂ ਛੜੀ ਸਗੋਂ
ਬਦਲੇ ਦੇ ਰਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਧਾਰ ਨੂੰ ਜੋ
ਫਤੇ ਇਤਾ। ਉਹਨਤ ਪਿਛੋਕੜ ਇਕ
ਸਾਰੇ ਦੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ
ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਸਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਉਹ ਇਹ
ਸੀ ਕਿ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੁਣ ਉਸੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤੀ ਨਾਲ
ਜੋੜਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੈ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਤੇ ਇਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

= ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਰਨ ਲੈਣ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸੈਨਾ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਫ਼ੌਜ ਸਾਜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਨਫ਼ਰੀ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਸੀ ਜੋ ਸਿਰਲੱਥ ਜੋਧੇ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਰੇ ਦੀਆਂ ਭਗਤ ਆਤਮਾਵਾਂ ਵੀ। ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਸਗਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੁਰਜੀਤੀ ਬਣੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਰੂਪ ਆਪੂੰ ਸੋਮੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਜੀਵਤ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਇਮਾਰਤੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੰਤੁਲਤ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਜਿਹੜਾ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਈਚਾਰਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਬੰਗੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਸਕੇ। - ਇਹ ਤਿੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਗਲ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣ ਕੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਤਰ ਸਰਬੰਗੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਸੰਗਰਾਮ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕ ਸੰਗੀਤੀ ਸਾਰੇ ਵਜਦੇ ਇਹ ਉਸ ਆਤਮਿਕ ਤੇ ਆਧਿਆਤਮਕ ਬਲ ਦਾ ਹੀ ਫਲ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਇਕੋ ਵੱਡੀ ਦੈਵੀ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਨ। ਇਸੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਦੋ ਵੱਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਾਪਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਰਵਾਣੇ ਤੇ ਸੁਦੇਸ਼ੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਜਿਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਾਹਸ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਮ ਹੈ, ਸਿੰਘ ਆਤਮਿਕ ਅਥਾਹ ਤਾਕਤ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਤੇ ਆਧਿਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਬੇ-ਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇ ਦਿਖਾਈ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਰੱਖਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਫੇਰ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭੇਖਧਾਰੀ ਆਧਿਆਤਮਕ ਰਹਿਬਰੀਆਂ ਨੇ ਪਰਸਪਰ ਖਿਚੋਤਾਣਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਏ। ਇਹ ਇਸਕਾਂ ਕਿਸੀ ਹਿਤਾ ਨੂੰ ਸੁਖ ਰਖ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

= ਦੇ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਲਗੀਆਂ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ
ਸਬਲ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਬਲ ਹੋਣ ਲਗੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਭਾਂ ਪਾਸਿਆਂ
ਤਕੜੀ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਵਿਚ ਜੋ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਜ਼ੋਰ
ਜਬਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ ਉਹ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਆਰਥਿਕ
ਵਿਗਾੜ ਦੀ ਸਾਖੀ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ਿਆਂ
ਆਦਿ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਦੇ ਇਸ ਕਦਰ ਆਦੀ ਹੋ
ਚੁਕੇ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਤੇ
ਰਈਸ [illegible] ਆਰਥਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਵੀ ਆ
ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਮਹਾਰਾਜ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਤੇ ਜੋ
ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ
ਲਈ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ
ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤਾਹੀਂ ਰਾਜ
ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਉਹ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਜੋ
ਕਾਬਜ਼ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ~~ਮੁਲਤ~~ ਮੁਲਤਾਨ - ਕਸੂਰ
ਅਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੂੰ
ਬਲਵਾਨ [illegible] ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।
ਕਈ ਪਠਾਣ ਕਬੀਲੇ ਤਾਂ ਜਹਾਦ [illegible] ਦੇ ਉਸ ਦਾ
ਟਾਕਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ [illegible]

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਪੰਜਾਬੀ ਔਖੇ ਆਖੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਾਕੇ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਢਾ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸੀ. [illegible] [illegible] ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਆਤਮਕ ਬਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ [illegible] ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਵਿਚ [illegible] ਲਗੀਂ [illegible] ਪਰ ਰਾਜ ਦੇ [illegible] ਹੋਏ ਵਿਚ [illegible] [illegible] ਤੋਂ। [illegible] [illegible] [illegible] ਵਿਚ [illegible] [illegible] [illegible] ਤੇ [illegible] ਸਨ। [illegible] ਵਿਚ ਦਾਗੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਾਦ ਵਿਚ [illegible] [illegible] ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ [illegible] ਹੀ ਇਸ [illegible] ਪਾਲਣਾ ਰਾਹ ਜਗ ਪਏ ਸਨ। ਪਰ ਆਮ [illegible] [illegible] ਦੀ [illegible] [illegible] ਦੇਸੀ ਪਾਰਟੀ ਲਗੀ ਸੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੇ [illegible] ਪ੍ਰਭਾਵ [illegible] [illegible] [illegible] ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ਪਰਤ ਰਹੀ ਸੀ।

ਬਾਅਦ ਸਤਿਗੁਰੂ [illegible] ਸਿੰਘ ਦੇ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ਦੇ [illegible] [illegible] [illegible] ਅਤੇ [illegible] ਦੇ [illegible] [illegible]

105 = ਪੁਜਾਰੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮਹੰਤਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜਗੀਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇਣ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਉਜਾਗਰ ਹੋਈ, ਪਰ ਜਗੀਰਾਂ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਮੱਠਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਠਾਠ-ਬਾਠ ਤੇ ਐਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਉਹ ਆਚਰਣਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਗੀਆਂ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਖਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਜੀਵਨ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਕੁਸ਼ਟ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਪਿਛੋਂ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰਾਜ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਪਤਨ ਹੋਇਆ ਉਹ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਤੌਰ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਆਰੇ ਤੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸੈਸੀ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦਾ ਦਮਨ ਸੁਧਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਤਵ ਦੀ ਘਾਟ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਦਮਨ ਆਰੰਭਕ ਦਸਮੇਸ਼ੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਦਸੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਜੈਸੀ ਆਦਰਸ਼ ਰਹੀ ਸ਼ੁਧ ਸਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਦਸੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਰਾਜ ਵਿਚ ਧੰਨੇ ਤੇ ਬੁਰਛੀਆਂ ਦੀ ਸਾਜਸ਼ ਵਿਚ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 1816 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਛੋਟੀ ਉਮਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਸੈ ਤਰਖਾਣਾ, ਜੁਲਾਹਾ ਤੇ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਨਿੱਠ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਾਗ ਬਣਾਇਆ 1836 ਵਿਚ ਆਪ ਆਪਣੇ ਭਣੇਵੀਏ ਭਾਈ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘੋੜ ਚੜ੍ਹੇ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਫੌਜੀ ਜੀਵਨ ਆਪ ਦਾ ਪਰਤਾਪ ਏਨਾ ਵਧਿਆ ਕਿ ਆਪ ਦੀ ਪਲਟਨ ਨੂੰ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਪਲਟਨ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲਗਾ ਤੇ ਆਪ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਜੋ ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਸਾਥੀ ਬਣੇ। ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਪਤਨ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਤੇ ਨੇੜਿਉਂ ਵੇਖਿਆ, ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਉਹ ਹਜ਼ਰੋ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵੀ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦੀਖਿਆ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

107 ਤੇ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਛੋਂ
ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ।

ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਤ ਪਿਛੋਂ

ਜਦੋਂ ਉਹ ਫ਼ੌਜੀ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ
ਖੇਤੀ ਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਦਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗੇ ਤਾਂ ਨਿਸਚੇ
ਹੀ ਐਸੀ ਸਗੋਂ ਦੁਖਾਂਤ ਦਾਂ ਵਿਸ਼ੂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ
ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਹ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ
ਰਸ ਰੰਗ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਜਾਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਦੇਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ
ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਵੱਲੋਂ ਏਸੀ ਰਾਜਸ ਲਈ ਤੜਫ
ਪਾਲਣ ਲਈ ਸਸ਼ਤਰ ਰਖਣ ਲਗੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ
ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਣ ਦੇਂਦੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਆਤੇ
ਉਸ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਸ
ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਰਤੀ ਸਾਧਨਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲੱਗਾ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਇਸੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ
ਤੇ ਏਸੀ ਖੋਜਨਾ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਸਨ
ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ
ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਖ ਕੇ ਕਮਤਰ ਨੂੰ ਉਖੇੜ। ਦਰ
ਸਰਦੀ ਤੇ ਏਸੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਸਾਹਰ ਸੁਝਾ ਸਰਦੀ
ਜਦੋਂ 1857 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜੀ
~~ਸਮਾਰ~~ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲਾ ਸੰਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ

ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਸਾਲ ਆਪ ਨੇ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ੁਭ ਦਿਹਾੜੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਹੀ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਦੇਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲੱਖਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਵਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਮੀਟ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਦੇਸੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਆਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਖਿਆਲ ਕਰਨ ਲਗੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਖ :

ਅਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਖਾਂ ਤੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਗਲ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਗਲਤਾ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨ:

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

1. ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖ
2. ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖ
3. ਦੇਸੀ ਪੱਖ

1. ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖ :

ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਨ ਜਾਂ ਆਦਰਸ਼ ਸਿੱਖ ਆਗੂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਉਜਾਗਰ ਹੈ ਅਸੀਂ ਦੇਖਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰਾਂਗੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆ ਕੇ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹੇ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦਾ ਪੂਰਨ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸੁਧਾਰਕ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਪੂਰਨ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਪੂਰਨ ਸੁਧਾਰਕ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖ ਬਾਣੀ ਰਾਹੇ ਸਿੰਘ ਸਾਜੀ ਸਰਦਾ ਦੇ ਉਹੀ ਰੂਪੀ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਤਮਕ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ

ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ। ਪੰਜਾਂ ਕਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ ਨੇ [illegible] ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਮਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਸਮੇਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਾਮ ਜਾਂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਹਰ ਸਿਖ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ। ਅਧਿਆਤਮਕ ਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਆਤਮਕ ਤੇ ਆਚਰਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਿਆ।

ਹੋਰ ਰਹਿਤਾਂ ਵਿਚ ਮਾਸ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਆਦਿ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਵੇਰੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਨਿਜੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਾਦਾ ਤੇ ਉਪਜਾਊ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ। ਕਿਰਪਾਨ ਰੱਖਣ ਉਤੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਡਾਂਗ ਜਾਂ ਸਫ਼ਾਜੰਗ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਹਰ ਸਿੱਖ ਆਤਮ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਸਕੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਲੋੜਵੰਦ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਕਰ ਸਕੇ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ, ਨਿਤਨੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਵੀ ਕੀਤਾ। ਹੱਥ ਲਿਖਤੀ ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ
ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਤਾ। ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ
ਵਿਚ ਉਚੇਚ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਸਾਧਾਰਨ ਜਨਤਕ
ਧੁਨਾਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪੱਕੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ
ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਵਧੀ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ
ਤਿਆਰ ਕਰਵੇ ਪਾਈ।

ਦੂਜੇ ਸਿਉਂ ਜੋ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰੰਗ
ਵਿਚ ਆਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੁਰੂ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਸੀ।
ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨ
ਲਗੇ ਤੇ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਹ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀਆਂ ਦਾ
ਸੰਗਠਨ ਜਥੇ ਬੰਦ ਤੌਰ ਤੇ ਵਧੇਰਾ ਹੁਦਾ ਗਿਆਂ ਤਾਂ
ਗੁਰੂ ਪਾਸਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੇਂ ਸਮੇ ਪਾਰਸਿਰ ਦੀਵਾਨਾਂ
ਇਸ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਤੀਬਰਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀ
ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਗਦਗਦ ਲਗੇ। ਇਹ
ਗੱਲ ਸਤਰਾਗ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਧਰਤੀ ਵਿਉਂਕਿ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇ ਜੀਵਨ ਸਾਰਾ ਵਿਚ ਜਾਮਰ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵੱਲ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਰਮ ਨਾ ਕੇਵਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਗੋਂ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਚੇਤਨਤਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਧਾਰਮਿਕ ਚੇਤਨਾ ਨੁਮਾਯਾਂ ਹੋਣ ਲਗੀ।

ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਸਮਾਨ ਸਥਾਨ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾਇ ਵਿਚ ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਰਨ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਚਾਰ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸੰਬੰਧ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਾਤ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਜਾਂ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਦਾ
ਹੈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਭੇਜਣ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ
ਸਕੇ। ਸਿਸਟਮ ਆਦਿ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਜੋੜਨ ਨਾਲ
ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ
ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ
ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਵਿਸਤਾਰ
ਸਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪੱਕਿਆ ਕਰਨਾ। ਬਣਾ
ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਗਤ, ਭਾਰਤਵਾਂ ਦੇ
ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵਡਮੁੱਲਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੇ ਸੰਗਤਗਤ ਦੋਵੇਂ
ਪੱਖਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ
ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਸੋਚ ਤੇ ਬਸਤਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸਫਾਈ ਤੋਂ
ਲੈ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨੇ
ਬਾਣੀ ਦੇਣ ਕਰਨ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ
ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਚੰਗੇ ਨਰੋਇਆਂ ਦੀ
ਭਲਾਈ ਵੱਲ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਪਰਜਾ
ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੰਜਿਆ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਉਂ ਕਿਸੀ ਗੰਦੀ ਬਾਂਦੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਏਨਾ ਸੁਚਿਤ੍ਰ ਤੇ ਭਰਪੂਰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਸੁਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ । ਅਜਿਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਤੀ ਸਦੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸੁਣਦੇ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰ ~~ਚਰਿ~~ ਚਰਿਤ੍ਰਸੁਧੀ ਵਿਸ਼ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਬਣ ਹੁੰਦਾ । ਸਰਬੱਤ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਾਜੀ ਸੰਤ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਜੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਜੇ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਮੁੜ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਤਮਿਕ ਸਰੂਪ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ।

2. ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖ :-

ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਨਿਜੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੁਧਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਆਪਣੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਨਿਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਏਨਾ ਸਾਫ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾ ਵੇਖਾ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਜੋ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਧੌਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਦਇਆ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਦਾਤਾ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਖ਼ਾਹਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਲਗਾਮ ਨਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਅਸਗਾਹ ਤਰੰਗਾਂ ਤੇ ਇਖਲਾਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਰਮ ਦੇ ਅੰਕੁਸ਼ ਨਾਲ ਮਨ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਗਾਵਤ ਰਾਹੁ ਦਸ ਸੱਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਉਜਸਤਾ ਲੈ ਆਂਦੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਸਾਫ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਜੀ ਵਿਚਾਰ ਦੇਸ਼ ਰੰਗਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਸੰਜਮਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਤੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸੁਚੀ ਰਹਿਤ ਰਹਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਵੀ ਪਿਆ ਜੋ ਸੁਡੌਲ

 ਤੇ ਅਨੇਕ ਸਨ।

ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤ ਦਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਤ ਸੈਨਾ। ਕਿਰਤੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸਾਨੀ ਤੇ ਕਿਰਤੀ ਧੰਦੇ ਜਾਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਆਦਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਧੀਨਤਾ ਦੇ ਦਾਸ ਭਾਵ ਜਾਂ ਜ਼ਿਹਨੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਕਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾਂ ਦਾਸ ਭਾਵ ਲਗਭਗ ਕਰ ਹੀ ਦਿਤਾ। ਇਹੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਨਾ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ

ਸਮਾਜਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ। ਇਕ ਸੀ [illegible] ਦੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਧਾਰਨ ਜਨਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਿਖਾਂ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ
ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੇ ਬੇਫਿਕਰੀਆਂ ਦੇ ਪਾਏ ਜੋਏ ਵਰਿਆਂ
ਕਟਿਆਂ ਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਧੰਧਿਆਂ ਤੇ ਅਸਰ ਕਰਨਾ। ਤਆਰੂ
ਪੀਏ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਤਰਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਕ
ਤੇ - ਸਿਕਫਗਤਟ ਜੀ ਦਰ ਦਿਤਾ। ਸਤੀ, ਸੱਠ ਤੇ
ਗੱਗ ਪੂਜਾ ਬੰਦ ਕਰਵਾਈ। ਇਕ ਅਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ
ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਜੀ ਸੱਚਖੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸੁੱਖ ਉਦੇਸ਼
ਦਸਿਆ। ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਤਸਾਕੂ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ
ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ ਦੇ
ਚੁੱਗ ਵਿਚ ਚਸਕੇ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਤੇ ਸਸਤਾਂ
ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਮਾਜੀਆਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ
ਨੂੰ ਜੋਰ ਦੇ ਫ਼ਲਾਂ ਦੇ ਥਾਂ ਲੋਹੂ, ਇਤਨ
ਆਦਿ ਦੇ ਬਰਤਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ। ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਈ, ਇਹ
ਗੱਲਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਸਾਧੂ ਆਪਣੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ
ਛੱਤ ਸਭੇ ਇਹ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਬੰਦਰਗਾ ਤੇ ਇਸਲਾਮੀ
ਸੱਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦਾ ਸਕ ਤੇ ਵੱਡਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਨ।
ਇਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਥਾਪਸ ਵਰਗ ਜਾਂ ਜੋਤ

ਵਸਨਾ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਗਏ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕੂਕੇ ਸਿੱਖ ਜਿਹੜੇ
ਜਿਹੜੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰਾਜਸੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਚ ਪੱਛੇ ਹੋਏ ਸਨ
ਪਛੜੀ ਤਿਛੜੀ ਸਮਾਜਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ
ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਗੇ। ਇਸੇ ਤਰ ਕਿ ਵਧੀ ਖਾਂਦਾ
ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਤੀਆਂ, ਸੱਚਾਂ ਤੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰ
ਪਿਤਾ ਪਿੰਡਾਂ ਤਾਂ ਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤੀ
ਜੀਣ ਜਿਸ ਵਰਗੇ ਆਪ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਪ੍ਰਜਾ ਪਖੀ ਨੂੰ
ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਕੂਕਿਆਂ
ਨੂੰ ਤਿਖਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਸ
ਫੌਜੀਆਂ ਸਮਾਜਕ ਖੇਤਰ ਵੀਆਂ ਟੱਕਰਾਂ ਪਿਛੋਂ ਰਾਜਸੀ
ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣੀਆਂ।

ਸਮਾਜਕ ਖੇਤਰ ਦਾਂ ਇਕ ਵੱਡਾ
ਸੁਧਾਰ ਵਿਆਹ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਸਰਲ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ
ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਿਆਹ
ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।
ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਲਾਗੀਆਂ ਨਾਈਆਂ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

119

ਤੁਸਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ [illegible] ਤੇ [illegible] ਬਣਾ
ਦਿਤਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੀ ਪੂਰਾ ਸਮਾਜ ਉਤੇ [illegible]
ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ [illegible]
ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ। 1863 ਦੇ ਪਿਛੋਂ [illegible] ਵਿਚ
[illegible] [illegible] ਤੋਂ ਇਹ [illegible] ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਉਸ
ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਵੱਡਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰੀ
ਤੌਰ ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ
ਇਕ ਪਿੰਡਾਂ ਪਿੰਡ [illegible] ਦੀ [illegible] [illegible] ਨੂੰ
ਅਪਰਾਧਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਇਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਾਰਨ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ਤੋਂ ਗਏ [illegible] ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ਤੋਂ [illegible] ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ਤੇ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ਕੀਤਾ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ਕੀਤਾ ਦੇ [illegible] ਨੂੰ [illegible] ਦਿੱਤੀ
ਗਈ।

ਇਥੇ ਹਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਇਸਤਰੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਸੀ
ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਤੇ.
ਗਏ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਗਿਆ
ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਤੇ ਤਿਆਰ - ਬਰ
- ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਸ
ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਮੂੰਹ ਦੇ ਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਸਿੰਘਣਾਂ ਬਣ
ਨੇ ਦੀ ਮੌਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਸਦਾ ਗੁਰਸਿੱਖੀ
ਜਾਂ ਪਹਿਰਾਵੀ ਲਿਬਾਸ, ਰਹਿਣੀਆਂ ਤੇ ਤਰੀਕੇ
ਕੀਮਤੀ ਬਸਤਰਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਮਾਜ
ਦੇ ਇਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਉਠਾਉਣ ਪ੍ਰੇਰਨੀ
ਵਿਰਤ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਬਣਾ, ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ
ਬੰਦ ਕਰਾਇਆ, ਵੱਟੇ ਦਾ ਸਾਕ ਕਰਨਾ, ਸਤੀ ਕਰਨਾ
ਆਦਿ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਰੋਕੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵਿਧਵਾ
ਵਿਆਹ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਇਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਇਸਤਰੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਡੇ

121 ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ ਸਿਖ ਪੰਥ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਪਾਸਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰ
ਆਦਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਬੀਬੀਆਂ ਰਾਣ ਸਤੀਆਂ ,
ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਆਸਰ ਸਨ ਤੇ
ਜੀ ਅਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰ
ਦੀ ਪੂਜਾ ਬਾਹੁ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗਿਆ ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਪੂਜਾਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੇਸ਼ ਸੀ- ਸਦਾ ਵਕਤ
ਸਤਿਗੁਰ ਆਗਿਆ ਕੀਤਾ ਸੋ ਆਸ ਤਰ ਬਚਨਾ ਨੂੰ। ਇਸ
ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦੇ ~~ਵਿਚ~~ ਵਿਚੋਂ ਪੰਗਤ ਵਿਚ
ਬੈਠਕ ਲਾਲ ਸਮਾਚਾਰ ਬਾਣੀ ਦੀ ਤਰਤਾ ਪੱਕੀ
ਨੂੰ ਦੀ । ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਆਪ ਦੇਖ ਤੇ ਬਾਣੇ ਸਨ । ਉਹਦੇ
ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਲਾਲੋ ਲਾਲ ਬਾਣੀ
ਵਿਚ ਨਾਲ ਸਮਾਚਾਰ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਵਰਤਾ ਦੀ ਤਰਤਾ
ਵਿਚ ਨੂੰ ਦੀ ,

ਆਪ ਨੇ ਪੰਥ ਪਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ । ਗੁਰੂ ਤਰਤੀ ਆਚਾਰ ਤੇ
ਅਤਿਆਚਾਰ ਪੰਥ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਖੀ ਤੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਵਿਧੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਦੇਰ
ਰਾਜਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਦੀ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਦੇਰ ਰਾਜਨ
ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ
ਇਸਲਾਮੀ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਗਊ ਬੱਧ ਰੋਕਣਾ
ਇਸਲਾਮੀ ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਮਝਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ
ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾ
ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ
ਆਉਣ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ
ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗਊ ਬੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇ
ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਨਵੀਂ
ਮਹਾਰਾਜੇ ਪਾਬੰਦੀ ਵਧੇ ਬੇ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ
ਇਹ ਸਿਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ
ਕਦੀ ਵਧਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਦੀ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਸਮਾਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਗਊ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਧਨ ਆਦਿ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅੰਗ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਰਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

3. ਦੇਸੀ ਪੰਥ :

1857 ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਚੇਤਨਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਚਲਾਈ, ਉਸ ਨੇ 1862 ਤਕ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੋ 1857 ਦੇ ਗ਼ਦਰ ਤੋਂ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਸੀ- ਇਹ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਣ ਲੱਗੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਦਾ ਡਾਢਾ ਦੁੱਖ ਸੀ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਉਹ ਇਸੇ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਅੰਤ ਦੇ ਸੂਚਿਤ ਰਾਗਨ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗ ਸੁਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰਦੇ ਰਚੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸ ਰਾਗਾਂ ਨੇ ਵਰਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਖਾਤਮਾ ਗੱਲਾ ਦੀ ਬੁਝਣਾ. ਗਰਜੀ ਇਹੋ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੁਦ ਦਾ ਫੱਰਾ ਰਾਗਨ ਮੁੱਖੇ ਸਿੱਖ ਆਸ਼ਕ ਦੀ ਪਿਆਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਦੂਣਾ ਰਸ ਕਰੀ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਾਮਧਾਰੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਿੱਖੀ ਆਸ਼ਕ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਇਹੀ ਦੇਸੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨੇੜਤਾ ਵਿਚ ਮੁੜ ਚਰਚਾ ਆਮ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੇ ਨਿਸਚੇ ਜੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਉਤਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕੱਠੀਆਂ ਬਗਾਵਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਆਂ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮਰਿਆਦ ਤੌਰ ਤੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

125

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਰੱਖ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸੀ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਾਂਘ ਭਰੀ, ਜਿਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਥੇ ਇਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਸਮਾਂਤਰ ਢਾਂਚਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤੌਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਰ ਕਿਨਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤਾਰ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਡਾਕ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸਥਾਪਨਾ ਸੀ, ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਲਈ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਈ।

ਆਪਣਾ ਤਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਹੀ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਸਨ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ। ਰੇਲ ਡਾਕ ਤੇ ਤਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਮਾਲ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ, 'ਆਪਣੀਆਂ' ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਾਂ ਪੰਚਾਂ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਕੋਲ ਕਰਨ। ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ। ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਲ ਇਸ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਮਰਾਜ ਬਾਈਕਾਟ ਤੇ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸੇ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਸ਼ਰਧੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ ਨੂੰ ਇਸਤੇ ਅਸਹਿਯੋਗ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

127

ਤੇ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਲ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਤੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਾਰੇ ਅਮਲੀ ਪਹਿਲਕੀ ਜੀ ਸ਼ਿਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਸ ਅਮਨ-ਪਸੰਦਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਦਿਨ ਬੀਜ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਜੋ ਪਹਿਲ ਸੀ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਟਾਕਰੇ, ਤੇ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਵੱਡੀ ਸਮਾਂਤਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਰੋਲ ਕੌਮੀਵਾਦ ਮੁੱਢ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿਤਾ ਹੈ।

1861 ਦੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਮਾਘੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਉਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਨਿਕਲੇ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਕਵਾਇਦ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿਤਾ ਤੇ ਏਸ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭੈਣੀ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

मस्रागी माटिमसह रस्रे िदहैमी मस्राय ठे
िहम हिाव ·ही ठगाव गमसी ससमासमीमां हढ
मै ह िहडी, मस्रागी मि ईडे क्षांमह िसहुां
कु गुडे गम िमंप्य हे महिर िहमाउ ही
मंयमारा डे िहडगास मी डें ईके मुमहमाठ
माहमय िसहुां माक हामपागी िमंप्य ही कूईप
पगास हे मेक के जेही मी, टह िहम ~~पजेहिही~~
कुँ पुडम रमठ रही गंपड गौहां गूीहट हग
पहे मठ, पं मीडमुके गंग िमंप्य मी हा हमिमा
मीहठ - मारिहम िहडहा मगठ डे हीक्षा मी
िह िहठां पखिहीमां हे घाहमुह हामपागी
हााव हेडी हेक हांग हपह हगी। पौिहमां हे
मेके डे जी िहह उगुं हा मीडमामगाि
मैगगम मैडु जु कुँहा मी माडे
मीडमुके गंम िमंप्य ठे मािमाहाही मैगमम ही

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਕੀਤਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ
ਅਸਹਿਯੋਗ ਅੰਦੋਲਨ ਪਹਿਲੋਂ ਜਾ ਦੇ ਜਾ ਦੇਸ਼
ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ
ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਿਪਾਹੀ ਗੁਰੂ ਤੇ
ਅਸਲੀ ਲੀਹੀ ਦੇ ਸਰਤੀ ਸਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਸਿਖ ਗਏ।

1867 ਵਿਚ ਆਨੰਦਪੁਰ
ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੋਲੇ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ
ਹੁਕਮ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਰਹੀਆਂ
ਅਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਲੇ ਦਾ ਦੀਵਾਨ
ਮਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਬਿਨਾ ਰਹੀ, ਇਸ
ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੇ
ਹੋਰ ਨੇ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਰੂਹ ਸੰਚਾਰੀ
ਕਰੀ ਸੰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ
ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਜੋ, ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ
ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਭਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ

ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਸਿਸਟੰਟ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੀ ਉੱਚਤਾ ਦੀ ਤਾਬ ਝੱਲ ਸਕਣਾ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਬਲ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰ ਸਕਣਾ ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ 'ਪਾੜੋ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸੰਪਰਦਾਈ ਵਖੇਵੇਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਗਊ-ਬੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਬੁੱਚੜਾਂ ਦਾ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬੁੱਚੜਖਾਨਾ ਖੁਲ੍ਹਵਾਉਣ ਦੇ ਤੇ ਰੋਕਣੀ ਅਸਿਸਟੰਟ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ- ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਗਊ-ਬੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ,

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਪਰ ਇਸਲਾਮੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਤਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਰੋਸ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਜਿਹੜੇ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤਿਧ ਤੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਚਲ ਰਿਹਾ ਬਗਾਵਤ ਸੰਗਰਾਮ ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਜੋ ਚੌਦਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਜੂਨ 1871 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ 15 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਾਏਕੋਟ ਦੇ ਬੁੱਚੜਖਾਨਿਆਂ ਉਤੇ ਹੱਲੇ ਕਰਕੇ ਗਊਆਂ ਦੇ ਗਲੇ ਛੁਡਾ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਬੁੱਚੜਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਚੋਖਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ। ਉਧਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਚੜਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੀ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਮਿਸਟਰ ਵਿਸਟੀ ਨੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬੁੱਚੜਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਘੜਿਆ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਤਫਤੀਸ਼ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਪਿਛੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਬੇ-ਦੋਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਮਜ਼ਾਕ ਸ਼ਾਇਦ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਢੂੰਡਿਆਂ ਭੀ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਪਰ ਜਿਸ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਕਾਤਲ ਸਿਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਵਾਇਆ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਦਾ ਚਮਕਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਰਾਏਕੋਟ ਦੇ ਬੁੱਚੜਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਹ ਸਿਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਨੂੰ ਦਬਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਉਤਾਵਲੀ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗੀ ਸਨ ਸਾਣ ਦਿੰਦੇ।

ਭਾਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਲੀ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਅਵੇਸਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਉਤੇ ਤਾਕ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਅਖ਼ੀਰ ਰਸਮੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਭੀ ਤਾਣ ਸਾਰੀ ਛੋਟੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਰੰ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਤੋੜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਾਬਲ, ਰੂਸ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦੂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਰਾਜਸੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਦੇ ਢੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

134

ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।

1872 ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹ [illegible] ਮਾਘੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਤੇ ਭੈਣੀ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਇਕ ਜਥੇ ਦੇ [illegible] ਕੇ ਵਿਚ [illegible] ਨੂੰ [illegible] ਦੇ ਦਿੱਤਾ। [illegible] ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥੇ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਗਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ਨੂੰ [illegible] [illegible] ਦੇ [illegible] [illegible]। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ਸਨ ਅਤੇ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ਦੇ [illegible] [illegible] [illegible] ਦੇ [illegible] [illegible] [illegible] ਸਨ। [illegible] [illegible] [illegible] ਨੇ [illegible] [illegible] [illegible] ਨੂੰ [illegible]

135

ਨਵੀ ਸਮਸਯਤ ਰੰਗ ਦਿਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼
ਹਾਕਮ ਤੇ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ
'ਕੂਕਾ ਬਗਾਵਤ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਸਲ
ਵਿਚ ਇਹ ਕੂਕਾ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਹੀ
ਇਕ ਰੂਪ ਸੀ। ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਡ ਮੈਦਾਨ
ਵਿਚ 17 ਜਨਵਰੀ 1872 ਨੂੰ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ
ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮਿਸਟਰ ਕਾਵਨ ਨੇ ਇਸ ਤਰਾਂ
ਪ੍ਰਿਟਆਸ, ਨਾਲ, ਜੀਵ ਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ
ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਸਿਰਲੇਖ
ਦੇ ਸੀ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾਲ ਤੋਪਾਂ
ਅੱਗੇ ਉਡਾਇਆ ਅਤੇ ਜਿਸ ਸਰਸਰਾਰ ਢੰਗ
ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਦਿਨ ਹੋਰ 16 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ
ਅੰਬਾਲਾ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮਿਸਟਰ ਫੋਰਸਾਈਥ
ਦੇ ਮੁਕਦਮਾ ਚਲਾ ਕੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦਸਤਾਰ

ਸਾ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਆਪਣਾ ਰਖਵਾਲਾ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਕੋਝੀ ਕਰਤੂਤ ਸੀ. ਪਰ ਇਸ ਵਿਦਵਤਾ ਤੇ ਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਖਿੜੇ ਮਥੇ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਗਜਾਉਂਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਈਆਂ, ਉਹ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਇਕ ਬੇ-ਮਿਸਾਲ ਕਾਰਨਾਮਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾਂ ਦੇਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਦਾ ਲਈ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਬਾਬਾ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਰੁੱਪਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਲਾਵਤਨੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਧਾਮ ਉਤੇਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਚੌਕੀ ਦਾ 19 ਫਰਵਰੀ 1872 ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਤਕ ਬੈਠਾਈ ਰਖਣਾ, ਇਹ ਸਿਧ

137

ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਮਝਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਲ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਜੋਤ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਿੱਖੀ ਆਚਰਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਤਪੰਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਆਖ਼ਿਰ ਅੰਤ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮਲੇਵਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਬਣਨ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਮਨਕਾਰੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬਰ ਨਾਲ ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਸੰਗਠਤ ਰਹੇ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ
ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਗਤ ਰਾਸ਼ਟਰ
ਵਿਆਪੀ ਧਾਰਮਿਕ ਚੇਤਨਤਾ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ
ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ ਤੇ ਤੁਰਿਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀ
ਸਮਾਜ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ
ਪਾਏ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ
ਜੀ ਸੁਕਵਾਨ ਤੇ ਬਹੁਤ
ਸਰਲ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ
ਕਿ ਅਜ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਪਾਵਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਉੱਚਤਮ ਅਧਿਆਤਮਕ ਤੇ
ਧਾਰਮਿਕ ਆਦਰਸ਼ ਲੱਖਾਂ
ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਤੇ ਧੁਰ ਜਿਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ
ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਧਾਰਮਿਕ
ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਕ
ਸ਼ਕਤੀ ਦਸ ਰਹੇ ਹਨ
ਸਮੁੱਚੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਤੇ
ਇਸ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਏਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਮਰਜ਼ੀ ਪੁੱਗਣਾ ਜਾਣਾ ਰਹੇ ਸਨ,

ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ :

ਇਕ ਦਿਨ ਆਪ ਪੁਗੇ ਵਗਰੀ ਪਾ ਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਏ, ਅੱਗੋਂ ਦੋ ਸਿਖ ਭਾਈ ਮਿਲੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ਆਪਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅਸੀਂ ਤੁਸੀਂ ਇਕੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਾਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸ਼ੋਭਦਾ। ਸਿੱਖੀ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਜਾਊ, ਇਸ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਬੜਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀਤਾ ਕਿ ਦੰਭ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਨੇਕ ਨਹੀਂ ਤਰਾਨਾ ਦੀ, ਦੰਭ ਤਾਂ ਦਸਣ ਲਈ ਹੁੰਦਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਅਸੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਵਰਗੀ ਸਾਰੇ ਅੱਤੇ ਮਹਾਨ ਦੇ। ਆਪ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਣੇ ਸਾਰ ਕੇ ਦੇ ਇਤੇ ਪਰ ਦਸਤਾਰ ਨ ਸਾਰੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਤੋਂ ਉਲਟ ਇਸ ਵਕਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨੇ ਆਪ ਨੇ ਪੱਗ ਵਗਾਹ ਮਾਰੀ ਤੇ ਆਖਿਆ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਇਹ ਅਨੇਕ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਅੰਕਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟੀਆ ਆਦਮੀਆਂ ਵੇਦੀ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਕਰੇਗਾ।

ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ।

ਆਪ ਨਿਤ ਨੇਮ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪਰਮਸ਼ਾਦਾ ਜਾਂਦੇ ਇਕ ਇਕ ਮੰਗਾਂਦੇ ਸਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਸੀ, ਆਪ ਨੇ ਪਰਮਸ਼ਾਦਾ ਜਾ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਖਾਣਾ ਖਾਣੀ ਦੀਤੀ. ਓਹ ਗੰਦਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਕੇ ਪਾਠ ਦਾ ਕੇ ਮੰਨ, ਹੋਰ ਓਸੀ ਦੀ ਅਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ ਕਰਕੇ ਪਰਮਸ਼ਾਦਾ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਇਕ ਓਸੀ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੱਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆਂ. ਆਪ ਨੇ ਵੇਖਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਓਸੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਸਾਡੇ ਕਿਤਾ- ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਆਦਰ ਨਾਂ ਕਿਆ ਜਾਣਾ ਲੱਕੇ ਜਾ। ਜਾਣ - ਜਾਣ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਖਾਣੀ ਇੱਕਠ ਕੀਤੀ, ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਪਾਠ

।ਮ।

ਫੱਤੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਦਾ ਸੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੁਆਰਾ ਤੰਤਾ ਰਹੈ ਦਿਤਾ ਕਾਲ ਵਰਤਾਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਾਰੇ ਮਿੱਠੀ ਵਿਚ ਤੁਲਨ ਦਿਤਾ, ਬੜੀ ਖੁਸ਼ਆ ਵਿਚੀ. ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਆਪ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਖੜਾ ਹੋਵੇ।

ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ - "ਪਰਸ਼ਾਦ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਿਆਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸੇਵਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਦਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਤਾੜ ਨਾ ਪੁਛਿਆ, ਸੱਚ ਦਸ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਿਸ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਆਪ ਦਾ ਤੇਜ ਨਾ ਸਹਾਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਬੋਲਾ -

"ਜਿਸ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਲਟੀ ਵਿਚ ਸੱਪ ਡਿੱਗਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਬਦਲਣਾ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਆਪਣੂੰ ਬਾਣੀ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਭ ਪੈਰ ਪੈਰ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ, ਤੇਰਾ ਸਵਾਬ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਾਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਬਚਾਓ ਸਭ ਨਹੀਂ ਮੌਤ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

चागीरा आदें रेंरी विंका सिंघ दी उदाहरणा उं विरु का जोंद, मरा माप मुख मेंप काक विजमाग रतन चागीरा जी,

अमताती रमा: विर विन सगिक विखे गोंज रेंठ रमरे मॉग का विरेंडी विसदें मड़ी बकरी ਪੈ, माप रेंक वेंठ रें देंट पाट कग पर्ਦ विसदें रेंरी मग विगमा उंरा रੈ, पुरदट ਭ੍ਹੈ रगिट कगें मकेंक कुੈ दूर मे गां । रਈ विरां पीमठ कग पें रे उं मापरें मकेंक रा तामु रग गजे ਪੈ। माघउ राटा ढेंग तेंम -पेंरा ਪੈ, पीमिमा तजी भेंमरा, मिरी ਕੈ रे रेंग बटा रें मापदं, विरं कजेंग ਪੈ। ढेंग रटाज रें रगिटा, व माग विकमा ढमेगीमां रातेंग ।'')

पशाब सिंघ कुੈ वगट,

विरे विन विधिमग

ਦੂਟ ਨੂੰ ਸਨ. ਆਪਣੇ ਕਰਕੇ ਸਮਝ ਦੀਆਂ
ਸਭਨਾਂ ਪੁਛਦੇ ਸਾਂ. ਉਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰੂਪ ਸੰਗ ਨੇ
ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੰਪਰਕ ਨਾਲ ਵਿਗੜ ਗਿਆ - "ਹੂੰ ਤਾਂ ਸਭ
ਕੁਝ ਹੈ ਵਿਚ ਸੁੰਦਰ ਰੰਗੀ ਤੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੀ ਹੈਂ।"
ਮੁਸਾਫਰ ਸੂਝ ਨਿਰਾਸਿਆ । ਓਦੇ
ਪਸ਼ਾਪਿਆ ਪਰਸਿਆ ਏਹ ਦੀ ਸਿਗਿਆ ਹੀ।
ਸਾਂ ਘਰ ਫਾਗ ਸਭ ਜਾਂਦੇਗਾ। ਘਰ ਛੁਟੀ ਨੇ
ਦੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਕੇ ਸਰ ਗਿਆ।

ਦਰਸ਼ਨ :

ਹੁਣ ਆਪ ਉਸ ਵਿਚ ਨਿੱਕਰ ਹੈ ਦੇ ਗਲਾ
ਰੰਗਨ ਲਗ ਪਏ। ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ
ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ
ਅੰਤ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀਤਾ ਸੀ, ਸਿੱਖ ਨਾਮ ਦੇਣ,
ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਛਡ ਕੇ ਪੁੱਠੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ ਹਨ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਦੇ, "ਨਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹੋ ਨਾ
ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਦਿਆਂ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

[illegible]

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਏੀ ਰਬਾਗਨੀ ਏਲ ਬਣੀਆਂ ਤੁਸੀਆਂ ਪੁਛੀਆਂ
ਬਾਲ ਏ ਵਿਚ ਆਪ ਥੱਠ ਗਏ. ਸਗੀਆਂ ਸਾਟਾਂ
ਅਸਮਾਠ ਤੂੰ ਫੁਰਦ, ਸੈਰਾਂ ਆਪਿਆ, " ਆਖਗ ਰੰਮਸਾ
ਜੀ ਸੀ ਨਾ। ਏਂਖ ਸੂੰ ਆਪ ਮਣ ਏਂ ਮਰ
ਗਿਆ ਏ ਬਣੁਤ ਏਨੀਆਂ ਏਂਖਦ ਆਈ ਸਾਟਾਂ
ਬੁਏਦ ਪਿਏ ਸਏ ਵਿਚ ਤਾਂ ਧਣੀ ਅਤੋਸਤਾ ਨਾਲ
ਥੋਰਸਾ ਬਾਗੀ ਥੱਠ ਗਏ. ਥੰਗੇ ਦਾ ਸਸਾਲ
ਛੱਲਿਆਂ ਨਵੀਂ ਸਾਂਦਾ ਮੁਸਮ ਨਾਲੋਂ ਈ ਬਣੁਤਾ
ਤੇਸ ਸੀ। ਅਫ਼ਸਰ ਜੀ ਉਠ ਵੇ ਤਰ
ਪਏ ਸੈਰੀ ਤੌਗਲ ਤੇ ਏ ਅਖਦ ਸਗਾ ਪਏ
ਵਿਚ ਤਾਂ ਮਬ ਮੁਬ ਜੀ ਫੈਈ ਅਦਤਾਰ ਏ
ਪਰ. ਥੰਗੇ ਵਿਦਰ ਮਠ ਉਨਾਂ ਆਪਿਆ
ਵਿਸ ਨੇ ਤਾਂ ਮਣੇ ਨਾਲ ਅੱਗ ਥੱਪੀ ਤੋਈ
ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿਮਰਾਪ : ਸੰਮਤ 1898 ਵਿਚ ਆਪ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

1,46

ਸ੍ਰੀ ਪਰਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੀ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਗੁਰੂ
ਦਾ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਦੇ ਆਪ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲੇ, ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੀ ਜਾਂਦੀ
ਜੋ ਹੋ. ਹੀ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫਾਇਦਾ
ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜੀ. ਪਾਪ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਸ ਹੀ
ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀ ਜੋਤ ਹੀ ਜਗਾ ਰਹੇ
ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ
ਆਪ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ
ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਖਿੜ
ਗਏ ਸਨ. ਆਪ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਗਰੋਂ ਨਾਮ ਦੀ
ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਹੀ
ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿੱਤੀ, ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ,
"ਬਾਲਕ ਜੀ!, ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਤੋਂ ਪਾਰ
ਹੀ ਆਪ ਹੋ।" ਜੋ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਨੇ

ਆਪ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਛੱਡ ਕੇ ਰਾਜ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਰਸਮ ਵੀ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਤਖ਼ਤ ਪੁਰ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋਏ 25 ਫ਼ੌਜੀ ਵੀ ਇਸ ਬੇੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਪਿਛੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਸਮਾਂ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਲਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਦੇਸ ਕਿਨਾਰੇ ਲਗੇ ਸੀ ਉਹ ਵਾਪਸ ਪੁੱਜ ਗਏ।

ਬਾਣੀ ਦੀ ਪਰਖ - ਜਦੋਂ ਆਪ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਸਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੇ ਜੋ ਦੂਜੀ ਬਾਣੀ, ਕਿੱਸੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਚੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ ਇਸ ਸਾਂਝ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ। ਜਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਆਖਿਰ ਬਾਬੀ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਤ ਕਰਦੇ ਤੇ
ਆਖਦੇ — ਬਾਬੀ ਇਸ ਵੇਲੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨਹੀ; ਮੇਰੀ
ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਪੁਤੀਆਂ ਰਹਨ ਜਦੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਗੁਰੂ
ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਪੋਗ ਦਰੀਗ, ਗੁਜਰਾਤ ਰਸੀਆਂ
ਪੌਰਤ ਤੇ ਗੜੀਆਂ ਰੱਖਗ ਦੇ ਪੜਾ ਪੜ ਪੁਜਾਰੀ
ਕੁਦਰੇ ਆ ਗਏ ਸਨ, ਆਸਤੇ ਰਾਗ ਦੇਖ
ਦੇਖ ਆਪ ਆਖਦੇ, "ਏਦ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਬਖਾਨ
ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ।"

ਫਿਰ ਦਿਨ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ
ਨੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - " ਪਰਮਾਤਮਾ
ਦੂਰ ਜਦੋਂ, ਨਾਲ ਜੀ ਆਪ ਦਰਬਾਰ ਇਸੇ ਅੱਜ ਸਦਾ
ਆ ਗਏ ਹੀ
ਬੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਰ ਰੱਖ ਜਦੀ। ਬਾਹਰ ਸੰਸਾਰ
ਇਸ ਘਰ ਸਦਾ ਹੋਣਾ ਉਪਰ ਦਵਾਰ ਬੀਤ
ਉਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਘਰ ਸਦਾ ਬੀਤ
ਦੇ ਉਤੇ ਪਾਏ ਉਪਰ ਜਰਤਾਂ ਵਿਚ ਦਿਤੀਆਂ
ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਕਿਹਾ, ਜੋ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਇਹ ਸੁਣ , ਵਾਹਨ ਸਿੰਘ ਅਦਿਕ ਤਾਂ ਤੁਰਿਆ
ਪਰ ਗੁਰਮ ਅੰਨ੍ਹੇ ਦੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿਤੀ , ਬਲਦਾ ਭਿਖਾ
ਭਾਂਬੜ ਬਲਦਾ ਦੇਖ ਸੋਈ ਦੌੜ ਹੋ ਗਏ ।
ਆਪ ਆਖਦੇ, " ਅਜ ਪਤਾ
ਸੋਗ ਜਾਇਗਾ ਕਿ ਬਾਣੀ ਸਚੀ ਹੈ
ਸਦੇ - ਸਤਗੁਰਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਬਾਹਰ ਦੇ [illegible] ਕਿ ਝੂਠੀ ।"
ਗੁਰਮ ਹੋਇਆ ਪਾਣ ਪਾਣੀ ਦੇਸਿਆਂ ਬੁਝ ਗਿਆ ਤਾਂ
ਨੇ ਪਾਣੀ ਪਾਣੇ ਅੱਗ ਨੂੰ ਨੇੜਿਆਂ ਉਤੇ ਸੋਰਾ
ਦੀ ਫੈਲਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹ ਸਭ [illegible] ਕੀਤਾ
ਸਭ ਉਤਸੀਆਂ ਸਭ ਦੇ ਹਨਸੀਆਂ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹ
ਹਨ ਪਰ ਬੀੜ ਦੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਗਈਆਂ
ਨੂੰ ਨਾ ਆਂਚ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤੇ [illegible] ਨਾ ਹੀ
ਬੀੜ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਆਪ ਨੇ ਉਚੀ ਸਾਰੀ
ਸਤ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਕਿਹਾ, " ਓਏ
ਅਕਲਿਓ [illegible] ! ਇਸ ਪੁਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com

ਫੋਟੋ ਦੇ ਰੱਖਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹੋ - ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਆਖਿਆ - "ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ!!! ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ!!! ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ!!! ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਕਲਿਆਣ ਕਰੀ ਹੈ। ਬਖਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹੋਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਜਿਵੇਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਹਨ, ਪਾਣੀ ਫੋਟੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਸਿੱਖ ਕਾਮ ਦੇ ਕਾਇਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਏ, ਅਜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਡੇ ਰਾਜ ਤੇ ਛਾ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਵੈਸੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੈਸ਼ਨ ਵਧਾਵੇਗਾ।

Sri Satguru Jagjit Singh Ji Elibrary NamdhariElibrary@gmail.com